

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

ΠΕΡΙΟΧΗ ΑΝΑΦΟΡΑΣ : ΝΗΣΟΣ ΛΕΣΒΟΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε. (ΕΤΑΛ Α.Ε.)

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ του Προγράμματος «Βόρειο Αιγαίο» 2021-2027

5 / 'Ενίσχυση της Χωρικής Συνοχής των νησιών της Περιφέρειας μέσω ολοκληρωμένων και βιώσιμων στρατηγικών και με την συμμετοχή των πολιτών' (ΕΤΠΑ) (κυρίως),

1 / 'Μετασχηματισμός της οικονομίας της Περιφέρειας, με αύξηση του μεγέθους και της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, κυρίως μέσω και της έξυπνης εξειδίκευσης' (ΕΤΠΑ) και

4B / 'Κοινωνική Ένταξη και Αντιμετώπιση της Φτώχειας' (ΕΚΤ+)

ΦΑΚΕΛΟΣ Β: ΤΟΠΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΥΠΟ-ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ & ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ

«ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕ ΌΡΑΜΑ". ΑΛΛΑΖΟΥΜΕ ΕΞΥΠΝΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ»

ΕΡΜΟΥ 4, ΜΥΤΙΛΗΝΗ 81 131, ΛΕΣΒΟΣ- ΕΛΛΑΣ

ΤΗΛ/ΦΑΧ +30 22510 29400/29577

E-Mail : inquiries@etal-sa.gr

Web site: www.etal-sa.gr

Αρ. Πρωτ.: 22925/12.06.2023

ΑΝΑΜΟΡΦΩΣΗ ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΗΝ 1995/28.08.2023 ΑΠΟΦΑΣΗ ΕΓΚΡΙΣΗΣ.

ΜΥΤΙΛΗΝΗ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2023

Ε.Ε. ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

"ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027"

CLLD/LEADER-ΤΑΙΠΤΟΚ

ΑΝΑΠΤΥΞΗ - ΕΡΓΑΣΙΑ - ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1	ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	4
1.1	ΧΩΡΙΚΗ ΑΡΧΗ - ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ	4
1.2	ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	4
1.3	στρατηγική και στοχοι.....	6
1.3.1	ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ/ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ, ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ, ΑΞΙΟΝΕΣ & ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ	24
1.3.2	ΠΙΝΑΚΑΣ - ΤΟΠΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ	28
1.3.3	ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3.3 -ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027"	50
1.3.4	ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΑΛΛΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ.....	51
1.3.5	ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ, ΣΧΕΔΙΑ -	52
1.3.6	ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ & ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ, ΣΧΕΔΙΑ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ (Π.Χ. LEADER ΚΑΠ, ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.).....	54
1.3.7	ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ.....	57
2	ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ / ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ- ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.....	61
2.1	ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ υπο-παρεμβάσεων	61
2.2	συνοπτικά τεχνικά δελτία προτεινομένων (υπο) παρεμβάσεων τοπικού προγράμματος.	62
2.2.1	3. ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΖΕΙΣ. [ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ]	78
3	ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	88
3.1	ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ	88
3.2	ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΕΙΚΤΩΝ	89
3.3	ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ & ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ.	90
3.4	Χρονοπρογραμματισμός Τοπικού Προγράμματος ανά Έτος.....	95

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η μελέτη που ακολουθεί είναι το αποτέλεσμα μιας προσπάθειας από τα στελέχη της Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου. Συντάσσεται στο πλαίσιο της με αρ.πρωτ. 831/12.04.2023: "ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ του Προγράμματος «Βόρειο Αιγαίο» 2021-2027 των Προτεραιοτήτων: 5 / 'Ενίσχυση της Χωρικής Συνοχής των νησιών της Περιφέρειας μέσω ολοκληρωμένων και βιώσιμων στρατηγικών και με την συμμετοχή των πολιτών' (ΕΤΠΑ) (κυρίως), 1 / 'Μετασχηματισμός της οικονομίας της Περιφέρειας, με αύξηση του μεγέθους και της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, κυρίως μέσω και της έξυπνης εξειδίκευσης' (ΕΤΠΑ) και 4B / 'Κοινωνική Ένταξη και Αντιμετώπιση της Φτώχειας' (ΕΚΤ+).

Αφορά στην τεκμηρίωση του Φακέλου Β, της πρόσκλησης - Παράρτημα ΙΙ, Τμήμα Β: ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ, ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΠΛΑΝΟ.

1 ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

1.1 ΧΩΡΙΚΗ ΑΡΧΗ - ΟΜΑΔΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε. - ΕΤΑΛ Α.Ε.

1.2 ΓΕΝΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ:

«Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική με Όραμα" αλλάζουμε έξυπνα το μέλλον της Λέσβου»

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ

Η παρέμβαση LEADER αποτελεί ένα βασικό εργαλείο για την επίτευξη στόχων όπως αυτοί θα καθορισθούν βασιζόμενοι στην ανάλυση των αναγκών της περιοχής.

Η Τοπική Αναπτυξιακή στρατηγική πρέπει να είναι ευέλικτη λόγω της βασικής αρχής της «εκ των κάτω προς τα επάνω» διαδικασίας και να μπορεί να συμβάλει στις πολιτικές της Ευρωπαϊκής ένωσης που στηρίζουν την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και την τοπική ανάπτυξη με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων μέσω και του κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 δυνάμει των άρθρων 30 έως 34, σύμφωνα με τα οποία τα κράτη μέλη μπορούν να εντάξουν και να υλοποιήσουν τέτοιου είδους πολιτικές για το σύνολο των ευρωπαϊκών ταμείων που διαχειρίζονται. Σε εθνικό επίπεδο, ο τρόπος εφαρμογής στρατηγικών ΤΑΠΤοΚ προβλέπεται στον Ν. 4914/2022 που διέπει την εφαρμογή αναπτυξιακών παρεμβάσεων κατά την Π.Π. 2021-2027 και ιδιαίτερα τα άρθρα 13, 26 & 36 αυτού.

Σε Περιφερειακό και ειδικότερα σε επίπεδο περιφερειακής ενότητας (Λέσβου) η εφαρμογή Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής (ΤΑΠΤοΚ/CLLD/LEADER) εντάσσεται για πρώτη φορά και στο Περιφερειακό πρόγραμμα, "ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027" σε συνέχεια των εφαρμογών τοπικά από το ΕΓΤΑΑ και ΕΠΑΛΘ.

Στο **Βόρειο Αιγαίο 2021-2027**, εκτός από το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτηθεί και με πόρους του Κοινωνικού Ταμείου (ΕΔΕΤ ΕΚΤ+). Συγκεκριμένα, η Τ.Α.Σ. της ΟΤΔ ΕΤΑΛ Α.Ε., καλείται να εξυπηρετήσει στη Λέσβο τους στόχους που το Πρόγραμμα θέτει στο πλαίσιο των Προτεραιοτήτων:

- ✓ **5 / 'Ενίσχυση της Χωρικής Συνοχής των νησιών της Περιφέρειας μέσω ολοκληρωμένων και βιώσιμων στρατηγικών και με την συμμετοχή των πολιτών' (ΕΤΠΑ) (κυρίως),**
- ✓ **1 / 'Μετασχηματισμός της οικονομίας της Περιφέρειας, με αύξηση του μεγέθους και της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, κυρίως μέσω και της έξυπνης εξειδίκευσης' (ΕΤΠΑ) και**
- ✓ **4B / 'Κοινωνική Ένταξη και Αντιμετώπιση της Φτώχειας' (ΕΚΤ+)**

Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των στρατηγικών ΤΑΠΤοΚ προϋποθέτει η αναπτυξιακή στρατηγική να έχει πολυτομεακό χαρακτήρα με χρήση πόρων και από τα δύο Ταμεία και να συμβάλει στην επίτευξη λύσεων σε τοπικά αναπτυξιακά προβλήματα διαφορετικών τομέων μέσω παρεμβάσεων - δράσεων οι οποίες λειτουργούν συμπληρωματικά και συνεργατικά μεταξύ τους. Ως εκ τούτου, οι τοπικές στρατηγικές θα πρέπει να εξυπηρετούν το σύνολο των στόχων που θα τεθούν.

Λαμβάνοντας υπόψη τα αποτελέσματα της ανάλυσης SWOT για την προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης, όπως αυτή προκύπτει από την ανάλυση των στοιχείων που αφορούν στην περιοχή αλλά και τα αποτελέσματα των διαβουλεύσεων, καθώς και την ιεράρχηση των αναγκών καθορίζονται στη **Β ΦΑΣΗ της Πρότασης Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής, οι στόχοι του τοπικού προγράμματος "LEADER ΠΕΠ" ΛΕΣΒΟΥ**, καθώς και η στρατηγική που υιοθετείται για την επίτευξη των στόχων αυτών όπως αναδείχθηκαν κατά τη συστηματική διαδικασία αναγνώρισης της περιοχής από την ομάδα σύνταξης της πρότασης αλλά και από την εντατική διαδικασία διαβούλευσης.

Η Τ.Α.Σ Λέσβου όπως διαμορφώνεται από την ΟΤΔ εξυπηρετεί και βασικές ανάγκες που προκύπτουν και από τη διαμόρφωση προτάσεων για το Σ.Σ. Κ.Α.Π. και το ΠΑΛΥΘ. Η Στρατηγική είναι ενιαία αλλά όχι κοινή διότι λαμβάνει υπόψη τις ιδιαίτερες πολιτικές που κάθε ταμείο επιδιώκει να εφαρμόσει.

Πρέπει να σημειωθεί ότι ένα Τ.Π. CLLD/LEADER, δεν μπορεί να αποτελέσει τη μείζονα παρέμβαση - δεν έχει τη χρηματοδοτική δυνατότητα - για την επίδραση στο σύνολο των αναγκών που έχει η περιοχή της Λέσβου. Παρεμβαίνει με πιλοτική και στοχευμένη διαδικασία σε συγκεκριμένες επιλεξιμότητες, όρους και προϋποθέσεις και σύμφωνα με αυτές γίνεται η εξέταση και διαμόρφωση των αναγκών μιας περιοχής (spatial needs).

1.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ

ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ, ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ

Το Τοπικό Πρόγραμμα που σκιαγραφείται για τη Νήσο Λέσβο, τοποθετείται έναντι ζητημάτων που αφορούν σε ανάγκες μιας νησιωτικής απομακρυσμένης κοινωνίας η οποία έχει όμως δυνατότητες και την επαρκή κρίσιμη μάζα για διαφοροποίηση και ανταγωνιστική ανάπτυξη. Από το 1992 η ΟΤΔ ΕΤΑΛ Α.Ε. στο πλαίσιο της "φιλοσοφίας" LEADER, συμμετέχει ενεργά στο σχεδιασμό και την εφαρμογή πρωτοβουλιών που πλέον αποτελούν συνείδηση στον τόπο. Η δραστηριότητα της ΟΤΔ, αλλά και η αναγνώριση των εθνικών, ευρωπαϊκών και διεθνών εξελίξεων, αποτελούν πλέον αναπόσπαστο κομμάτι των τοπικών σχεδιασμών και διαμόρφωση κινήτρων.

Το παρόν κεφάλαιο αποτελεί το υπόβαθρο, όπου επιχειρείται η στήριξη της αναπτυξιακής στρατηγικής για την αιιφόρο ανάπτυξη της Λέσβου, με πρακτικές διαστάσεις για τη θεμελίωσή της πάνω σε αρχές όπως: Κοινωνικό Κεφάλαιο - Κοινωνική Καινοτομία, Ποιότητα Ζωής - Βασικές υποδομές και υπηρεσίες, Έξυπνη εξειδίκευση και επιχειρηματική ανακάλυψη, Δημιουργία αλυσίδων αξίας - Διασύνδεση τομέων, Προστιθέμενη αξία - Ανθεκτικότητα - Περιβαλλοντική μέριμνα - Πολιτισμικό απόθεμα, Συνεργασία τομέων και κλάδων, Συνεργασία Δημόσιου και Ιδιωτικού Τομέα.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική δεν είναι μια αυτοτελής διαδικασία η οποία εξελίσσεται σε απόσταση από την πραγματική κοινωνικοοικονομική διαδικασία και εξέλιξη (in vitro), διαμορφώνεται μελετώντας τις τοπικές δυναμικές παραμέτρους πάνω σε ένα όραμα που βασίζεται στην ανάγκη βελτίωσης της υφιστάμενης κατάστασης της κοινωνίας και οικονομίας, μέσω της αξιοποίησης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων και τη μεγιστοποίηση των ωφελειών από ευκαιρίες, με παράλληλη αντιμετώπιση αδυναμιών και απειλών, όπως έχουν καταγραφεί στα προηγούμενα κεφάλαια. Επιχειρείται η σκιαγράφηση των πλέον πρόσφορων μορφών μιας αποτελεσματικής δημόσιας και ιδιωτικής δραστηριοποίησης και ενεργοποίησης παρεμβάσεων από τις διαθέσιμες των Προγραμμάτων και ταμείων που υποστηρίζουν τη στρατηγική (ΕΓΤΑΑ, ΕΤΠΑ, ΕΚΤ+, ΕΤΘΑΥ). Σκοπός είναι, μέσα από την στοιχειοθέτηση στόχων, στρατηγικών αλλά και τακτικών, να προβλεφθούν και να δομηθούν παρεμβάσεις, οι οποίες αποτελούν την ενδογενή έκφραση των αναγκών και των προσπαθειών για την επιζητούμενη «βιώσιμη και αιιφόρο» ανάπτυξη. Το σχέδιο του τοπικού προγράμματος δεν επιδιώκει ούτε να αποτελέσει τη λύση για όλα τα προβλήματα και τις δυσκολίες ούτε και να αποτελέσει απλά το μέσο για την απορρόφηση πόρων. Φιλοδοξεί να αποτελέσει τη συνισταμένη της έκφρασης των τοπικών αναγκών για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου οράματος.

Το Βόρειο Αιγαίο χαρακτηρίζεται από υψηλή ανεργία και τη χαμηλότερη ΑΠΑ μεταξύ των περιοχών μετάβασης, η οποία μάλιστα μειώθηκε την περίοδο 2011-2017 με ταχύτερο ετήσιο ρυθμό από ότι στις υπόλοιπες νησιωτικές περιοχές. Επιπλέον, ο πληθυσμός της περιοχής σημείωσε τη μεγαλύτερη μείωση μεταξύ των νησιών μεταξύ 2011 και 2016. Η εν λόγω πληθυσμιακή συρρίκνωση, παρότι βάσει στοιχείων φαίνεται να έχει αναστραφεί, στην πραγματικότητα έχει παγιωθεί, καθώς η όποια λογιστική αύξηση είναι αποτέλεσμα πρόσκαιρων πληθυσμιακών μεταβολών λόγω της μεταναστευτικής κρίσης.

Μέσος ετήσιος ρυθμός αύξησης/μείωσης το πληθυσμού και της προστιθέμενης αξίας της οικονομίας των περιοχών μετάβασης.

Διασύνδεση	Περιοχή NUTS 3	Πληθυσμός (%)		Ακαθάριστη προστιθέμενη αξία, 2011-2017 (%)
		2011-2016	2017-2020	
2023 / 2024	Ηράκλειο	0,2%	0,3%	-1,3%
	Λασιθί	-0,3%	-0,2%	0,2%
	Ρέθυμνο	0,2%	0,1%	-0,7%
	Χανιά	0,2%	0,1%	-1,2%
	Κυκλάδες	0,0%	0,0%	-1,1%
2027 / 2028	Δωδεκάνησα	0,1%	1,1%	-1,1%
	Λέσβος, Λήμνος	-0,5%	3,1%	-2,1%
	Ικαρία, Σάμος	-0,4%	3,5%	-2,8%
	Χίος	-0,1%	2,4%	-3,0%
	Σύνολο χώρας	-0,5%	-0,1%	-2,0%

Πηγή: Επεξεργασία στοιχείων από (Population on 1 January by age group, sex and NUTS 3 region – Eurostat), (στατιστικό Μητρώο Επιχειρήσεων, 2017 – ΕΛΣΤΑΤ)

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική, δεν μπορεί παρά να αναδειχθεί μέσα από τις ευρωπαϊκές εξελίξεις και το διεθνές παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον που πλέον επιδρά με πολύ πιο άμεσο τρόπο στις τοπικές κοινωνίες. Λαμβάνει υπόψη τις Ευρωπαϊκές, Εθνικές και Περιφερειακές Πολιτικές, για την απασχόληση, την κοινωνική συνοχή, τις διαρθρωτικές αλλαγές για την βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και την προσπάθεια για επίτευξη πραγματικής σύγκλισης με τις υπόλοιπες περιοχές της Ε.Ε.

✓ **ΜΑΚΡΟΠΡΟΘΕΣΜΟ ΟΡΑΜΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΑΓΡΟΤΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΤΗΣ ΕΕ ΕΩΣ ΤΟ 2040**

Η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει δηλώσει στο **μακροπρόθεσμο όραμα για τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ έως το 2040** ότι «...Οι αγροτικές περιοχές αποτελούν τον ιστό της κοινωνίας μας και το σημείο όπου χτυπάει η καρδιά της οικονομίας μας. Αποτελούν βασικό στοιχείο της ταυτότητάς μας και του οικονομικού δυναμικού μας. Θα τιμήσουμε και θα διαφυλάξουμε τις αγροτικές περιοχές μας και θα επενδύσουμε στο μέλλον τους...».

Το **μακροπρόθεσμο όραμα για τις αγροτικές περιοχές** θέτει 10 στόχους-κοινές προσδοκίες των αγροτικών κοινοτήτων και των ενδιαφερόμενων μερών σχετικά με το πώς οραματίζονται τις αγροτικές περιοχές της ΕΕ το 2040.

I. Να εξελιχθούν σε ελκυστικούς χώρους, που αναπτύσσονται στο πλαίσιο μιας αρμονικής εδαφικής ανάπτυξης, αξιοποιώντας τις ιδιαιτερές δυνατότητές τους, οι οποίες τους καθιστούν τόπους ευκαιριών και προσφέρουν τοπικές λύσεις που συμβάλλουν στην αντιμετώπιση των τοπικών επιπτώσεων των παγκόσμιων προκλήσεων.

II. Να αποτελέσουν φορείς μιας πολυεπίπεδης και τοποκεντρικής διακυβέρνησης, με παράλληλη ανάπτυξη ολοκληρωμένων στρατηγικών, μέσω της χρήσης συνεργατικών και συμμετοχικών προσεγγίσεων που επωφελούνται από εξατομικευμένα μείγματα πολιτικής και αλληλεξαρτήσεις μεταξύ αστικών και αγροτικών περιοχών.

III. Να καταστούν πάροχοι επισιτιστικής ασφάλειας, οικονομικών ευκαιριών, αγαθών και υπηρεσιών για την ευρύτερη κοινωνία, όπως βιοπροϊόντων και ενέργειας, αλλά και τοπικών προϊόντων υψηλής ποιότητας με βάση την καινοτομία και ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές, διατηρώντας δίκαιο μερίδιο από τη δημιουργούμενη αξία.

IV. Να καταστούν δυναμικές κοινότητες που εστιάζουν στην ευζωία, συμπεριλαμβανομένων των μέσων βιοπορισμού, της δικαιοσύνης, της ευημερίας και της ποιότητας ζωής, όπου όλοι οι άνθρωποι θα διαβιούν και θα εργάζονται μαζί αρμονικά και όπου θα υπάρχουν επαρκείς δυνατότητες αλληλοϋποστήριξης.

V. Να καταστούν κοινότητες χωρίς αποκλεισμούς, που διαπνέονται από πνεύμα αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών, δικαιοσύνης και ανανέωσης, οι οποίες είναι ανοιχτές στους νεοαφιχθέντες και προάγουν ίσες ευκαιρίες για όλους.

VI. Να καταστούν ακμάζουσες πηγές φυσικών πόρων, οι οποίες ενισχύονται από τους στόχους της Πράσινης Συμφωνίας και συμβάλλουν στην επίτευξή τους, συμπεριλαμβανομένης της κλιματικής ουδετερότητας, καθώς και της βιώσιμης διαχείρισης των φυσικών πόρων.

VII. Να επωφελούνται πλήρως από την ψηφιακή καινοτομία με ισότιμη πρόσβαση σε νεοεμφανιζόμενες τεχνολογίες, ευρέως διαδεδομένο ψηφιακό γραμματισμό και ευκαιρίες απόκτησης πιο προηγμένων δεξιοτήτων.

VIII. Να αποτελούνται από άτομα με επιχειρηματικό και καινοτόμο πνεύμα και επαρκείς δεξιότητες, συμβάλλοντας από κοινού στην τεχνολογική, οικολογική και κοινωνική πρόοδο.

IX. Να καταστούν δραστήρια μέρη που διαθέτουν αποδοτικές, προσβάσιμες και οικονομικά προσιτές δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των διασυνοριακών υπηρεσιών, προσφέροντας εξατομικευμένες λύσεις (π.χ. στους τομείς των μεταφορών, της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της υγειονομικής περίθαλψης και της φροντίδας, συμπεριλαμβανομένης της μακροχρόνιας φροντίδας, της κοινωνικής ζωής και των επιχειρήσεων λιανικής).

X. Να καταστούν μέρη που χαρακτηρίζονται από ποικιλομορφία και αξιοποιούν στο έπακρο τα μοναδικά τους πλεονεκτήματα και ταλέντα και τις μοναδικές τους δυνατότητες.

Είναι πια κοινώς αποδεκτό το γεγονός ότι οι μικρές και πολύ μικρές επιχειρήσεις αποτελούν την ραχοκοκαλιά της οικονομίας της Λέσβου. Η μεγάλη σημασία των μικρών και πολύ μικρών επιχειρήσεων για την Ευρωπαϊκή Ένωση φαίνεται από το πλήθος ευρωπαϊκών και εθνικών πρωτοβουλιών που έχουν αναληφθεί για την ενίσχυσή τους και ειδικότερα εν μέσω έκτακτων και απρόβλεπτων κρίσεων, όπως η Υγειονομική κρίση της Πανδημίας covid, η Ενεργειακή και πληθωριστική κρίση του τελευταίου 18μήνου. Συγκεκριμένα, στο πλαίσιο σχεδιασμού της ευρωπαϊκής πολιτικής από το 2000 μέχρι και σήμερα, έχει αναπτυχθεί μια σειρά μέτρων στήριξης και ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων μέσω διαφόρων πρωτοβουλιών - Στρατηγικών.

✓ **ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ - GREEN DEAL**

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία καθόρισε το σχέδιο στρατηγικής για τον μετασχηματισμό της οικονομίας και των κοινωνιών, θεωρώντας ότι η κλιματική αλλαγή αποτελεί τη μεγαλύτερη πρόκληση της εποχής μας. Ταυτόχρονα, όμως, αποτελεί ευκαιρία για την οικοδόμηση ενός νέου οικονομικού μοντέλου.

Και τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ δεσμεύτηκαν να μετατρέψουν την ΕΕ στην πρώτη κλιματικά ουδέτερη ήπειρο έως το 2050. Για να το επιτύχουν αυτό, δεσμεύτηκαν να μειώσουν τις εκπομπές κατά τουλάχιστον 55 % έως το 2030, σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990. Αυτό θα δημιουργήσει:

- νέες ευκαιρίες για καινοτομία
- επενδύσεις και θέσεις εργασίας
- θα μειώσει τις εκπομπές
- θα δημιουργήσει θέσεις εργασίας και ανάπτυξη
- θα αντιμετωπίσει την ενεργειακή φτώχεια
- θα μειώσει την εξωτερική ενεργειακή εξάρτηση
- θα βελτιώσει την υγεία και την ευημερία

Η κλιματική αλλαγή και η υποβάθμιση του περιβάλλοντος αποτελούν απειλή για την ύπαρξη της Ευρώπης και του κόσμου. Για να αντιμετωπιστούν αυτές οι προκλήσεις, η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θα μετατρέψει την ΕΕ σε μια σύγχρονη, αποδοτική ως προς τη χρήση των πόρων και ανταγωνιστική οικονομία, εξασφαλίζοντας τα εξής:

μηδενικές εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου έως το 2050

οικονομική ανάπτυξη αποσυνδεδεμένη από τη χρήση πόρων

κανένας άνθρωπος και καμιά περιφέρεια δεν μένουν στο περιθώριο

Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία αποτελεί επίσης τη σανίδα σωτηρίας μας από την πανδημία COVID-19. Ένα τρίτο των επενδύσεων ύψους 1,8 τρισ. Ευρώ από το σχέδιο ανάκαμψης NextGenerationEU, καθώς και ο επταετής προϋπολογισμός της ΕΕ θα χρηματοδοτήσουν την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία.

✓ **ΑΠΟ ΤΟ ΑΓΡΟΚΤΗΜΑ ΣΤΟ ΠΙΑΤΟ - FARM TO FORK - ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ**

Η στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» βρίσκεται στο επίκεντρο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας με στόχο να καταστούν τα συστήματα τροφίμων δίκαια, υγιή και φιλικά προς το περιβάλλον.

Τα συστήματα τροφίμων δεν μπορούν να είναι ανθεκτικά σε κρίσεις όπως η πανδημία COVID-19 εάν δεν είναι βιώσιμα. Πρέπει να επανασχεδιάσουμε τα διατροφικά μας συστήματα, τα οποία σήμερα αντιπροσωπεύουν σχεδόν το ένα τρίτο των παγκόσμιων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες φυσικών πόρων, οδηγούν σε απώλεια βιοποικιλότητας και αρνητικές επιπτώσεις στην υγεία (λόγω τόσο του υποσιτισμού όσο και του υπερσιτισμού) και δεν επιτρέπουν δίκαιες οικονομικές αποδόσεις και μέσα διαβίωσης για όλους τους παράγοντες, ιδίως για τους πρωτογενείς παραγωγούς.

Η θέση των συστημάτων τροφίμων μας σε βιώσιμη πορεία προσφέρει επίσης νέες ευκαιρίες για τους φορείς εκμετάλλευσης στην αλυσίδα αξίας των τροφίμων. Οι νέες τεχνολογίες και οι επιστημονικές ανακαλύψεις, σε συνδυασμό με την αύξηση της ευαισθητοποίησης του κοινού και της ζήτησης για βιώσιμα τρόφιμα, θα ωφελήσουν όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς.

Η στρατηγική «Από το αγρόκτημα στο πιάτο» αποσκοπεί στην επιτάχυνση της μετάβασής μας σε ένα βιώσιμο σύστημα τροφίμων που θα πρέπει:

- έχουν ουδέτερο ή θετικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο
- συμβολή στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής και προσαρμογή στις επιπτώσεις της
- αντιστρέψτε την απώλεια της βιοποικιλότητας
- διασφάλιση της επισιτιστικής ασφάλειας, της διατροφής και της δημόσιας υγείας, διασφαλίζοντας ότι όλοι έχουν πρόσβαση σε επαρκή, ασφαλή, θρεπτικά, βιώσιμα τρόφιμα
- διατήρηση της οικονομικής προσιτότητας των τροφίμων, με παράλληλη επίτευξη δικαιότερων οικονομικών αποδόσεων, προώθηση της ανταγωνιστικότητας του τομέα εφοδιασμού της ΕΕ και προώθηση του δίκαιου εμπορίου

Η στρατηγική καθορίζει τόσο ρυθμιστικές όσο και μη κανονιστικές πρωτοβουλίες, με την κοινή γεωργική και αλιευτική πολιτική ως βασικά εργαλεία για τη στήριξη μιας δίκαιης μετάβασης.

Θα υποβληθεί **πρόταση νομοθετικού πλαισίου για βιώσιμα συστήματα τροφίμων για τη στήριξη της εφαρμογής της στρατηγικής και της ανάπτυξης βιώσιμης πολιτικής τροφίμων**. Λαμβάνοντας υπόψη τα διδάγματα από την πανδημία COVID-19, η Επιτροπή θα αναπτύξει επίσης σχέδιο **έκτακτης ανάγκης για τη διασφάλιση του επισιτιστικού εφοδιασμού και της επισιτιστικής ασφάλειας**. Η ΕΕ θα **στηρίξει την παγκόσμια μετάβαση** σε βιώσιμα αγροδιατροφικά συστήματα μέσω των εμπορικών πολιτικών της και των μέσων διεθνούς συνεργασίας.

Για να καταστεί δυνατή και να επιταχυνθεί η μετάβαση σε ένα δίκαιο, υγιές και φιλικό προς το περιβάλλον σύστημα τροφίμων, οι συμβουλευτικές υπηρεσίες, τα χρηματοδοτικά μέσα, αλλά και η έρευνα και η καινοτομία είναι καθοριστικής σημασίας, δεδομένου ότι μπορούν να συμβάλουν στην επίλυση των εντάσεων, στην ανάπτυξη και δοκιμή λύσεων, στην υπέρβαση των εμποδίων και στην αποκάλυψη νέων ευκαιριών στην αγορά.

✓ **ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΕΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ**

Τον Μάρτιο του 2022, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε την πρώτη δέσμη μέτρων για την επιτάχυνση της μετάβασης σε μια κυκλική οικονομία, που συνάδει με τον στόχο της ΕΕ για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050 στα πλαίσια της Πράσινης Συμφωνίας. Τα προτεινόμενα μέτρα, όπως ανακοινώθηκαν στο Σχέδιο Δράσης για την Κυκλική Οικονομία, συμπεριλαμβάνουν την προώθηση βιώσιμων προϊόντων, την ενδυνάμωση των καταναλωτών για την πράσινη μετάβαση, την αναθεώρηση του κανονισμού για τα προϊόντα του κατασκευαστικού τομέα και μια στρατηγική για βιώσιμη υφαντουργία.

Τον Νοέμβριο του 2022, η Επιτροπή πρότεινε νέους κανόνες για τις συσκευασίες σε επίπεδο ΕΕ, που στοχεύουν στη βελτίωση του σχεδιασμού συσκευασιών, την προώθηση της επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης προϊόντων. Ζητούν επίσης την μετάβαση προς τα πλαστικά βιολογικής προέλευσης, τα λιπασματοποιησίμα και τα βιοαποδομήσιμα πλαστικά.

Στις 9 Φεβρουαρίου, το Κοινοβούλιο ζήτησε τη θέσπιση αυστηρότερων κανόνων ανακύκλωσης και νομικά δεσμευτικών στόχων σχετικά με τη χρήση και κατανάλωση υλικών.

Τον Οκτώβριο του 2022, το Κοινοβούλιο ενέκρινε την αναθεώρηση των κανόνων για τους έμμοτους οργανικούς ρύπους (POP) με στόχο τον περιορισμό της ποσότητας επιβλαβών χημικών ουσιών στις διαδικασίες παραγωγής προϊόντων και διαχείρισης αποβλήτων. Οι νέοι κανόνες προβλέπουν τη θέσπιση αυστηρότερων ορίων, την αφαίρεση έμμοτων ρύπων από την αλυσίδα ανακύκλωσης και την κατάργηση της χρήσης ορισμένων χημικών ουσιών.

Μετάβαση προς βιώσιμα προϊόντα

Η διαδικασία παραγωγής ξεκινά με τις πρώτες ύλες, και η πανδημία του COVID-19 έπληξε σοβαρά τις παγκόσμιες εφοδιαστικές αλυσίδες. Το 2021, οι ευρωβουλευτές ζήτησαν την κατάρτιση μιας ολοκληρωμένης ευρωπαϊκής στρατηγικής για τις πρώτες ύλες που να βασίζεται σε υψηλά περιβαλλοντικά και κοινωνικά πρότυπα και πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, με παράλληλη

συνεκτίμηση της έλλειψης των ορυκτών στη φύση. Στόχος τους η μείωση της εξάρτησης της ΕΕ από εισαγόμενες κρίσιμες πρώτες ύλες, η συντήρηση και επαναχρησιμοποίηση πολύτιμων πρώτων υλών.

Για τη δημιουργία μιας αγοράς βιώσιμων, κλιματικά ουδέτερων και αποδοτικών από πλευρά πόρων προϊόντων, η Επιτροπή προτείνει την επέκταση του πεδίου των προϊόντων της οδηγίας οικολογικού σχεδιασμού (Ecodesign) ώστε να καλύπτει και μη συνδεδεμένα με την ενέργεια προϊόντα και τη δημιουργία ψηφιακών διαβατηρίων προϊόντων για την κοινοποίηση των σχετικών πληροφοριών καθ' όλη τη διάρκεια του κύκλου ζωής των προϊόντων.

Οι ευρωβουλευτές στηρίζουν επίσης πρωτοβουλίες που έχουν ως στόχο την αντιμετώπιση της προγραμματισμένης απαξίωσης (planned obsolescence), τη βελτίωση της ανθεκτικότητας και δυνατότητας επισκευής προϊόντων και την ενίσχυση των δικαιωμάτων του καταναλωτή μέσω της θέσπισης του "δικαιώματος στην επισκευή". Τονίζουν ότι οι καταναλωτές πρέπει να έχουν το δικαίωμα ορθής ενημέρωσης σχετικά με τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις των προϊόντων και υπηρεσιών που αγοράζουν, και κάλεσαν την Επιτροπή να υποβάλει προτάσεις για την καταπολέμηση του "περιβαλλοντικού ξεπλύματος" (greenwashing).

Εφαρμόζοντας τις αρχές της κυκλικής οικονομίας στους κρίσιμους τομείς

Οι αρχές της κυκλικής οικονομίας και της βιωσιμότητας πρέπει να εφαρμοστούν σε όλα τα στάδια μιας αλυσίδας αξίας για την επίτευξη μιας πλήρως κυκλικής οικονομίας: από το στάδιο του σχεδιασμού και της παραγωγής μέχρι τον καταναλωτή. Το σχέδιο δράσης Επιτροπής ορίζει τους παρακάτω επτά τομείς ως κρίσιμους για την επίτευξη μιας κυκλικής οικονομίας.

Πλαστικές ύλες

Οι ευρωβουλευτές στηρίζουν την ευρωπαϊκή στρατηγική για τις πλαστικές ύλες σε μια κυκλική οικονομία, που στοχεύει στη σταδιακή κατάργηση της χρήσης μικροπλαστικών.

Ηλεκτρονικά απόβλητα

Τα ηλεκτρικά και ηλεκτρονικά απόβλητα (e-waste) αποτελούν την ταχύτερα αναπτυσσόμενη ροή αποβλήτων στην ΕΕ και λιγότερο από το 40% ανακυκλώνεται. Η Ευρωβουλή καλεί την ΕΕ να προωθήσει τη μεγαλύτερη διάρκεια ζωής των προϊόντων μέσω της επαναχρησιμοποίησης και επισκευής τους.

Τρόφιμα, νερό & θρεπτικές ουσίες

Υπολογίζεται ότι το 20% της συνολικής παραγωγής τροφίμων χάνεται ή σπαταλείται στην ΕΕ. Η Ευρωβουλή ζητά τη μείωση της σπατάλης τροφίμων έως το 2030, στα πλαίσια της στρατηγικής "Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο".

Συσκευασίες

Στην Ευρώπη, η ποσότητα των απορριμμάτων συσκευασίας άγγιξε επίπεδα ρεκόρ το 2017. Οι νέοι κανόνες διασφαλίζουν ότι όλες οι συσκευασίες στην ΕΕ θα είναι επαναχρησιμοποιήσιμες ή ανακυκλώσιμες έως το 2030.

Μπαταρίες και οχήματα

Οι ευρωβουλευτές ενέκριναν νέους κανόνες που ορίζουν υποχρεωτικές προδιαγραφές για όλες τις μπαταρίες που διατίθενται στην ευρωπαϊκή αγορά. Αυτό σημαίνει, μεταξύ άλλων, ότι οι μπαταρίες θα πρέπει να παράγονται με τις μικρότερες δυνατές περιβαλλοντικές επιπτώσεις και τη χρήση υλικών που λαμβάνονται με πλήρη σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, καθώς και των κοινωνικών και οικολογικών προτύπων.

Κτίρια και κατασκευές

Ο κατασκευαστικός τομέας αντιπροσωπεύει πάνω από το 35% των συνολικών αποβλήτων της ΕΕ. Η Επιτροπή ανακοίνωσε την αναθεώρηση του κανονισμού για τα προϊόντα του κατασκευαστικού τομέα για να εκσυγχρονίσει τους κανόνες που ισχύουν από το 2011.

Η Ευρωβουλή ζητά την αύξηση της διάρκειας ζωής των κτιρίων, τη θέσπιση στόχων μείωσης του αποτυπώματος άνθρακα των κατασκευαστικών υλικών και αυστηρότερες απαιτήσεις ελάχιστης ενεργειακής απόδοσης και απόδοσης πόρων.

Διαχείριση και μεταφορά αποβλήτων

Η ΕΕ παράγει πάνω από 2,5 δισ. τόνους αποβλήτων ετησίως. Το 2020, οι εξαγωγές αποβλήτων της ΕΕ προς τρίτες χώρες ανήλθαν σε 32,7 εκατομμύρια τόνους. Η πλειονότητα συνιστά σιδηρούχα και μη σιδηρούχα απορρίμματα μετάλλων, καθώς και απορρίμματα από χαρτί, πλαστικό, ύφασμα και γυαλί, και εξάγεται στην Τουρκία, την Ινδία και την Αίγυπτο.

Η Ευρωβουλή καλεί τις χώρες της ΕΕ να αυξήσουν την ανακύκλωση υψηλής ποιότητας, να καταργήσουν σταδιακά την υγειονομική ταφή και να ελαχιστοποιήσουν την αποτέφρωση αποβλήτων. Τον Ιανουάριο του 2023, το Κοινοβούλιο ενέκρινε τη διαπραγματευτική του θέση σχετικά με τους κανόνες για τις μεταφορές αποβλήτων, οι οποίοι στοχεύουν στην προώθηση της ανακύκλωσης και της επαναχρησιμοποίησης, και στη μείωση της ρύπανσης.

Σύμφωνα με τους νέους κανόνες, η διαχείριση των εξαγόμενων αποβλήτων θα πρέπει να πραγματοποιείται με περιβαλλοντικά ορθό τρόπο στις χώρες προορισμού ενώ κρίνεται αναγκαία η καλύτερη αντιμετώπιση των παράνομων μεταφορών αποβλήτων.

Η Ευρωβουλή ζητά περισσότερη διαφάνεια και ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με τις μεταφορές εντός της ΕΕ και θέλουν να απαγορευτούν οι εξαγωγές επικίνδυνων αποβλήτων από την ΕΕ σε χώρες που δεν είναι μέλη του ΟΟΣΑ. Επιθυμούν επίσης να απαγορεύσουν την εξαγωγή πλαστικών αποβλήτων σε χώρες εκτός ΟΟΣΑ και να καταργήσουν σταδιακά τις εξαγωγές τους στις χώρες του ΟΟΣΑ εντός τεσσάρων ετών.

✓ **ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (SDGs)**

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals- SDGs) θεσμοθετήθηκαν από τα Ηνωμένα Έθνη το 2015, στο πλαίσιο της "2030 Agenda for Sustainable Development". Οι 17 ΣΒΑ περιλαμβάνουν θέματα όπως η πείνα, η φτώχεια, η υγεία & ευημερία, η εκπαίδευση, η ισότητα, το περιβάλλον και το κλίμα, ισχυρούς θεσμούς, ειρήνη και δικαιοσύνη. Η ΕΕ έχει δεσμευτεί για την επίτευξη των ΣΒΑ, όπως αυτό αποτυπώνεται στις στρατηγικές 'Towards a Sustainable Europe by 2030', 'European Green Deal' και σε διάφορες εσωτερικές και εξωτερικές πολιτικές της. Οι ΣΒΑ ενσωματώνονται σ' όλες τις προτάσεις, τις πολιτικές και τις στρατηγικές της Επιτροπής. Και οι 17 ΣΒΑ περιλαμβάνονται σε μία ή περισσότερες από τις έξι πρωταρχικές φιλοδοξίες που ανακοινώθηκαν στις πολιτικές κατευθυντήριες γραμμές της προέδρου Φον Ντερ Λάιεν, όπως απεικονίζεται στο παρακάτω διάγραμμα:

Η Ελλάδα δίνει προτεραιότητα στους ΣΒΑ 6, 7, 11, 12, 13, 14 και 15, οι οποίοι σχετίζονται με το περιβάλλον, αναδεικνύοντας τη σημασία που αποδίδει η χώρα στην αξία του φυσικού περιβάλλοντος (χερσαίου και θαλάσσιου) ως μοχλού ανάπτυξης π.χ. μέσω της ανάπτυξης ποιοτικού τουρισμού και της παραγωγής αγροτικών προϊόντων και τροφίμων υψηλής αξίας, τομείς που αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της Ελληνικής οικονομίας. Ταυτόχρονα, οι παραπάνω ΣΒΑ συνδέονται με την κοινωνική ευημερία καθώς διασφαλίζουν την ανθρώπινη υγεία, υψηλό επίπεδο οικοσυστημικών υπηρεσιών και πρόσβαση σ' ένα περιβάλλον υψηλής ποιότητας.

✓ **ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑ 2030**

Η Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα 2030 βρίσκεται στον πυρήνα της Ευρωπαϊκής Πράσινης Στρατηγικής και της Στρατηγικής 'Από το Αγρόκτημα στο Πιάτο' και της ΣΣ ΚΑΠ. Η βασική στόχευση είναι η δημιουργία υγιών και ανθεκτικών φυσικών οικοσυστημάτων τα οποία να μπορούν να υποστηρίξουν

τις ανάγκες των πολιτών και της βιώσιμης ανάπτυξης της ΕΕ. Ανάμεσα τους, η αύξηση των φυσικών οικοσυστημάτων και η αποκατάσταση των υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων, η μείωση της χρήσης χημικών στη γεωργία, η προστασία των επικονιαστών, η ουσιαστική ενίσχυση της βιολογικής γεωργίας και η ενίσχυση της βιοποικιλότητας των αγροτικών περιοχών. Πάνω από 20 δις ευρώ αναμένεται να κατευθύνονται κατ'έτος στην υποστήριξη της στρατηγικής για την βιοποικιλότητα, ενθαρρύνοντας επιχειρήσεις, δημόσια διοίκηση και τοπική αυτοδιοίκηση να ενσωματώσουν τις θεωρήσεις της στις αποφάσεις τους.

✓ **ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΣΣ ΚΑΠ) ΕΛΛΑΔΑΣ**

Το Στρατηγικό Σχέδιο της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027, αποτελεί το βασικό κείμενο πολιτικής για την ανάπτυξη του πρωτογενή τομέα και των αγροτικών περιοχών της Χώρας. Μέσω των παρεμβάσεων του επιχειρεί να σηματοδοτήσει την στροφή σε ένα νέο παραγωγικό μοντέλο για την Ελληνική Γεωργία αλλά και το σύνολο του αγρο-διατροφικού τομέα, που α) εδράζεται στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας, διασφαλίζοντας παράλληλα ένα δίκαιο γεωργικό εισόδημα στον παραγωγό, β) είναι προσαρμοσμένο στις απαιτήσεις – προκλήσεις της κλιματικής αλλαγής, με μείωση του περιβαλλοντικού και κλιματικού αποτυπώματος της γεωργίας παρέχοντας παράλληλα στον καταναλωτή ασφαλή και υγιεινά τρόφιμα. Σηματοδοτεί, σε συνέργεια με τα Επιχειρησιακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ και τους πόρους του Εθνικού Σχεδίου Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας «Ελλάδα 2.0», την κοινωνική, περιβαλλοντική και οικονομική βιωσιμότητα των αγροτικών περιοχών.

Βασικός στόχος του Στρατηγικού Σχεδίου της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) της περιόδου 2023-2027, είναι η υποστήριξη της βιώσιμης ανάπτυξης των τομέων της Γεωργίας και των τροφίμων, με τη διασφάλιση βιώσιμων αγροτικών εισοδημάτων και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, καθώς και με την ενίσχυση του κοινωνικοοικονομικού ιστού των αγροτικών περιοχών, συμβάλλοντας παράλληλα στην επίτευξη των περιβαλλοντικών και κλιματικών στόχων, σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο.

Οι ειδικοί στόχοι της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής είναι :

Η Διασφάλιση ενός βιώσιμου Γεωργικού Εισοδήματος

Η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας

Η βελτίωση της των γεωργών στην αλυσίδα αξίας

Οι περιβαλλοντικοί και κλιματικοί προστασία

Η δημογραφική ανανέωση των απασχολημένων στη γεωργία

Η προώθηση της απασχόλησης, της ανάπτυξης, της ισότητας των φύλων

Η παραγωγή υγιεινών και υψηλής διατροφικής αξίας προϊόντων

Αναβάθμιση δεξιοτήτων, AKIS και Ψηφιοποίηση του Αγροτικού Τομέα

Η Τ.Α.Σ ενσωματώνεται στο ΠΥΛΩΝΑ 2 του ΣΣ ΚΑΠ, και εντάσσεται στον ειδικό στόχο 8. Προώθηση της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης και της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές συμπεριλαμβανομένης της βιο-οικονομίας και της βιώσιμης δασοκομίας.

✓ **ΕΘΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ - ΕΣΠΑ 2021-2027**

Σύμφωνα με τον Εθνικό Σχεδιασμό (ΕΣΠΑ 2021-2027), ο κεντρικός στόχος για την ελληνική οικονομία, κατά τα επόμενα χρόνια, είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας καθώς και η στενότερη διασύνδεση της παραγωγής με την έρευνα και την καινοτομία.

Ειδικότερα, οι οικονομικές και πολιτικές προτεραιότητες της χώρας είναι:

- αύξηση των επενδύσεων και των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ
- ενίσχυση της μισθωτής εργασίας και η μείωση της παραοικονομίας
- επένδυση στην εκπαίδευση και τη γνώση
- αύξηση του μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων

- προώθηση της τεχνολογίας αιχμής, της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης
- επίτευξη φιλόδοξων περιβαλλοντικών στόχων
- υποστήριξη των αδύναμων νοικοκυριών
- ενίσχυση της βασικής έρευνας μέσω της άρσης αγκυλώσεων στα πανεπιστήμια
- κίνητρα για ενίσχυση της καινοτομίας
- ριζική αναβάθμιση του συστήματος κατάρτισης για ανέργους και εργαζόμενους
- συνέχιση και εμπάθυνση της ψηφιακής μεταρρύθμισης στη δημόσια διοίκηση
- εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες
- αναδιάρθρωση του συστήματος υγείας με προτεραιότητα στην ψηφιοποίηση
- ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων
- στροφή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με άμβλυση του κόστους μετάβασης και στήριξη των τοπικών κοινωνιών κατά την απολιγνιτοποίηση.

Το Σχέδιο Ανάπτυξης αποτελεί βασικό κείμενο αναφοράς για τις στρατηγικές επιλογές του ΕΣΠΑ και κατ' επέκταση των Προγραμμάτων του.

Παράλληλα με το Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική οικονομία ολοκληρώθηκε και το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ) για την περίοδο 2021-2025. Το ΕΠΑ θεσπίζει ένα ολοκληρωμένο σύστημα για το σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ 2021-2025 αναπτύσσονται σε πέντε πυλώνες: Έξυπνη Ανάπτυξη, Πράσινη Ανάπτυξη, Κοινωνική Ανάπτυξη, Ανάπτυξη Υποδομών και Εξωστρέφεια. Τα διαλαμβανόμενα στο ΕΠΑ επίσης επηρεάζουν το σχεδιασμό ΕΣΠΑ και Προγραμμάτων επιδιώκοντας την ανάπτυξη συνεργειών και συμπληρωματικότητας.

Στο πλαίσιο αντιμετώπισης των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 και για την ώθηση της ευρωπαϊκής οικονομίας να ανακάμψει από την πανδημία, οι Αρχηγοί των Κρατών-Μελών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμφώνησαν με βάση τη σχετική πρόταση της Επιτροπής, σε ένα σημαντικότατο πακέτο ανάκαμψης για την περίοδο 2021-2027, το οποίο συνδυάζει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) με το νέο μέσο ανάκαμψης "Next Generation EU". Η κεντρική ιδέα του Ευρωπαϊκού πακέτου ανάκαμψης βασίζεται σε τέσσερις στόχους πολιτικής:

- Προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της Ένωσης
- Ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας
- Μετριασμός των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων της κρίσης
- Υποστήριξη του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού.

Η ΕΕ στο πλαίσιο του νέου εργαλείου "Next Generation EU" θα δανειστεί κεφάλαια για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις κεφαλαιαγορές, έτσι ώστε να χρηματοδοτηθεί η προσπάθεια ανάκαμψης και προκειμένου να παράσχει στην ΕΕ τα μέσα για την αντιμετώπιση των προκλήσεων που έχει δημιουργήσει η πανδημία COVID-19. Κάτι τέτοιο θα επιτρέψει τη μεταφορά νέων αυξημένων πόρων σε προγράμματα όπως ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το REACT-EU, το πρόγραμμα Horizon Ευρώπη, το InvestEU η Αγροτική Ανάπτυξη, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, το RescEU κ.α.

- ✓ **ΜΗΧΑΝΙΣΜΟΣ ΑΝΑΚΑΜΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ (RECOVERY AND RESILIENCE FACILITY - RRF)**

Συστάθηκε για την αντιμετώπιση της COVID-19 κρίσης και τη στήριξη της μετάβασης σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία. Ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας με συνολικό προϋπολογισμό 672,5 δις ευρώ (εκ των οποίων 312,5 δις ευρώ επιχορηγήσεις και 360 δις ευρώ με τη μορφή δανείων) θα στηρίζει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ιδίως σε πράσινες και ψηφιακές τεχνολογίες, με διαρκή αντίκτυπο στην παραγωγικότητα και την ανθεκτικότητα της οικονομίας της Ένωσης.

Το 70% των πόρων του RRF πρέπει να δεσμευτεί τα έτη 2021 και 2022 και το 30% των πόρων το έτος 2023. Για την υλοποίηση, τα Κράτη-Μέλη καταρτίζουν εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας αναλύοντας τις προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις και τα οποία εγκρίνονται από την Επιτροπή.

Συμπληρωματικά με το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το REACT-EU αφορά πιο βραχυπρόθεσμες δράσεις αντιμετώπισης της κρίσης σε τομείς που χαρακτηρίζονται καίριας σημασίας για να τεθούν οι βάσεις μιας υγιούς ανάκαμψης (δημιουργία θέσεων απασχόλησης, πράσινη συμφωνία, ψηφιακή μετάβαση). Το REACT-EU περιλαμβάνει πρόσθετα κονδύλια ύψους 47,5 δις ευρώ σε επίπεδο ΕΕ, τα οποία θα διατεθούν στα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2014-2020 για το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ και το ΤΕΒΑ. Τα εν λόγω πρόσθετα κονδύλια θα χορηγηθούν από το Next Generation EU για την περίοδο 2021-2022.

Το Ελλάδα 2.0 είναι ένας θεμελιώδης οικονομικός και κοινωνικός μετασχηματισμός, που επιδρά στην οικονομική δραστηριότητα, αλλά και στις τεχνολογίες, τις συμπεριφορές και τους θεσμούς με στόχους:

- Τον περιορισμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας covid και της κρίσης που δημιούργησε.
- Την αντιμετώπιση υπαρχόντων παραγωγικών και επενδυτικών κενών
- Την ενίσχυση ανάπτυξης, δημιουργίας θέσεων εργασίας, βελτίωση οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας.

ΠΥΛΩΝΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΥΘΜΙΣΕΩΝ

Πυλώνας 1: Πράσινη Μετάβαση

Πυλώνας 2: Ψηφιακός Μετασχηματισμός

Πυλώνας 3: Απασχόληση, Δεξιότητες, Κοινωνική Συνοχή

Πυλώνας 4: Ιδιωτικές Επενδύσεις και Μετασχηματισμός της Οικονομίας

ΤΑ ΑΝΑΜΕΝΟΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ:

✓ **ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ» 2021-2027**

Βασική κατεύθυνση της Συνολικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου στην Π.Π. 2021-2027 είναι η ενδυνάμωση & η λειτουργική διασύνδεση των παραγωγικών δραστηριοτήτων της, για μία ανταγωνιστική, εξωστρεφή, καινοτόμα αειφόρο οικονομία, συνδεδεμένοι όλοι οι τομείς της οικονομίας στο πλαίσιο της αλυσίδας αξιών ανά νησί, με έμφαση στην εμπάθунση & διεύρυνση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για το παραγωγικό μετασχηματισμό & τη κοινωνική συνοχή της Περιφέρειας.

Στόχος της αναπτυξιακής στρατηγικής του Προγράμματος «Βόρειο Αιγαίο»

Στην παραπάνω κατεύθυνση έρχεται να συμβάλλει και το Επιχειρησιακό Πρόγραμμα. Ως μέρος της συνολικής αναπτυξιακής στρατηγικής της ΠΒΑ, η στρατηγική του Προγράμματος, έχει ως στόχο την ενδυνάμωση της «τοπικότητας» του σχεδιασμού & της εφαρμογής του, με τη μέγιστη δυνατή σχετική κινητοποίηση όλου του δυναμικού των νησιών, καθώς και την ενδυνάμωση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής.

Στόχος Πολιτικής (ΣΠ) 5: Χωρική Συνοχή & Τοπική Ανάπτυξη και η Στρατηγική Επιλογή της Περιφέρειας

Αποτελεί στρατηγική επιλογή της Περιφέρειας η διευρυμένη εφαρμογή και μεγαλύτερη εμπάθунση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Στρατηγικών τη νέα περίοδο στο πλαίσιο της άμβλυνσης σε σημαντικό βαθμό των προβλημάτων διπλής περιφερειακότητας της Περιφέρειας και της συμβολής στην αποτελεσματικότητα των πόρων.

Βάσει αυτής της επιλογής, στο πλαίσιο του Προγράμματος αξιοποιούνται όλα τα «εργαλεία» χωρικού σχεδιασμού της νέας προγραμματικής περιόδου, όπως είναι η Τοπική Ανάπτυξη με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων_ ΤΑΠΤΟΚ).

Σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο της Π.Π., στρατηγικές ΤΑΠΤΟΚ θα χρηματοδοτηθούν κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά από τον Στόχο Πολιτικής (ΣΠ) 5 και το Ταμείο ΕΔΕΤ ΕΤΠΑ (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης). Στο από τον Αύγουστο 2022 εγκεκριμένο Πρόγραμμα «Βόρειο Αιγαίο» 2021-2027, η εφαρμογή των στρατηγικών ΤΑΠΤΟΚ εκτός από το ΕΤΠΑ θα χρηματοδοτηθεί και με πόρους του Κοινωνικού Ταμείου (ΕΔΕΤ ΕΚΤ+). Συγκεκριμένα, οι στρατηγικές ΤΑΠΤΟΚ στο Βόρειο Αιγαίο καλούνται να εξυπηρετήσουν του στόχους που το Πρόγραμμα θέτει στο πλαίσιο των Προτεραιοτήτων :

- 5 / 'Ενίσχυση της Χωρικής Συνοχής των νησιών της Περιφέρειας μέσω ολοκληρωμένων και βιώσιμων στρατηγικών και με την συμμετοχή των πολιτών' (ΕΤΠΑ) (κυρίως),
- 1 / 'Μετασχηματισμός της οικονομίας της Περιφέρειας, με αύξηση του μεγέθους και της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, κυρίως μέσω και της έξυπνης εξειδίκευσης' (ΕΤΠΑ) και
- 4B / 'Κοινωνική Ένταξη και Αντιμετώπιση της Φτώχειας' (ΕΚΤ+)

Το εγκεκριμένο Πρόγραμμα προβλέπει τέσσερις Στρατηγικές Χωρικής Ανάπτυξης με χρήση του εργαλείου ΤΑΠΤΟΚ αντίστοιχα για τα νησιά Σάμου, Λήμνου, Χίου & Λέσβου (πλην των αστικών κέντρων των δύο τελευταίων). Η επιλογή στηρίζεται στην ύπαρξη των αντίστοιχων τεσσάρων Ομάδων Τοπικής Δράσης (Αναπτυξιακών Εταιρειών) στα νησιά αυτά και στην θετική τους εμπειρία από την εφαρμογή του LEADER, αλλά και στην αντιπροσωπευτικότητα & συμμετοχή των τοπικών φορέων σε αυτές.

✓ **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΛΙΕΙΑΣ, ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑΣ 2021-2027 (ΠΑΛΥΘ)**

Το Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας 2021-2027 (ΠΑΛΥΘ), αναπτύσσεται και χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ), ακολουθώντας το θεσμικό πλαίσιο των «Κοινών Διατάξεων» Καν(ΕΕ)1380/2021, καθώς και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) Καν(ΕΕ)1380/2013, που έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμες από περιβαλλοντική άποψη και υπόκεινται σε διαχείριση που είναι συμβατή με τους στόχους της επίτευξης οικονομικών και κοινωνικών οφελών, καθώς και οφελών στον τομέα της απασχόλησης.

Το Πρόγραμμα, εξυπηρετεί επίσης την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική της ΕΕ, καθώς και σειρά διεθνών και ευρωπαϊκών στρατηγικών και δεσμεύσεων, που θέτουν ευρύτερους στόχους για την βιώσιμη ανάπτυξη, τη βιοποικιλότητα, την πράσινη μετάβαση, και τη θαλάσσια διακυβέρνηση.

Η στρατηγική για την χωρική ανάπτυξη με πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων εξειδικεύεται στη προτεραιότητα 3.

Προτεραιότητα: 3. Προώθηση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες, νησιωτικές και εσωτερικές περιοχές και προαγωγή της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Ειδικός στόχος 3.1. Ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες, νησιωτικές και εσωτερικές περιοχές και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας

Ο Ειδικός Στόχος περιλαμβάνει έναν τύπο δράσεων που αφορά στην ανάπτυξη και εφαρμογή μέτρων σε στοχευμένες περιοχές για την προώθηση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής, του πολιτισμού, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και την επίτευξη της **καλής περιβαλλοντικής κατάστασης** (GES).

Περιλαμβάνει δράσεις για την ενίσχυση των **οικονομιών** των τοπικών κοινοτήτων και της κοινωνικής της συνοχής, καθώς και προπαρασκευαστικές δράσεις για την ανάπτυξη των ΤΑΠΤΟΚ, ενέργειες για την οργάνωση και αποτελεσματική λειτουργία των Ομάδων Τοπικής Δράσης, δράσεις συνεργασίας κλπ.

Επίσης με στόχο την στήριξη και την ανάπτυξη των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της γαλάζιας οικονομίας που προέρχονται από την Έξυπνη Εξειδίκευση (S3) θα συμπεριληφθούν δράσεις από την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS), για την κατάρτιση της οποίας διενεργείται από την ΕΑΣ εμπειρογνωμοσύνη που θα περιλαμβάνει αναφορά στην αλιεία, της υδατοκαλλιέργειας και στη **Γαλάζια Οικονομία**.

Αναλυτικότερα, στο πλαίσιο των ΤΑΠΤΟΚ δύναται να χρηματοδοτηθούν οι ακόλουθες δράσεις:

- Προπαρασκευαστικές δράσεις για τις ΤΑΠΤΟΚ (Εκπόνηση στρατηγικών για της περιοχές παρέμβασης, μελέτες για της περιοχές, δράσεις επικοινωνίας και διαβούλευσης, κ.α.).
- Ενέργειες για την οργάνωση και αποτελεσματική λειτουργία των Ομάδων Τοπικής Δράσης (κάλυψη λειτουργικού κόστους ΟΤΔ, δράσεις κατάρτισης στελεχών ΟΤΔ, κ.α.).
- Στήριξη της δικτύωσης και της συνεργασίας με άλλες τοπικές κοινότητες με παρόμοια χαρακτηριστικά και ανταλλαγή καλών πρακτικών σε εθνικό, ενωσιακό και διεθνές επίπεδο, στο πλαίσιο διεδαφικών και διακρατικών συνεργασιών των ΟΤΔ.
- Δράσεις ενίσχυσης της μικρής παράκτιας αλιείας
- Υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας και ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας, με έμφαση στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας.
- Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων ιδεών που αντιμετωπίζουν κοινωνικές ανάγκες, προωθούν την ένταξη και ωφελούν την τοπική κοινωνία.
- Ανάπτυξη ικανοτήτων (εκπαίδευση, κατάρτιση) σε επιλεγμένες δραστηριότητες κομβικές για τις περιοχές παρέμβασης.
- Εισαγωγή καινοτομίας, ορθών πρακτικών ή/και υλοποίηση επενδύσεων για την αξιοποίηση και ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος.
- Παρεμβάσεις και έργα για την αύξηση της ελκυστικότητας και της προσβασιμότητας των περιοχών, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, την βελτίωση της καθημερινότητας μέσω χρήσης ΤΠΕ και της ανάπτυξης του επιπέδου υγείας και εκπαίδευσης, κλπ.

«ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΜΕ ΌΡΑΜΑ". ΑΛΛΑΖΟΥΜΕ ΕΞΥΠΝΑ ΤΟ ΜΕΛΛΟΝ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ»

Σε αυτό το πλαίσιο των παραπάνω πολιτικών διαμορφώνεται η Τοπικής Αναπτυξιακή Στρατηγική της Λέσβου- μάλλον η αναδιάρθρωση και προσαρμογή της με κεντρική κατεύθυνση που οφείλει να εισφέρει στην επίτευξη των στόχων των Ευρωπαϊκών , εθνικών και περιφερειακών πολιτικών που εισφέρουν για την χρηματοδότηση του Τ.Π.

1. **"LEADER ΓΕΩΡΓΙΑΣ" - CLLD/LEADER** στο πλαίσιο της παρέμβασης Π3-77-4.1 «Στήριξη για τοπική ανάπτυξη μέσω του LEADER (ΤΑΠΤΟΚ – τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων)» του Στρατηγικού Σχεδίου της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027. (Ταμείο Ε.Ε. ΕΓΤΑΑ)
2. **"LEADER ΠΕΠ" - ΤΑΠΤΟΚ** στο πλαίσιο του Προγράμματος «Βόρειο Αιγαίο» 2021 – 2027», Προτεραιότητα 6 «Ενίσχυση της Χωρικής Συνοχής των νησιών της Περιφέρειας μέσω ολοκληρωμένων και βιώσιμων στρατηγικών και με την συμμετοχή των πολιτών», Ειδικός Στόχος 5.ii - Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (Ταμεία Ε.Ε. ΕΤΠΑ & ΕΚΤ+) (5.2, 1.3 & 4B.1)
3. **"LEADER ΑΛΙΕΙΑΣ" - CLLD/LEADER** στο πλαίσιο του Προγράμματος Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας 2021 - 2027, προτεραιότητα του Ε.Τ.Θ.Α.Υ.: «3. Ενθάρρυνση της ανάπτυξης βιώσιμης γαλαζίας οικονομίας και προώθηση της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας σε παράκτιες και εσωτερικές περιοχές» συνδέεται με τον ειδικό στόχο 3.1 όπως αυτός έχουν οριστεί βάσει του παραρτήματος ΙΙ του Κανονισμού 2021/1139 του Ταμείου. Ειδικός Στόχος 3.1. Ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλαζίας οικονομίας σε παράκτιες και νησιωτικές περιοχές καθώς και σε περιοχές εσωτερικών υδάτων, και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας. (Ταμείο Ε.Ε. ΕΤΘΑΥ)

Το Σχέδιο του Τοπικού προγράμματος για τη Λέσβο εκκινεί από την αντίληψη ότι τα γεωγραφικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά της περιοχής, σε συνδυασμό με τους διαθέσιμους και τους εν δυνάμει οικονομικούς πόρους, την ιστορική κληρονομιά και την πολιτιστική παράδοση, προδιαγράφουν «δεσμευτικά» τις κατευθύνσεις που μπορεί να ακολουθήσει η ανάπτυξη της περιοχής. Ασφαλώς, στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, καμία πρόταση διαμόρφωσης αναπτυξιακής στρατηγικής δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής, αν δεν λαμβάνει υπόψη της και τις επιπτώσεις που ασκεί η παγκόσμια αναδιοργάνωση της οικονομίας και ο παγκόσμιος ανταγωνισμός.

Καμιά τοπική, εθνική ή υπερεθνική οικονομία δεν μπορεί να αναπτυχθεί σε συνθήκες απομόνωσης. Ωστόσο, η διαμόρφωση της στρατηγικής ανάπτυξης κάθε περιοχής δεν μπορεί παρά να θεμελιώνεται στο στέρεο έδαφος των τοπικών δυνατοτήτων.

Με τη συνεκτίμηση όλων αυτών των διαστάσεων, δεδομένων, δυνατοτήτων και περιορισμών, η πρόταση αναπτυξιακής στρατηγικής της ΕΤΑΛ Α.Ε. για την Λέσβο επιχειρείται να αποτελέσει ένα σχέδιο κατευθυνόμενης, ισόρροπης, ενδογενώς στηριζόμενης ανάπτυξης, στη βάση δραστηριοτήτων μικρής κλίμακας και πολλαπλών πηγών εισοδήματος, τη συνεργασία των δημόσιων και ιδιωτικών παρεμβάσεων και τη δημιουργία αλυσίδων αξίας, προστιθέμενη αξία και συνθήκες ανθεκτικότητας.

Ο όρος κατευθυνόμενη ανάπτυξη σημαίνει ότι η αναπτυξιακή προσπάθεια δεν μπορεί, και συνεπώς δεν πρέπει, να αφεθεί στις δυνάμεις και τους αυτοματισμούς της αγοράς. Ο όρος ισόρροπη ανάπτυξη χρησιμοποιείται με ελαφρώς παραλλαγμένο από το σύνηθες περιεχόμενο. Δεν περιγράφει απλώς την επιβαλλόμενη από τις αναπτυξιακές παραμέτρους συνύφανση τομέων και κλάδων, ή μια αντίστοιχη πολιτική ανάπτυξης, η οποία προωθεί με κάποια έννοια ισομέρειας όλο το φάσμα των οικονομικών δραστηριοτήτων. Υποδηλώνει επίσης μια αντίληψη που διακρίνεται για την ευαισθησία απέναντι στα κοινωνικά (π.χ. οργανωτικά και ιδιοκτησιακά) χαρακτηριστικά του τοπικού οικονομικού σχηματισμού και στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και της ιδιαίτερης ταυτότητας της περιοχής.

Με τη διάσταση της ενδογενούς στήριξης, νοείται ένας τρόπος ανάπτυξης της τοπικής οικονομίας, βασιζόμενος κατά προτεραιότητα στους διαθέσιμους τοπικούς, φυσικούς και ανθρώπινους, πόρους

αλλά και σε όσους μπορούν να δημιουργηθούν. Πρόκειται για μια μέθοδο ανάπτυξης που θα είναι σε θέση να δημιουργεί και να αναπαράγει τις γνωστικές και λοιπές προϋποθέσεις τοπικής αυτοδυναμίας, χωρίς να θέτει εμπόδια στον εθνικό και διεθνή ανταγωνισμό.

Ο όρος δραστηριότητες μικρής κλίμακας αντανακλά τα δομικά χαρακτηριστικά και τους διαρθρωτικούς περιορισμούς του τοπικού οικονομικού σχηματισμού. Υποδηλώνει ότι οποιαδήποτε αναπτυξιακή πρωτοβουλία οφείλει να ξεκινήσει, σε πρώτη τουλάχιστον φάση, από τις υπάρχουσες μικρές οικονομικές μονάδες.

Η παρούσα αναπτυξιακή πρόταση δεν θεωρεί ότι η μεγάλη επιχείρηση δεν έχει λόγο ύπαρξης. Δέχεται απλώς, ότι, στη συγκεκριμένη ιστορική συγκυρία, δεν υπάρχουν οι προϋποθέσεις άμεσης δημιουργίας ή προσέλκυσης μεγάλων επιχειρήσεων στην περιοχή αυτή. Στο μέλλον μπορεί να καταστεί δυνατή, επιθυμητή, χρήσιμη, ή και απολύτως αναγκαία η εγκατάστασή τους. Ωστόσο, στην παρούσα φάση η οικονομία της περιοχής δύναται να αναπτυχθεί χωρίς την παρουσία τους. Ούτως ή άλλως, η στρατηγική προσέγγιση αφορά τις αρχές της τοπικής συσπείρωσης, τοπικής ενδυνάμωσης, της «από κάτω προς τα πάνω προσέγγισης».

Η Λέσβος αποτελεί μια περιοχή με ιδιαίτερα πλεονεκτήματα αλλά και μειονεκτήματα. Οι κοινωνικές και οικονομικές συγκυρίες της εποχής δημιουργούν απειλές αλλά και ευκαιρίες. Τα ερωτήματα στα οποία επιχειρεί να δώσει αποτελεσματική απάντηση η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική είναι: Ποιος είναι ο παράγοντας ο οποίος διαφοροποιεί τη Λέσβο; ποια είναι η ιστορική της διαδρομή και δυναμική και πώς μπορούν οι σχεδιαζόμενες παρεμβάσεις κάθε είδους, να επηρεάσουν αυτήν την πορεία και να της δώσουν θετική κατεύθυνση κάτω από ένα όραμα.

Η Λέσβος προέρχεται από μια ιστορικό-πολιτική μετάλλαξη και έντονη δημογραφική αλλοίωση, με βασικά σημεία αναφοράς την αλλαγή των συνόρων και του βιώσιμου χώρου την δεκαετία του 1920, τις επιδράσεις του Β' Παγκόσμιου Πολέμου και της δύσκολης μεταπολεμικής περιόδου που ακολούθησε, καθώς και την ιδιαίτερα έντονη εσωτερική και εξωτερική μετανάστευση που παρατηρήθηκε έως την ένταση των τελευταίων ετών της μείζονος εθνικής κρίσης με την επιπλέον προβολή επί της Λέσβου του Προσφυγικού-μεταναστευτικού ζητήματος όπως εντατικοποιήθηκε το 2015 και αποτελεί μια σύγχρονη πραγματικότητα με διάφορες επιπτώσεις.

Η Λέσβος ιστορικά αποτελούσε μία ακμάζουσα κοινωνία, οικονομικά αλλά και πολιτιστικά. Αποτέλεσε έδαφος όπου αναπτύχθηκαν πολλαπλές οικονομικές δραστηριότητες, οι οποίες σε πολλές περιπτώσεις, εξαιτίας σημαντικών ιστορικών γεγονότων και διαρθρωτικών μεταβολών ανεκόπησαν και επήλθε οικονομική υστέρηση, με εξέχοντα φαινόμενα την εσωτερική μετανάστευση και αστικοποίηση.

Το αποτέλεσμα ήταν και παραμένει μια έντονη εσωστρέφεια της οικονομίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν και οι ερειπωμένες πλέον εγκαταστάσεις παραγωγικών μονάδων, όπως η βιομηχανία επεξεργασίας δέρματος Σουρλάγκα στη Γέρα (στην ακμή της απασχολούσε έως και 1.600 εργάτες), το Σαπωνοποιείο Αλεπουδέλλη (Ελύτη) και άλλες μεγάλες εγκαταλελειμμένες παραγωγικές εγκαταστάσεις.

Επίσης, το ακμάζον εμπόριο και η παρακμή της θέσης του νομού Λέσβου ως διαμετακομιστικό κέντρο, αλλά και η ανασφάλεια που προκαλεί η πολιτική αστάθεια με την γειτονική ακτή (και τις τρέχουσες πολιτικές συνθήκες που θα διαμορφώσουν μια νέα πραγματικότητα - άγνωστη - για το μέλλον) συντέιναν στη συνεχή συρρίκνωση της οικονομικής δραστηριότητας και την εξάρτηση από τα οικονομικά και παραγωγικά κέντρα.

Σύμφωνα με την ανάλυση και αποτύπωση των αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης, τη διαχρονική εξέλιξή τους και τη σύγκρισή τους με τις χωρικές ενότητες στις οποίες ανήκει (το σύνολο της Χώρας, αλλά και την Ευρωπαϊκή Ένωση), διαπιστώνεται ότι τόσο η περιοχή, όσο και η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, βρίσκεται σε υστέρηση σε σχέση τόσο ως προς τους Μέσους Όρους της Χώρας, όσο και ως προς αυτούς της Ε.Ε., καθώς και σε σχέση με τις υπόλοιπες Περιφέρειες της Χώρας και της Ε.Ε.

Το φαινόμενο αυτό οδηγεί στο συμπέρασμα ότι η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου δεν συγκλίνει τόσο όσο απαιτείται, τουλάχιστον ονομαστικά, προς τις αναπτυγμένες Περιφέρειες, ιδιαίτερα όσον αφορά στο κατά κεφαλήν ΑΕΠ και στους γενικούς δείκτες της Αγοράς Εργασίας. Παραμένει ωστόσο, στο στόχο «Σύγκλιση» για τη νέα Προγραμματική Περίοδο, με βάση όμως την αναθεώρηση που ακολουθεί αφού το κατά κεφαλήν ΑΕΠ, έχει συρρικνωθεί κατά μεγάλο ποσοστό μεταβάλλοντας την θέση σε σχέση με τον μέσο όρο των της Ε.Ε. των 27, με συνέπεια η Λέσβος να πρέπει να εκκινήσει προσπάθειες ανάκαμψης μετά από τη δεύτερη μεγαλύτερη μείωση ΑΕΠ 2010-2019 σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα (INSETE, ετήσια έκθεση ανταγωνιστικότητας 2019).

Επιπρόσθετα, από τη λεπτομερέστερη διερεύνηση των διαρθρωτικών αναπτυξιακών χαρακτηριστικών της προτεινόμενης περιοχής, σε τομεακό/θεματικό, αλλά και χωρικό / τοπικό επίπεδο, διαπιστώνονται εγγενείς αδυναμίες, οι οποίες, στο πλαίσιο του έντονα ανταγωνιστικού περιβάλλοντος, σε συνδυασμό με το νησιωτικό χαρακτήρα και το βαθμό «περιφερειακότητας» που χαρακτηρίζει την περιοχή, και τις επάλληλες περιόδους κρίσης δημιουργούν σοβαρούς κινδύνους ανθεκτικότητας αλλά και αναστροφής ακόμα και της οποιασδήποτε ονομαστικής σύγκλισης είχε επιτευχθεί.

Ακόμη εντονότεροι είναι οι κίνδυνοι για την ένταση των ενδο-νησιωτικών ανισοτήτων, αλλά και των δια-νησιωτικών και ενδο-περιφερειακών ανισοτήτων και κατ' ακολουθία για την άμβλυση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής της περιοχής και της χωρικής ενότητας στην οποία εντάσσεται, και την ένταση της απομόνωσης που είναι επακόλουθο της δημοσιονομικής κρίσης και της ανατροπής του συστημικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος από μια σειρά από έντονες μεταρρυθμίσεις χωρίς περίοδο προσαρμογής και αναδιάταξης όπως εντοπίσθηκε στην ανάλυση SWOT.

Δεν θα πρέπει δε, να παραγνωρίζεται το γεγονός ότι η οικονομία της περιοχής στηρίζεται σε σημαντικό βαθμό στον αγροτικό και αλιευτικό τομέα, παρόλη τη φθίνουσα τάση που αυτοί παρουσιάζουν και παρόλα τα προβλήματα διάθεσης των παραγόμενων προϊόντων.

Τα Αγροτικά και Αλιευτικά προϊόντα της περιοχής χαρακτηρίζονται από ιδιαίτερη ποιότητα, σε σχέση με τον ανταγωνισμό των αγορών και τις παραγωγικές διαδικασίες που ακολουθούνται. Το «γηρασμένο» ή/και υποαπασχολούμενο εργατικό δυναμικό που απασχολείται στον αγροτικό και αλιευτικό τομέα, σε σχέση με τα διαρθρωτικά προβλήματα τους, όπως το πλήθος των μικρών σκαφών και της αποδοτικότητάς τους όπως και του αγροτικού κλήρου, η καχεξία σε νέες μεθόδους παραγωγής και βασικές υποδομές, έχουν σαν αποτέλεσμα τη χαμηλή ακόμα αποδοτικότητα της εργασίας, αλλά και του κεφαλαίου όπως αποτυπώνεται όχι μόνο στους στατιστικούς δείκτες, αλλά κυρίως στη δυσανασχέτηση των νέων στην ιδέα ενασχόλησης επαγγελματικά με την γεωργία και αλιεία και την έλλειψη ευκαιριών για τους νέους και γυναίκες οδηγώντας στην ένταση του φαινομένου φυγής των νέων (brain drain),

Επιπρόσθετα, οι περισσότερες, σε πλήθος και σε ειδικό βάρος απασχόλησης, παραγωγικές-οικονομικές δραστηριότητες της περιοχής είναι νησιωτικής και τοπικής εμβέλειας. Εξαιρεση αποτελούν εκείνες που αναφέρονται στην παραγωγή ορισμένων βασικών γεωργικών προϊόντων. Εξέχουσα θέση κατέχουν κυρίως το ελαιόλαδο και το ούζο, και σε αναπτυσσόμενο βαθμό τα τυροκομικά προϊόντα, τα οποία κατευθύνονται προς το μητροπολιτικό κέντρο της χώρας, αλλά και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες. Ωστόσο και αυτά αντιμετωπίζουν προβλήματα διάθεσης ή περαιτέρω μεγέθυνσης της παραγωγής.

Στο δευτερογενή τομέα της κυριαρχούσαν οι κατασκευές που πλέον έχουν υποστεί καθίζηση και λόγω των πληθωριστικών πιέσεων και τη μείωση της ονομαστικής αγοραστικής αξίας, δραστηριότητα με καθαρά τοπικό χαρακτήρα και εξαρτώμενο από εξωγενείς παράγοντες, η οποία επηρεάζει σημαντικό μέρος της οικονομίας. Η μεταποίηση γεωργικών προϊόντων προβάλλει ως μια σοβαρή προοπτική ανάπτυξης και στον γεωργικό τομέα αλλά και στον τομέα των αλιευτικών προϊόντων όπου έχουν γίνει προσπάθειες, και αναμένεται να διαπιστωθεί τι εύρος της επίδρασης και της μεταβολής των δεικτών.

Όσον αφορά στον τριτογενή τομέα, ο οποίος μεγεθύνεται πλέον στατιστικά ως αποτέλεσμα της συρρίκνωσης των άλλων τομέων, αυτός στηρίζεται κυρίως στη δημόσια διοίκηση, σε μεταπρατικές δραστηριότητες με βάση στην δραστηριοποίηση του κατασκευαστικού τομέα, και ακολουθούν υπηρεσίες και ο Τουρισμός.

Ιδιαίτερα δε, όσον αφορά στον τουρισμό, παρά τα σημαντικά συγκριτικά πλεονεκτήματα της Περιοχής, ως προς τη διάθεση εξαιρετικά πλούσιων φυσικών και κυρίως πολιτιστικών πόρων, αλλά και σε σχέση με το νησιωτικό της χαρακτήρα, εμφανίζεται άτονος έως και φθίνων, σε σύγκριση με την εξέλιξη των μέσων όρων της Χώρας, τόσο σε αριθμούς αφίξεων και διανυκτερεύσεων τουριστών, όσο και σε προσφορά τουριστικών υπηρεσιών με την εκκωφαντική ανατροπή των γνωστών συνθηκών λόγω του προσφυγικού ζητήματος (Μείωση στην τουριστική αγορά κατά μ.ο. 65% το καλοκαίρι 2016) της πανδημίας 2020-2021 και της ενεργειακής και πληθωριστικής πίεσης τη τελευταία διετία.

Εκτός όμως από τα βασικά, μακροοικονομικά και παραγωγικά χαρακτηριστικά, σε επίπεδο τομέων ή / και οικονομικών δραστηριοτήτων, η Περιοχή, συνεχίζει να παρουσιάζει έντονα διαρθρωτικά προβλήματα στην επί μέρους παραγωγική της δομή, στην αξιοποίηση καινοτομιών, νέων τεχνολογιών, στον κοινωνικό-οικονομικό της ιστό και στις υποδομές της, τα οποία έχουν αναφερθεί αναλυτικά στα προηγούμενα κεφάλαια της swot.

Τα παραπάνω αναφερθέντα και παραμένοντα επί σειρά ετών αρνητικά αναπτυξιακά χαρακτηριστικά της Περιοχής, εκ των οποίων ορισμένα επιδεινώνονται, σε συνδυασμό με την ένταση του διεθνούς ανταγωνισμού και την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας, τεκμηριώνουν την ανάγκη προσανατολισμού της αναπτυξιακής στρατηγικής του σχεδίου στο πλαίσιο της αναγκαίας Κοινωνικής Συνοχής.

Θα πρέπει να υπάρξει επικεντρωμένη στόχευση στο πλαίσιο των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών και των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της περιοχής, με σκοπό τη συμμετοχή του τοπικού προγράμματος στη συνολική προσπάθεια που συντελείται για είσοδο σε τροχιά ανάπτυξης, η οποία θα συμβάλλει στη μεγέθυνση του συνόλου της οικονομίας και στη βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των κατοίκων της, έτσι ώστε να οδηγηθεί η περιοχή στην πραγματική σύγκλιση με τις ανεπτυγμένες περιφέρειες της Χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η προσπάθεια αυτή θα πρέπει να καθοδηγείται από την αναπτυξιακή δυναμική σε τομείς της πολιτικής και σε δράσεις που μπορεί και πρέπει η περιοχή να αξιοποιήσει, να αξιοποιήσει τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται και να δράσει για την άμβλυση των απειλών.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική όπως έχει διαφανεί από το "κοινό αίσημα" της περιοχής (που αντιλαμβάνεται και καταγράφει η ΟΤΔ από την δραστηριότητα της διαβούλευσης στο πεδίο), θα πρέπει να εστιάζει στο να μετατρέψει το μέχρι σήμερα συγκριτικό μειονέκτημά της, που είναι ο νησιωτικός χαρακτήρας της, σε συγκριτικό πλεονέκτημα, στηριζόμενη παράλληλα στα αντικειμενικά συγκριτικά πλεονεκτημάτά της, όπως:

- Την εκτεταμένη και αξιόλογη αγροτική και αλιευτική φυσιογνωμία και φυσικό περιβάλλον, το πλούσιο φυσικό και πολιτιστικό υπόβαθρο και τους θαλάσσιους πόρους, που δεν έχουν πληγεί σε ιδιαίτερα από τις μέχρι σήμερα ανθρωπογενείς παρεμβάσεις. Οι παραπάνω παράγοντες δημιουργούν προϋποθέσεις για διεύρυνση, εμπλουτισμό και διαφοροποίηση του τουριστικού κυρίως προϊόντος, με την κατάλληλη αξιοποίηση των εναλλακτικών και ειδικών μορφών τουρισμού, αλλά και την αύξηση της εν γένει ανταγωνιστικότητας του.
- Την υψηλή ποιότητα των γεωργικών, κτηνοτροφικών και αλιευτικών προϊόντων που έχουν αποκτήσει φήμη σε εθνικό και υπερεθνικό επίπεδο, έχουν παγιωθεί σε διατροφικές συνήθειες και έχουν συνδεθεί με άλλα προϊόντα (π.χ. ούζο Λέσβου), φέρουν δηλαδή χαρακτηριστικά που εγείρουν

σημαντικές προσδοκίες και προοπτικές αλληλοτροφοδότησης των τομέων και της εικόνας της περιοχής.

- Την κατάλληλη διαδικασία μεταποίησης και εμπορίας, η οποία θα ενισχύσει τη διασύνδεση των επιμέρους τομέων και κλάδων της παραγωγικής / οικονομικής δραστηριότητας, έτσι ώστε να αυξηθεί η προστιθέμενη αξία του συνόλου των παραγωγικών δραστηριοτήτων.
- Την ενίσχυση και αξιοποίηση του πληθυσμού που βρίσκεται σε παραγωγική ηλικία και άμβλυση της ανεργίας που αποτελεί το μείζον κοινωνικό πρόβλημα για τη περιοχή. Με την εξειδίκευση και τη σταδιακή βελτίωση του επιπέδου κατάρτισης και των δεξιοτήτων του, δημιουργεί σημαντικά θετικές προοπτικές ανάληψης παραγωγικών και κοινωνικών πρωτοβουλιών για αυτοτροφοδοτούμενη, αειφόρο ανάπτυξη και την εισαγωγή καινοτομιών.
- Την ομοιογένεια του πληθυσμού της περιοχής και τα κοινωνικοοικονομικά χαρακτηριστικά του, βασισμένα σε ιστορικά και πολιτισμικά στοιχεία, τα οποία δημιουργούν ελκυστικό κοινωνικό πρότυπο για ανάπτυξη παραγωγικών και κοινωνικό-πολιτιστικών δραστηριοτήτων.
- Την ύπαρξη αλιευτικών κοινοτήτων και παραγωγικής αγροτικής βάσης στο ανθρώπινο δυναμικό που εξαρτώνται από την αγροτική και αλιευτική δραστηριότητα και την επιτακτική ανάγκη στήριξης τους με ενίσχυση της πολυαπασχόλησης.
- Τη δημιουργία ή/και βελτίωση υποδομών και υπηρεσιών που θα καταστήσουν την περιοχή "ένα τόπο που αξίζει να ζεις".

1.3.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ/ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ, ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ, ΑΞΟΝΕΣ & ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Έχοντας ως βάση και οδηγό προσανατολισμού τα παραπάνω δεδομένα και την ανάλυση που προηγήθηκε διαμορφώνεται η διάρθρωση και πρόταση Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής

1.3.1.1 ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ

Η αναπτυξιακή στρατηγική του τοπικού προγράμματος απαιτεί τον κατάλληλο συγκερασμό πολιτικών και σχεδιασμού, που θα συμβάλλει στην επιτάχυνση του ρυθμού οικονομικής μεγέθυνσης, στη διεύρυνση της παραγωγικής βάσης, στην αύξηση της παραγωγικότητας και της ανταγωνιστικότητας, στην εξωστρέφεια της οικονομίας και στη βελτίωση του επιπέδου διαβίωσης, με παράλληλη άμβλυση των τοπικών και ενδονησιωτικών κοινωνικό-οικονομικών ανισοτήτων αλλά και των διαπεριφερειακών ανισοτήτων. Σύμφωνα με τα παραπάνω και κάτω από τον προβληματισμό χάραξης ενός ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΟΡΑΜΑΤΟΣ που λαμβάνει υπόψη:

- ✓ Την ιστορικότητα εφαρμογής της ανεκτικής προσέγγισης - LEADER - στη Λέσβο.
- ✓ Την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης - αναγνώριση και εξέταση της SWOT ανάλυσης.
- ✓ Τους προβληματισμούς που θέτει η ίδια η κοινωνία με τη διαδικασία συμμετοχής τόσο των φορέων όσο και των κατοίκων στη χάραξη της στρατηγικής και τη διαμόρφωση αναγκών με διαδικασία ανακάλυψης και διερεύνησης των αναγκών.
- ✓ Την Επίτευξη των στόχων της Στρατηγικής της Ε.Ε.
- ✓ Τον σχεδιασμό και τις προτεραιότητες των ΣΣ ΚΑΠ, Βόρειο Αιγαίο 2021-2027, ΠΑΛΥΘ 2021-2027.
- ✓ Τις οριζόντιες πολιτικές για ενίσχυση της απασχόλησης, ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας, προστασία του περιβάλλοντος και πρόωθηση ίσων ευκαιριών.

Η τοπική αναπτυξιακή στρατηγική δεν μπορεί να είναι μια απλή καταγραφή μέτρων και δράσεων αλλά μια σταθερή και μακροπρόθεσμη θέση έναντι των χαρακτηριστικών της περιοχής παρέμβασης. Για τη Λέσβο το **ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΟΡΑΜΑ** το οποίο συσπειρώνει τις δυνάμεις της περιοχής και πάνω στο οποίο αρθρώνονται οι προτάσεις του Τ.Π. είναι:

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ. ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΜΕ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ. ΔΙΕΥΡΥΝΣΗ, ΜΕΓΕΘΥΝΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΒΑΣΗΣ ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ, ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, ΤΗΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτό το όραμα, απαιτείται η δημιουργία συνθηκών κινήτρων, απαιτείται στοχευμένη χρηματοδοτική ενίσχυση σε ειδικούς τομείς και κλάδους αλλά κυρίως σε διαφοροποιημένες δράσεις και συντονισμένες ενέργειες, τόσο των τοπικών και περιφερειακών φορέων, όσο και των κεντρικών φορέων που εφαρμόζουν τομεακές πολιτικές, καθώς και ένα μέσο-μακροπρόθεσμο διάστημα που να υπερβαίνει τη διάρκεια μιας προγραμματικής περιόδου.

Κατά τη νέα προγραμματική περίοδο (2021-2027), είναι δυνατό να τεθούν οι βάσεις και να δημιουργηθούν οι προϋποθέσεις για μια δυναμική και αυτοτροφοδοτούμενη ανάπτυξη της περιοχής. Είναι μια ευκαιρία να δημιουργηθούν αντιστάσεις έναντι της σαρωτικής κοινωνικοοικονομικής κρίσης της κρίσης του προσφυγικού, της πανδημίας που ανέδειξαν όχι μόνο τις δομικές ατέλειες του οικονομικού και επιχειρηματικού περιβάλλοντος αλλά δημιούργησαν και φαινόμενα κοινωνικού αποκλεισμού και φαινόμενα φτώχειας τα οποία αποσαθρώνουν τους κοινωνικούς δεσμούς. Σε ένα νησιωτικό και μικρό ουσιαστικά κοινωνικό σύστημα όπως η Λέσβος τα φαινόμενα αυτά είναι εξαιρετικά επικίνδυνα και πρέπει να δοθεί έμφαση σε ζητήματα κοινωνικής συνοχής.

Επιπλέον δίνεται η ευκαιρία να δοθεί έμφαση σε συγκέντρωση και επικέντρωση των πόρων του τοπικού προγράμματος σε δράσεις πολλαπλασιαστές, σε συνδυασμό παρεμβάσεων από το σύνολο των ταμείων της Ε.Ε. μέσω των 3 προγραμμάτων όπως Δημόσιων Παρεμβάσεων στις οποίες δίνει έμφαση το ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027 σε συνδυασμό με παρεμβάσεις ιδιωτικού χαρακτήρα σε αγροτικές και παράκτιες

περιοχές ώστε να δημιουργηθούν πιλοτικές παρεμβάσεις που θα οδηγήσουν προς την οικονομική και κατά συνέπεια κοινωνική ανάκαμψη και θα αποτελέσουν σημείο αναφοράς για μελλοντικές προσπάθειες.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική καλείται να αντιμετωπίσει με αποτελεσματικό τρόπο τα αναπτυξιακά προβλήματα και τις αδυναμίες της περιοχής και να δημιουργήσει τις προϋποθέσεις για την κινητοποίηση των δυνάμεών της, με την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της. Στόχος είναι, στο τέλος της προγραμματικής περιόδου 2021-2027, να προκύψουν σαφείς δείκτες, μετρήσιμοι για τη ανάδειξη των αποτελεσμάτων που θα αποτελέσουν παραδείγματα ενός μοντέλου ανάπτυξης βασισμένο στην τοπική φυσιογνωμία και ταυτότητα, με έμφαση στη διαφοροποίηση, αλλά και την ενεργοποίηση της ικανότητας των τοπικών κοινοτήτων να αντιστέκονται σε αρνητικές συνθήκες και να προτάσσουν λύσεις στην εποχή μιας βαθιάς κρίσης και παγκόσμιων επιρροών.

1.3.1.2 ΑΞΟΝΕΣ/ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ & ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Για να υλοποιηθεί με ρεαλισμό η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική, θα πρέπει να επιτευχθούν σαφείς Στρατηγικοί Αναπτυξιακοί Στόχοι που συνοπτικά αποτυπώνονται ως εξής:

1. ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ **ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ** ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, **ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ** ΣΤΑ ΤΟΠΙΚΑ **ΠΡΟΪΟΝΤΑ** ΚΑΙ **ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ**.
ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ **ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ** ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ, ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ **ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ**. **ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΛΥΣΙΔΩΝ ΑΞΙΑΣ**.
2. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ **ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ** ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ, ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ **ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ** ΕΥΛΩΤΩΝ **ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ** ΕΝΑΝΤΙ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ **ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ**, ΜΕ ΕΞΥΠΝΕΣ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.
3. ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ **ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ** ΚΑΙ **ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ** ΠΟΡΩΝ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ **ΕΙΚΟΝΑΣ** ΚΑΙ ΤΗΣ **ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ** ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΖΕΙΣ.
4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΩΝ **ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ** ΚΑΙ **ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ**, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ **ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ** ΚΑΙ **ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ**, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ **ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ** ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ **ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ**.

Στο κάθε στρατηγικό στόχο συνδέονται οι ειδικοί στόχοι του Βόρειο Αιγαίο 2021-2027, και σε αυτούς τους 4 θεματικούς στόχους της Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής **συνδέονται οι ανάγκες** που αναγνωρίστηκαν από τη τοπική κοινωνία στη διαδικασία της **διαβούλευσης** και της εκ νέου **αναγνώρισης** της περιοχής από την ΟΤΔ (**SWOT**).

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική τεκμηριώνεται με την ανάλυση των στρατηγικών στόχων για την προτεινόμενη περιοχή και βασίζεται στις τοπικές ανάγκες. Η μεθοδολογία αναλύεται και εξειδικεύεται περαιτέρω στην ανάπτυξη των ειδικών όρων στα Τεχνικά Δελτία που ακολουθούν.

1.3.1.3 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ (ΚΕΝΤΡΙΚΕΣ) ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ /ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Οι θεματικές κατευθύνσεις διαμορφώθηκαν στο πλαίσιο του σχεδιασμού της διαβούλευσης στη φάση Α ως συμπέρασμα της εξέτασης της περιοχής κάτω από 12 θεματικούς τομείς διαβούλευσης με την κοινωνία που ομαδοποιούνται για να αποτελέσουν κατευθύνσεις για την στόχευση της αναπτυξιακής στρατηγικής της Λέσβου στο πλαίσιο της από κάτω προς τα πάνω προσέγγισης.

Οι 7 θεματικές κατευθύνσεις αποτελούν και τους **ΕΙΔΙΚΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ** του προγράμματος.

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ (ΘΚ/Θ.Κ.) - ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ
1. ΔΙΑΦΟΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΜΕ ΕΜΦΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΔΙΑΤΡΟΦΗ
2. ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ, ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ ΤΟΜΕΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ
3. ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ ΜΕΣΩ ΔΡΑΣΕΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ/ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ/ ΑΥΤΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ, ΝΕΩΝ, ΑΝΕΡΓΩΝ ΚΑΙ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΑ ΑΝΕΡΓΩΝ.
4. ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΜΕΣΩ ΒΕΛΤΙΩΣΗΣ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
5. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΟΥ ΑΠΟΘΕΜΑΤΟΣ
6. ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΤΟΥ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
7. ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΣΤΗ ΤΟΠΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1.3.2 ΠΙΝΑΚΑΣ - ΤΟΠΙΚΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Σύμφωνα με ανάλυση τοπικής Στρατηγικής βάσει των στόχων και των αναγκών και της ιεράρχησης αυτών

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ		ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΑΙΤΙΟΛΟΓΗΣΗ (ως προς τις ανάγκες)	
1	ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ. ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ, ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΛΥΣΙΔΩΝ ΑΞΙΑΣ.	1. Διαφοροποίηση της οικονομίας Δευτερογενούς Τομέας με έμφαση στην αγροδιατροφή	1.1.1	Ενίσχυση παραγωγής και τυποποίησης προϊόντων αγροδιατροφής υψηλής προστιθέμενης αξίας, με πιστοποίηση ποιότητας και ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους για βελτιστοποίηση της ανταγωνιστικότητας τους.
			1.1.2	Ενίσχυση της εξωστρέφειας των τοπικών προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ και ενίσχυση της γαστρονομίας ως εργαλείου προσέλκυσης τουριστικού ενδιαφέροντος (αλληλοτροφοδότηση τομέων).
			1.1.3	Ειδικά κίνητρα για νέους και γυναίκες και για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες για την ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στον τομέα της χειροτεχνίας, της βιοτεχνίας και της παραγωγής προϊόντων μετά την 1η μεταποίηση.
			1.1.4	Υποστήριξη επιχειρήσεων ΜΜΕ δευτερογενούς τομέα ίδρυση και εκσυγχρονισμός, αξιοποίηση εργαλείων και κινήτρων μετάβασης στην ψηφιακή και κυκλική οικονομία.
			1.1.5	Μεταφορά γνώσης/επιμόρφωση ομάδων τοπικού πληθυσμού στην ανάπτυξη δεξιοτήτων έξυπνης εξειδίκευσης, βιοοικονομίας, κυκλικής οικονομίας, στο πρωτογενή και δευτερογενή τομέα).
			1.1.6	Ενίσχυση επιχειρήσεων ΜΜΕ δευτερογενούς τομέα για την μείωση εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα, μείωση ενεργειακής κατανάλωσης και κατανάλωσης νερού και ορθολογική διαχείριση πόρων.
		2. Ανταγωνιστικότητα Επιχειρήσεων, Τριτογενούς Τομέας για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής	1.2.1	Αξιοποίηση τουριστικών πόρων μέσω ανάπτυξης/διασύνδεσης με θεματικές – βιωματικές μορφές τουρισμού, ανάπτυξη πολιτιστικών δημιουργικών βιομηχανιών (ιαματικές, περιηγητικές, καταδυτικές κ.α.)
			1.2.2	Ενίσχυση νεανικής επιχειρηματικότητας, ίδρυση (από νέους), ποιοτικός εκσυγχρονισμός (συνολικά) επιχειρήσεων στο τριτογενή τομέα, έμφαση σε ποιοτικό τουρισμό, μείωση ενεργειακού αποτυπώματος, δράσεις για μείωση σπατάλης τροφίμων στο τουρισμό.
			1.2.3	Ενίσχυση ίδρυσης νέων και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων παροχής βασικών υπηρεσιών στα χωριά της Λέσβου με στόχο την βελτίωση της ελκυστικότητας τους.
			1.2.4	Αναβάθμιση με ποιοτικό εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων εστίασης που διαφοροποιούνται αξιοποιώντας τοπικά υλικά και τοπική γαστρονομία.
			1.2.5	Μεταφορά γνώσης και αναβάθμιση δεξιοτήτων κυρίως ψηφιακών, στο τριτογενή τομέα με έμφαση στην βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.
			1.2.6	Κίνητρα σε επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού για δικτυώσεις και συνεργασίες, με σκοπό την αύξηση της πληρότητας και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος
2	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ, ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ, ΜΕ ΕΞΥΠΝΕΣ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.	3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	2.1.1	Υποδομές για κοινωνική δραστηριότητα και εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού.
			2.1.2	Ενίσχυση υποδομών για παροχή κοινωνικής μέριμνας και προστασίας σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και δράσεις καταπολέμησης της ένδειας.
			2.1.3	Ενίσχυση δράσεων εθελοντισμού από συλλογικούς φορείς για την αναβάθμιση της κοινωνικής ζωής.
			2.1.4	Δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, απασχολησιμότητας, ειδικά ανέργων, μακροχρόνια ανέργων, νέων με υψηλή κατάρτιση και δράσεις mentoring. Αξιοποίηση της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Λέσβου.
			2.1.5	Υποδομές παροχής υπηρεσιών για την ένταξη στη κοινωνικό-οικονομική ζωή της περιοχής αιτούντων ασύλου, δικτυώσεις και συνεργασίες.
			2.1.6	Δράσεις κοινωνικής ένταξης και προστασίας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΑΜΕΑ, ρομά, αιτούντων άσυλο, αστέγων)
		4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	2.2.1	Ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, ύδρευσης κ.α) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου
			2.2.2	Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών)
			2.2.3	Διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον πρωτογενή γεωργικό τομέα
			2.2.4	Συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της (κοινωνικής) επιχειρηματικότητας. (Smart Villages/smart islands)
2.2.5	Συνεργασία δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, ΜΚΟ για τη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων			
2.2.6	Ενίσχυση δημιουργίας θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης για νέους και αξιοποίηση της θετικής εικόνας της Λέσβου, ως "Νησί της Αλληλεγγύης			
3	ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΖΕΙΣ.	5. Προστασία και ανάδειξη του Πολιτιστικού Αποθέματος	3.1.1	Οργάνωση και ανάπτυξη θεματικών διαδρομών με διασύνδεση πολλαπλών πολιτιστικών πόρων, περιηγητικών διαδρομών στη γη και τη θάλασσα και φυσικών πόρων (Γεωπάρκο, Ιαματικές Πηγές, Θρησκευτικοί Προορισμοί, Γαστρονομία).
			3.1.2	Άνοιγμα πολιτιστικών χώρων στο κοινό μέσω νέων χρήσεων, (υποδομές και άυλες δράσεις). Περιβαλλοντική μέριμνα και προσβασιμότητα σε όλους.
			3.1.3	Ανάδειξη και βελτίωση των πολιτιστικών υποδομών, μνημείων και τοπόσημων και διασύνδεση με τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας και επιχειρηματικότητας.
			3.1.4	Ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και έξυπνων ψηφιακών εργαλείων (πλατφόρμα υπηρεσιών, διαδικτυο πραγμάτων, επαυξημένη και εικονική πραγματικότητα, ψηφιακός μετασχηματισμός)
			3.1.5	Υποστήριξη δικτύωσης και συνεργασίας φορέων για την διαμόρφωση και ανάδειξη ολοκληρωμένου πολιτιστικού αφηγήματος /προϊόντος/εικόνας της Λέσβου. Ενίσχυση συλλογικών φορέων για την ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής ιδιαίτερα μέσω πολιτιστικών εκδηλώσεων που κεφαλαιοποιούν τα πλεονεκτήματα και την ιδιαίτερη ταυτότητα της περιοχής.
			3.1.6	Συνεργασία και δικτύωση πολιτιστικών φορέων για ανάπτυξη κοινών δράσεων, για την αναβάθμιση και αξιοποίηση του πλούσιου πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής και ανάδειξης νέων ιδεών με χρήση κοινών πόρων. (υποδομές και άυλες δράσεις)
	6. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.	
		3.2.2	Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιοποιώντας και ψηφιακά μέσα.	
		3.2.3	Υλοποίηση αυτοτελών έργων αλλά και επιμέρους δαπανών σε πράξεις επιχειρηματικότητας για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος στηρίζοντας τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, την βιο-οικονομία, την βιώσιμη διατροφή, τον βιώσιμο τουρισμό και ενεργειακή μετάβαση σε zero carbon economy.	
		3.2.4	Δημιουργία Φορέα Συντονισμού/Δικτύωσης, για την αξιοποίηση του δικτύου πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών, επέκτασή του με παρεμβάσεις διάνοιξης, βελτίωσης βατότητας, σήμανσης, χαρτογράφησης και προβολής μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών.	
		3.2.5	Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.	
		3.2.6	Δημιουργία συστήματος παρακολούθησης και καταγραφής των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και δημιουργία βάσης δεδομένων που θα τεκμηριώνει επιμέρους αποφάσεις φορέων για έργα και παρεμβάσεις.	
4	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.	3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων. (συνεισφέρουν έμμεσα)	4.1.1	Κίνητρα ενίσχυσης συνεργασιών ομοειδών επιχειρήσεων και δια-τομεακών συνεργασιών με στόχο την δημιουργία τοπικών αλυσίδων αξίας, αύξησης της εξωστρέφειας και την αποτελεσματικότερης προώθησης των προϊόντων σε στοχευμένες αγορές.
			4.2.1	Υποστήριξη συνεργασίας ομοειδών ΜΜΕ για την κοινή χρήση πόρων με στόχο την αύξηση της τυποποίησης και την πιστοποίηση των προϊόντων τους. Αύξηση της αναγνωρισιμότητας των προϊόντων μέσα από τη δημιουργία κοινού αφηγήματος και εξωστρέφειας.
			4.1.2	Εκπαίδευση και απασχόληση τοπικού εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες στους τομείς της πράσινης ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας
			4.2.2	Υποστήριξη συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ επιχειρήσεων για την εισαγωγή καινοτομίας στην παραγωγή προϊόντων και την διαχείριση των βιο-αποβλήτων στο πλαίσιο της κυκλικής βιο-οικονομίας
			4.1.3	Κίνητρα δικτύωσης φορέων για την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση υγιεινής διατροφής και τη μείωση σπατάλης τροφίμων.
			4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.

1.3.2.1 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 1. "ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ"

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΤΔ	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝ ΣΗ	[ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠ'Ο ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ (ΕΝΤΟΣ ΘΚ) ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ].	ΙΕΡΑΡΧΗΜΕΝ Η ΚΑΤΑΤΑΞΗ
1. ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗ ΤΑ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ. ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ, ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΛΥΣΙΔΩΝ ΑΞΙΑΣ.	ΘΚ-1	Ενίσχυση παραγωγής και τυποποίησης προϊόντων αγροδιατροφής υψηλής προστιθέμενης αξίας, με πιστοποίηση ποιότητας και ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους για βελτιστοποίηση της ανταγωνιστικότητάς τους.	1
	ΘΚ-1	Ενίσχυση της εξωστρέφειας των τοπικών προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ και ενίσχυση της γαστρονομίας ως εργαλείου προσέλκυσης τουριστικού ενδιαφέρον (αλληλοτροφοδότηση τομέων).	2
	ΘΚ-2	Αξιοποίηση τουριστικών πόρων μέσω ανάπτυξης/διασύνδεσης με θεματικές – βιωματικές μορφές τουρισμού, ανάπτυξη πολιτιστικών δημιουργικών βιομηχανιών (ιαματικός, περιηγητικός, καταδυτικός κ.α.)	3
	ΘΚ-2	Ενίσχυση νεανικής επιχειρηματικότητας, ίδρυση (από νέους), ποιοτικός εκσυγχρονισμός (συνολικά) επιχειρήσεων στο τριτογενή τομέα, έμφαση σε ποιοτικό τουρισμό, μείωση ενεργειακού αποτυπώματος, δράσεις για μείωση σπατάλης τροφίμων στο τουρισμό.	4
	ΘΚ-1	Ειδικά κίνητρα για νέους και γυναίκες και για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες για την ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στον τομέα της χειροτεχνίας, της βιοτεχνίας και της παραγωγής προϊόντων μετά την 1η μεταποίηση.	5
	ΘΚ-2	Ενίσχυση ίδρυσης νέων και εκσυγχρονισμός υφιστάμενων επιχειρήσεων παροχής βασικών υπηρεσιών στα χωριά της Λέσβου με στόχο την βελτίωση της ελκυστικότητάς τους.	6
	ΘΚ-2	Αναβάθμιση με ποιοτικό εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων εστίασης που διαφοροποιούνται αξιοποιώντας τοπικά υλικά και τοπική γαστρονομία.	9
	ΘΚ-1	Υποστήριξη επιχειρήσεων ΜΜΕ δευτερογενούς τομέα ίδρυση και εκσυγχρονισμός, αξιοποίηση εργαλείων και κινήτρων μετάβασης στην ψηφιακή και κυκλική οικονομία.	10
ΘΚ-1	Ενίσχυση επιχειρήσεων ΜΜΕ δευτερογενούς τομέα για την μείωση εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα, μείωση ενεργειακής κατανάλωσης και κατανάλωσης νερού και ορθολογική διαχείριση πόρων.	13	

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική ως μεθοδολογία επίτευξης στόχων, μεσοπρόθεσμα, οφείλει να δημιουργεί κίνητρα σε ένα οικονομικό περιβάλλον με τα εθνικά και τοπικά χαρακτηριστικά κρίσης της εποχής μας. Η όποια προσπάθεια, προκειμένου να έχει βάσιμες προσδοκίες επιτυχίας, οφείλει να ενθαρρύνει τις μικρές μονάδες παραγωγής να προσανατολιστούν στην παραγωγή διαφοροποιημένων

προϊόντων ή/και υπηρεσιών υψηλής ποιότητας και προστιθέμενης αξίας τα οποία θα απευθύνονται σε ειδικές αγορές (niche markets).

Θα πρέπει επίσης όπως αναγνωρίζεται από την ανάλυση της περιοχής να επιτευχθεί μεγιστοποίηση της αξιοποίησης των υφιστάμενων δομών και υποδομών επιχειρηματικότητας συνεπώς διαπιστώθηκε ότι προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί όσον αφορά τη μεταποίηση, τυποποίηση και εμπορία στις επιχειρήσεις αγροδιατροφής ιδιαίτερα ίδρυση σύμφωνα με τη RIS3.

Τα προϊόντα της Λέσβου λόγω της θέσης της και της απόστασης της από τα σημεία συγκέντρωσης δραστηριοτήτων και συνεπώς το αυξημένο κόστος παραγωγής, θα πρέπει για να γίνουν πιο ανταγωνιστικά να δημιουργήσουν ισχυρές συνδέσεις με τη τοπική γαστρονομία, τη τοπική ταυτότητα να εισάγουν νέες μορφές καινοτομίας όχι απαραίτητα ή μόνο τεχνολογικές αλλά και μεθοδολογική οργανωτική και κοινωνική καινοτομία. Θα πρέπει να υποστηρίξουν συνεργασίες με επιστημονικούς φορείς για έρευνα και ανάπτυξη και να επιδιώξουν εξωστρέφεια για την προσέγγιση υπέρ-τοπικών αγορών.

Ποιές μπορούν να είναι κάποιες από τις προτεραιότητες. (τεχνικές “more with less”)

Καινοτόμες τεχνολογίες (διασφάλιση υγιεινής/ποιότητας, βελτίωση των κατεργασιών και επεξεργασιών, συστήματα ακριβείας, τεχνολογίες τηλεπισκόπησης, τεχνολογίες προηγμένων υλικών, συστήματα ήπιας διαχείρισης φυτικών προϊόντων, συστήματα υποστήριξης λήψης απόφασης), Ολιστική διαχείριση (αντιμετώπιση των προκλήσεων της κλιματικής αλλαγής, βιολογική παραγωγή, βιο-δυναμικά και βιο-κυκλικά συστήματα, αξιοποίηση υπό-χρησιμοποιούμενων και παραπροϊόντων ελληνικών πρώτων υλών, πιστοποιούμενα συστήματα παραγωγής). Ανασύνθεση τροφίμων & Παραγωγή τροφίμων με βελτιωμένα βιοδραστικά χαρακτηριστικά (μείωση χρήσης πρόσθετων / βοηθητικών μέσων επεξεργασίας, αντιμετώπιση κοινών αιτιών των μη μεταδιδόμενων ασθενειών). Βιοαισθητήρες, βιοτεχνολογικές μέθοδοι και συστήματα μικροβιακής ζύμωσης (Βιοαισθητήρες για τη διασφάλιση της ποιότητας της ασφάλειας και της αυθεντικότητας των τροφίμων στο χώρο της παραγωγής και της επεξεργασίας τους, βιοτεχνολογικές μέθοδοι και συστήματα μικροβιακής ζύμωσης). Σύγχρονες τεχνολογίες μείωσης κόστους και αύξησης της παραγωγικότητας στην μεταποίηση τροφίμων.

Αξιοποίηση αναδυόμενων/ σύγχρονων τεχνολογιών (π.χ. IoT, Blockchain, A.I., Big data) σε όλη την αγροδιατροφική αλυσίδα (Συστήματα: πρωτογενούς παραγωγής, μεταποίησης, τυποποίησης, σήμανσης, συσκευασίας, πιστοποίησης, αποθήκευσης, διανομής, ιχνηλασιμότητας, ενημέρωσης καταναλωτών): Αξιοποίηση των σύγχρονων τεχνολογιών (Blockchain, Internet of Things, Augmented Reality, Big data analytics, Machine learning etc.) για την εφαρμογή σύγχρονων συστημάτων ιχνηλασιμότητας, πιστοποίησης, αποθήκευσης και διανομής τροφίμων αλλά και συστημάτων ενημέρωσης των καταναλωτών. Χρήση αισθητήρων και υπηρεσιών Internet of Things και Data Analytics για την παρακολούθηση αποθηκών και διανομής (logistics) τροφίμων. Υλοποίηση υπηρεσιών ιχνηλασιμότητας και ψηφιακής πιστοποίησης από το «χωράφι στο ράφι» με ενσωμάτωση blockchain.

Προϊόντα υψηλής διατροφικής αξίας & βιωσιμότητα του φυσικού περιβάλλοντος:

Ενίσχυση της φυσικής παραγωγής τροφίμων υψηλής διατροφικής αξίας που ανταποκρίνονται στο σύγχρονο τρόπο ζωής. Νέες προσεγγίσεις, μέθοδοι, τεχνολογίες για την παραγωγή ασφαλών τροφίμων υψηλής διατροφικής αξίας οι οποίες σέβονται τη βιωσιμότητα του φυσικού περιβάλλοντος (Μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος, μείωση της χρήσης επιβλαβών χημικών και πρακτικών για τον άνθρωπο, τα ζώα και το υπόλοιπο φυσικό περιβάλλον, τοπικές αλυσίδες παραγωγής, αξιοποίηση παρα/υποπροϊόντων)

Παραγωγή τροφίμων υψηλής διατροφικής αξίας και ενίσχυση διατροφικών μοντέλων που ανταποκρίνονται στο σύγχρονο τρόπο ζωής, προάγουν την υγεία και την ευζωία, βασίζονται στην καλύτερη αξιοποίηση των τοπικών/εθνικών πρώτων υλών ή/και των τοπικών/εθνικών παραγωγικών δυνατοτήτων και λαμβάνουν υπ' όψιν το φυσικό περιβάλλον και την κοινωνία αλλά και το τοπικό, εθνικό, διεθνές οικονομικό περιβάλλον.

Βιώσιμη Παραγωγή & Ορθή Περιβαλλοντική Διαχείριση:

Μείωση κατανάλωσης ενέργειας, Αξιοποίηση συστημάτων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, Ορθολογική διαχείριση αποβλήτων, Εφαρμογή συστημάτων κυκλικής οικονομίας, Ανάπτυξη νέων προϊόντων με βάση το χαμηλό περιβαλλοντικό αποτύπωμα, Μετριασμός επιβάρυνσης περιβάλλοντος, Μείωση έκτακτων κινδύνων, Προώθηση της βιώσιμης κατανάλωσης τροφίμων στους καταναλωτές, Χρήση σύγχρονων τεχνολογιών παραγωγής βασισμένων στις ΤΠΕ, ώστε να καταστεί η παραγωγή πιο βιώσιμη από πλευράς καταναλισκόμενων πόρων, υλικών και ενέργειας, Ψηφιακή παρακολούθηση και πιστοποίηση αιφόρων πρακτικών (χρήση ενέργειας, εκπομπές GHG).

Βιώσιμη συσκευασία τροφίμων

Μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος των συσκευασιών τροφίμων, Δημιουργία μοντέλων κόστους vs περιβαλλοντικής επίπτωσης συσκευασιών, Βελτίωση της τεχνολογίας συσκευασιών, Ανακυκλώσιμη συσκευασία, συσκευασία από φυσικούς πόρους, βιώσιμα υλικά συσκευασίας, βιοαποικοδομήσιμη συσκευασία. Ανάπτυξη μεθόδων επέκτασης διάρκειας ζωής προϊόντων (επαναχρησιμοποίηση, επιδιόρθωση, ανακατασκευή, νέα λειτουργικότητα κ.α.).

Είναι δεδομένη η ανάγκη αλλά και η δυνατότητα που δίνει η περιοχή για τη σύνδεση της πρωτογενούς παραγωγής με τον δευτερογενή τομέα και ιδιαίτερα τη μεταποίηση, τόσο για την παραγωγή εισροών προς την μεταποίηση, όσο και για την επεξεργασία της πρωτογενούς παραγωγής. Ωστόσο, η μεταποιητική δραστηριότητα είναι αδύναμη σε σχέση με τις δυνατότητες που υπάρχουν, με τάσεις μείωσης, που κινδυνεύουν να οδηγήσουν σε πλήρη αποδυνάμωση λόγω της εκρηκτικής μείωσης των πάγιων επενδύσεων ενεργητικού που παρατηρήθηκε την περασμένη δεκαετία με αποτέλεσμα επιπτώσεις στη ποιότητα, το κόστος παραγωγής και την προσαρμογή σε νέα δεδομένα όπως την ενεργειακή κρίση.

Επιπρόσθετα, λόγω της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής, αλλά και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής, σταδιακά η αγροτική και αλιευτική δραστηριότητα θα αντιμετωπίσουν στο μέλλον έντονα προβλήματα με τη μείωση έως και εξάλειψη των επιδοτήσεων-ενισχύσεων, σε συνδυασμό με την ένταση του ανταγωνισμού σε εθνικό και διεθνές επίπεδο και την τάση εντατικοποίησης της παραγωγής την οποία δεν είναι εφικτό να ακολουθήσει στον ίδιο βαθμό μια περιοχή όπως η Λέσβος. Ως εκ τούτου, μαζί με τον αγροδιατροφικό τομέα, συνολικά ο Δευτερογενής τομέας χρειάζεται κίνητρα, ένταση ενίσχυσης και πιλοτικές δράσεις για την αναστροφή αυτής της κατάστασης και τη δημιουργία τάσεων διεύρυνσης-αύξησης της παραγωγικής βάσης της περιοχής.

Απαιτείται η προσέλκυση επενδυτικών κεφαλαίων και ικανού κατηρτισμένου σε σύγχρονες μεθόδους εργατικού και στελεχιακού δυναμικού για αξιοποίηση των ανταγωνιστικών παραγωγικών δραστηριοτήτων σε όλη τη Λέσβο, ανάλογα με τα συγκριτικά πλεονεκτήματα που διαθέτει, για καθένα από αυτά σε παραγωγικούς συντελεστές (περιβάλλον, πρώτες ύλες κλπ).

Η προσέγγιση αυτή θα πρέπει να στηρίζει και την μικρή/πολύ μικρή επιχειρηματικότητα η οποία αποτελεί τη ραχοκοκαλιά τους δευτερογενούς και τριτογενούς τομέα της τοπικής οικονομίας. Μικρές οικογενειακές επιχειρήσεις οι οποίες πρέπει να αναζωογονηθούν, τεχνίτες και επαγγέλματα που στηρίζουν τον κοινωνικό ιστό και πρέπει να είναι ανταγωνιστικές επιχειρήσεις και βιώσιμες εισάγοντας νέες μεθοδολογίες και εξειδίκευση αξιοποιώντας γνώσεις, εμπειρία και καινοτομίες. Η συνέχεια μιας μικρής επιχείρησης ή η ίδρυση νέων από νέους σε ηλικία πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα σε κάθε σχεδιασμό κινήτρων.

Το μέγεθος, ο όγκος αλλά και το είδος των παραγωγικών δραστηριοτήτων σε κάθε επιμέρους ενότητα συνδέεται σε πρώτη φάση με τις ανάγκες και δυνατότητες κάλυψης της εσωτερικής ζήτησης και στη συνέχεια με την παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών που θα απευθύνονται και θα διατίθενται εκτός της περιοχής, συνδυάζοντας έτσι την παραγωγική δραστηριότητα με την εξωστρέφεια.

Το ίδιο συμπέρασμα προκύπτει και για τις επιχειρήσεις στην παροχή υπηρεσιών. Η επιχειρηματική κοινότητα στη Λέσβο θα πρέπει να υποστηριχθεί στη διαδικασία να παράγει ποιοτικές υπηρεσίες,

αναγκαίες υπηρεσίες για να υποστηριχθεί μια κοινότητα ολοκληρωμένα, να παρέχονται ευκαιρίες σε νέους, ειδικά νέους υψηλής κατάρτισης που φέρουν την ικανότητα να εισάγουν καινοτομίες και νέες ιδέες που είναι πολύ πιο δεκτικοί στις συνέργειες και συνεργασίες.

Με την ίδια προσέγγιση της επιχειρηματικής ανακάλυψης και της δημιουργίας αλυσίδων αξίας (αλληλοτροφοδότηση τομέων) θα πρέπει να ενισχυθεί και η ελκυστικότητα της Λέσβου όσον αφορά τον τομέα του τουρισμού, της Εστίασης/Αναψυχής και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού. Δεν αρκεί να συζητείται μόνο στις διαβουλεύσεις η διάγνωση της αυθεντικότητας του παρεχόμενου τουριστικού προϊόντος που δεν έχει υποστεί τη φθορά του μαζικού τουρισμού και επισκεψιμότητας, πρέπει να υπάρξει ουσιαστική ποιοτική αναβάθμιση στις παρεχόμενες τουριστικές υπηρεσίες αλλά και δημόσιου χαρακτήρα παρεμβάσεις που δεν θα καθοδηγούνται μόνο από την "επιλεξιμότητα" αλλά κυρίως από τη διάγνωση των επιπτώσεων στην ελκυστικότητα και την εικόνα της περιοχής.

Η δυναμική της Τοπικής Στρατηγικής σύμφωνα με την SWOT ανάλυση δεν μπορεί και δεν πρέπει να εξαντληθεί στην ίδρυση νέων κλινών αλλά στην ποιοτική αναβάθμιση υφισταμένων ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητά τους. Πέρα από δημόσιες παρεμβάσεις η επιχειρηματικότητα στον τουρισμό θα πρέπει να ανακαλύψει την "ιδέα": σχεδίαση και ανάπτυξη τεχνικών και συστημάτων «αφήγησης» (story telling) για την καινοτόμο/ διαδραστική παρουσίαση των παρεχόμενων υπηρεσιών, με έμφαση στην χρήση τεχνικών δημιουργίας πολυτροπικών αφηγημάτων που βασίζονται όμως στην **ΑΥΘΕΝΤΙΚΟΤΗΤΑ**, την οποία μπορεί να στηρίξει αποτελεσματικά η Λέσβος ακολουθώντας ένα διαφορετικό μοντέλο ανάπτυξης, συνεπώς σχεδιάζονται ειδικές αρχές κριτηρίων για την ίδρυση επιχειρήσεων που τεκμηριώνουν αλυσίδα αξίας.

Η ΤΑΣ οφείλει να εισάγει στη περιοχή σχεδιασμό και κίνητρα για ανάπτυξη και αξιοποίηση του καινοτόμου σχεδιασμού (Design) και των εργαλείων και διαδικασιών της «Σχεδιαστικής Σκέψης» (Design Thinking), μέσω και της δημιουργίας αλυσίδων αξίας, για την ανάπτυξη προϊόντων, εφαρμογών, συστημάτων και υπηρεσιών που αποβλέπουν στην υποστήριξη και ενίσχυση του πρωτογενούς και του δευτερογενούς τομέα παραγωγής, συμπεριλαμβανομένης της βιομηχανικής και βιοτεχνικής παραγωγής και της χειροτεχνίας (Arts and Crafts) (π.χ. ενσωμάτωση τεχνολογιών αιχμής, καινοτομίας σχεδιασμού, καινοτομίας παραγωγικής διαδικασίας, διασφάλιση και πιστοποίηση ταυτότητας, τεχνολογίες αξιοποίησης ανακυκλώσιμων υλικών, γενικότερα κυκλικής οικονομίας κ.α.).

Στη διαδικασία διαφοροποίησης των προγραμμάτων που εισφέρουν στη Τοπική Στρατηγική (demarcation), στα Τεχνικά Δελτία περιγράφεται στους ειδικούς όρους η επιλογή ποιοτικού εκσυγχρονισμού στο ΣΣ ΚΑΠ και η ίδρυση με διαμόρφωση συνθηκών αλυσίδας αξίας στο Βόρειο Αιγαίο 2021-2027. Η έννοια αλυσίδας αξίας αποτελεί μια από τις βασικές αρχές της φιλοσοφίας LEADER, την διασύνδεση τομέων και κλάδων όπως έχει αναπτυχθεί και στο θεματικό στόχο 7. Η διασύνδεση του τουρισμού και των προϊόντων της Λέσβου πρέπει να βασίζονται σε ρεαλιστική κλίμακα βάση της τοπικής δραστηριότητας και στη τοπική ταυτότητα.

Μια περιοχή όπως η Λέσβος δεν είναι εφικτό να ανταγωνισθεί την μαζική και εντατική διαδικασία παραγωγής προϊόντων και προσφοράς υπηρεσιών, οφείλει να διεκδικήσει την ανταγωνιστική τοποθέτηση σε αγορές όπου κύριο κριτήριο αξίας είναι η ποιότητα και η ειδίκευση και η έρευνα και ανάπτυξη μεθόδων, εργαλείων, εφαρμογών, ψηφιακών πλατφορμών, με στόχο την ανάκαμψη από τις δυσμενείς επιπτώσεις πανδημιών στην οικονομία και την προστασία της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας.

Θα πρέπει επομένως να αξιοποιηθούν, κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο, τόσο οι προσφερόμενοι πόροι της περιοχής όσο και τα αναφερόμενα νέα πρότυπα διαφοροποιημένης κατανάλωσης. Απαραίτητος όρος για την επιτυχία σε αυτόν τον τομέα είναι η συνεχής διαφοροποίηση και η βελτίωση της ποιότητας των τοπικών προϊόντων παρακολουθώντας τις τάσεις της κατανάλωσης. Σε αυτές τις παραγωγικές δραστηριότητες, η περιοχή, με την προϋπόθεση κατάλληλων ιδεών και σχεδιασμών, με εφαρμογή καινοτομίας και σύγχρονης αντίληψης στη παραγωγική διαδικασία και προώθηση για την τοποθέτηση στις αγορές, μπορεί να αποκτήσει όχι μόνο συγκριτικό, αλλά ακόμη και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Στο τουρισμό πλέον η "πράσινη" επιχείρηση, η επιχείρηση που εισάγει τις αρχές "Sustainable Development Goals - SDGs", παγκόσμιους στόχους αειφόρου ανάπτυξης θα πρέπει να εισάγει αρχές μείωσης του αποτυπώματος άνθρακα, βιο-οικονομίας, κυκλικής οικονομίας, μείωσης και αξιοποίησης αποβλήτων κ.α., δίκαιη εργασία και τοπική απασχολησιμότητα και μείωση των τροφικών αποβλήτων, μικρές εφοδιαστικές αλυσίδες με τοπικά και εποχικά προϊόντα. Θέματα που θα εξειδικευθούν ως επιλεξιμότητα στα τεχνικά δελτία υποδράσεων με αντικειμενικό σκοπό τη μεγιστοποίηση της αξιοποίησης των ευκαιριών.

Το ζήτημα των πολλαπλών πηγών εισοδήματος αποτελεί μία ακόμα επιδίωξη της αναπτυξιακής στρατηγικής. Η επιτυχία της προτεινόμενης αναπτυξιακής στρατηγικής και πολύ περισσότερο η βιωσιμότητα του πληθυσμού των κοινοτήτων της Λέσβου, εξαρτώνται αποφασιστικά από τη δημιουργία πολλαπλών πηγών εισοδήματος, ειδικά στον γεωργικό και αλιευτικό τομέα (π.χ. Αλιευτικός Τουρισμός). Μόνο με αυτό τον τρόπο θα δημιουργηθούν δυνατότητες απόκτησης τέτοιου ύψους εισοδήματος που θα καθιστά ελκυστική την παραμονή οικονομικά ενεργού πληθυσμού στην περιοχή.

Όσοι γνωρίζουν από κοντά τη ζωή στην ύπαιθρο και δη τη νησιωτική πραγματικότητα - όχι μόνο κατά τους θερινούς μήνες -, γνωρίζουν επίσης ότι μια από τις κύριες δυνάμεις που μπορεί να καταστήσει τη ζωή στην ύπαιθρο ελκυστική και να ανακόψει την έξοδο των νέων ανθρώπων, είναι η διαμόρφωση ευκαιριών και η εισοδηματική αποζημίωση. Πρόκειται για μια τέτοιου μεγέθους βελτίωση των εισοδημάτων, η οποία θα επιτρέπει στους νέους να καλύπτουν τις δαπάνες διαβίωσης που διαχρονικά αυξάνονται στις απομακρυσμένες από τα αστικά κέντρα περιοχές, καθώς επίσης και τις διάφορες, μη ποσοτικοποιήσιμες και μετρήσιμες μορφές κόστους – όχι μόνο οικονομικού – που δημιουργεί η διαμονή μακριά από τα κέντρα κοινωνικής, πολιτιστικής, πολιτικής κ.λπ. ζωής.

Η διασύνδεση των τομέων και κλάδων της οικονομίας πρέπει επίσης να βασίζεται στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της περιοχής και τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα, συνεπώς και ο τουρισμός εφόσον δεν υπάρχουν οι κατάλληλες συνθήκες και υποδομές υποστήριξης μαζικής επισκεψιμότητας, θα πρέπει να βασιστεί στη διαφοροποίηση του με έρευνα και ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών για τη διασύνδεση του πολιτισμού και της πολιτιστικής κληρονομιάς με τον τομέα της υγείας, της ευεξίας και της θεραπείας και στην ανάδειξη ειδικών μορφών βιωματικού τουρισμού (κρουαζιέρα, yachting, πολιτιστικός, θρησκευτικός, καταδυτικός και θαλάσσιος τουρισμός, τουρισμός υπαίθρου, επιστημονικός/εκπαιδευτικός τουρισμός, αστικός τουρισμός, οικοτουρισμός, γαστρονομικός τουρισμός, οινοτουρισμός, ιατρικός, αθλητικός, βιωματικός, εναλλακτικός τουρισμός, διαδραστικές εφαρμογές, περιβάλλοντα για εμπειρίες εμπύθισης/immersive experiences) και στον πολιτισμό και την παραγωγή πολιτισμού που θα πρέπει να υποστηριχτεί ως βασικό σημείο διατήρησης της κοινωνικής συνοχής.

Τα παραδοσιακά επαγγέλματα της Λέσβου αντανakλούν τις ιδιαίτερες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που διαμορφώθηκαν σε ένα ιστορικό πλαίσιο συνεχών και κομβικών αλλαγών, από το 19ο στον 20ό αιώνα. Ως νησιωτικός κόμβος, η Λέσβος, παρουσίαζε σημαντική ανάπτυξη στη ναυτιλία, στη ναυπηγική και το εμπόριο. Επιπλέον όμως, η ιδιαίτερη γεωμορφολογία του εδάφους που μπορεί να χαρακτηριστεί γενικά ημιορεινή και δύσβατη, κατακερματίζοντας διακριτές και σχετικά απομονωμένες περιφέρειες, συνετέλεσε στη δημιουργία μιας κοινωνίας με σύνθετη οικονομική οργάνωση, που περιελάμβανε ποικίλες δραστηριότητες, όπως αγροτική καλλιέργεια, κτηνοτροφία και βιοτεχνική δραστηριότητα.

Σ' αυτό το πλαίσιο, είναι χαρακτηριστική η ανάπτυξη μιας ακολουθίας νέων επαγγελματικών ειδικοτήτων, που συνδέονται άμεσα με τη διαδικασία επεξεργασίας του καρπού της ελιάς, μετά τα μέσα του 19ου αιώνα, όταν επεκτείνεται η ελαιοκαλλιέργεια και αναπτύσσεται η παράγωγη βιομηχανία του ελαιολάδου, του σαπουνιού και του πυρηνέλαιου και γύρω από αυτές τις δραστηριότητες αναπτύχθηκαν μια σειρά επαγγελμάτων που επιβιώνουν και προσδίδουν στον αυθεντικό χαρακτήρα της περιοχής παρέμβασης.

Σε μεγάλο βαθμό τα επαγγέλματα αυτά προσδίδουν ταυτότητα στη περιοχή συνεπώς η ενίσχυση τους και ο εκσυγχρονισμός τους χωρίς την απώλεια της ταυτότητας τους αποτελούν σημαντικό δείκτη για τη

τοπική στρατηγική, για τη τοπική βιοτεχνία, χειροτεχνία, και παραγωγή προϊόντων μετά τη πρώτη μεταποίηση συνολικά στο δευτερογενή τομέα. Κατά κανόνα οι επιχειρηματικότητα αυτή ασκείται κάτω από ανταγωνιστικές πιέσεις από οικογενειακές επιχειρήσεις και με την ανάδειξη και αξιοποίηση ευκαιριών για να κερδίσουν νέες υπέρ-τοπικές αγορές συνεισφέρουν στη διατήρηση της κοινωνικής ποικιλομορφίας και συνοχής, στην σταθερότητα μιας τοπικής οικονομίας και στη παροχή ευκαιριών σε νέους και γυναίκες.

Σε μεγάλο βαθμό όπως διαφάνηκε στη διάγνωση των αναγκών της περιοχής η ένταση για ειδικά κίνητρα για νέους και γυναίκες και για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες για την ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στον τομέα της χειροτεχνίας, της βιοτεχνίας και της παραγωγής προϊόντων μετά την 1η μεταποίηση, τον τουρισμό και σε υπηρεσίες.

Ο στρατηγικός στόχος 1 συσχετίζεται άμεσα με τον στρατηγικό στόχο 4 όσον αφορά την ανάγκη για μεταφορά γνώσης σε όλους τους τομείς της τοπικής οικονομίας. Εκπαίδευση και απασχόληση τοπικού εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες στους τομείς της πράσινης ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας. Μεταφορά γνώσης/επιμόρφωση ομάδων τοπικού πληθυσμού στην ανάπτυξη δεξιοτήτων έξυπνης εξειδίκευσης, βιοοικονομίας, κυκλικής οικονομίας, στο πρωτογενή και δευτερογενή τομέα). Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό. Δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, απασχολησιμότητας, ειδικά ανέργων, μακροχρόνια ανέργων, νέων και νέων με υψηλή κατάρτιση και δράσεις mentoring και αξιοποίηση της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Λέσβου. Μεταφορά γνώσης και αναβάθμιση δεξιοτήτων κυρίως ψηφιακών, στο τριτογενή τομέα με έμφαση στην βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών. Οι επιχειρήσεις σε όλο το φάσμα της οικονομίας θα πρέπει να έχουν κίνητρα για την πρόσληψη νέων και γυναικών, νέων ικανών και κατηρτισμένων που υποαπασχολούνται χωρίς να αξιοποιούν την ειδική τους κατάρτιση. Η εισαγωγή νέου ανθρώπινου δυναμικού στην οικονομία, δημιουργεί ευκαιρίες, εισάγει ιδέες, καινοτομία και αποδίδει προστιθέμενη αξία.

Το τοπικό πρόγραμμα με σαφήνεια διαχωρίζει την αντίληψη της απλής "οικονομικής" αποζημίωσης όπως οι επιδοτήσεις, και εμφατικά υποστηρίζει την αντίληψη της διαμόρφωσης δύσκολων μεν αλλά αποδοτικών κινήτρων επιχειρηματικότητας σε ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο με έμφαση την ενίσχυση του ΑΕΠ σε ένα κρίσιμο οικονομικό περιβάλλον.

1.3.2.2 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 2. "ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ"

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΤΔ	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	[ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ (ΕΝΤΟΣ ΘΚ) ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ].	ΙΕΡΑΡΧΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
2. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΝΑΝΤΙ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ ΜΕ ΕΞΥΠΝΕΣ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ	ΘΚ-4	Ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, ύδρευσης κ.α) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου	24
	ΘΚ-3	Υποδομές για κοινωνική δραστηριότητα και εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού.	26
	ΘΚ-3	Ενίσχυση υποδομών για παροχή κοινωνικής μέριμνας και προστασίας σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και δράσεις καταπολέμησης της ένδειας.	31
	ΘΚ-3	Ενίσχυση δράσεων εθελοντισμού από συλλογικούς φορείς για την αναβάθμιση της κοινωνικής ζωής.	32
	ΘΚ-4	Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών)	34
	ΘΚ-4	Διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον πρωτογενή γεωργικό τομέα	37
	ΘΚ-3	Υποδομές παροχής υπηρεσιών για την ένταξη στη κοινωνικό-οικονομική ζωή της περιοχής αιτούντων ασύλου, δικτυώσεις και συνεργασίες.	39
	ΘΚ-3	Δράσης κοινωνικής ένταξης και προστασίας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΑΜΕΑ, ρομά, αιτούντων ασύλο, αστέγων)	40
ΘΚ-4	Ενίσχυση δημιουργίας θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης για νέους και αξιοποίηση της θετικής εικόνας της Λέσβου, ως "Νησί της Αλληλεγγύης	42	

Η έννοια της ελκυστικότητας της προτεινόμενης περιοχής παρέμβασης αποκτά διττό χαρακτήρα, καθώς σχετίζεται τόσο με την προσέλκυση επενδύσεων και απασχόλησης, όσο και με την «κατανάλωση»-χρήση τουριστικών κυρίως, αλλά και άλλων υπηρεσιών. Ο διττός αυτός χαρακτήρας της έννοιας της ελκυστικότητας, φέρει το χαρακτηριστικό της αλληλεπίδρασης, αφού, η «κατανάλωση»-χρήση τουριστικών και άλλων υπηρεσιών συμβάλλει αφ' ενός στην προσέλκυση επενδύσεων και αύξηση της απασχόλησης και αφ' ετέρου, σ' ένα βαθμό, στην ενίσχυση της εξωστρέφειας της περιοχής. Με βάση αυτά τα δεδομένα και σύμφωνα με τα στοιχεία της ανάλυσης της υφιστάμενης κατάστασης της περιοχής που έχει προηγηθεί, είναι εμφανής η σκοπιμότητα και η σημασία της διαχείρισης της «ελκυστικότητας» μιας περιοχής, ως κρίσιμου παράγοντα για την ανάπτυξη της.

Όμως στο πλαίσιο του στρατηγικού στόχου Υποδομές-Κοινωνία, η έννοια της ελκυστικότητας αντιστοιχίζεται στην ικανότητα της περιοχής να στηρίζει την ποιότητα ζωής των κατοίκων της. Το κράτος οφείλει να παρέχει βασικές υποδομές και υπηρεσίες που δεν αποτελούν σημείο εξέτασης της παρούσας στρατηγικής προσέγγισης τόσο όσο οι εξειδικεύσεις που δημιουργούνται από την "τοπικότητα" και τις ιδιαίτερες ανάγκες μιας περιοχής και μικρό-κλίμακας (spatial needs).

Η αναπτυξιακή διαδικασία μιας περιοχής είναι μια σύνθετη διαδικασία που χρειάζεται πολλαπλά στάδια σχεδιασμού. Η ποιότητα ζωής είναι μια βασική παράμετρος στο τοπικό σχεδιασμό μέσα από τη φιλοσοφία LEADER συνεπώς οι ανάγκες που αναγνωρίζονται όπως η ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, ύδρευσης κ.α) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και

την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου προϋποθέτουν παρεμβάσεις που συμπληρώνουν τις τομεακές παρεμβάσεις του κράτους.

Οι παρεμβάσεις της Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής μπορούν να συμπληρώσουν βασικές υποδομές και υπηρεσίες για τους πολίτες και να ενισχύσουν το κοινωνικό κεφάλαιο εφαρμόζοντας κοινωνική καινοτομία και πιλοτική διάσταση στα χωριά της Λέσβου.

Υποδομές όπως οι παρεμβάσεις στην ολοκλήρωση και την διατήρηση του Δικτύου Περιηγητικών Διαδρομών που ξεκίνησε από το LEADER+, με έξυπνη εξειδίκευση αξιοποιώντας τη τεχνολογία μπορούν να δώσουν νέα διάσταση στη κοινωνική δραστηριότητα. Παρεμβάσεις υποδομών που υποστηρίζουν το περιβάλλον και αμβλύνουν συνέπειες της κλιματικής αλλαγής, παρεμβάσεις υποδομών για διαχείριση περιβαλλοντικών πόρων όπως ενέργεια και νερό, παρεμβάσεις που ενισχύουν την διαχείριση αποβλήτων.

Ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας και αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου, υποδομές για κοινωνική δραστηριότητα και εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού. Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές.

Η Κοινωνική συνοχή διατηρείται όταν παρέχεται ειδικά με την από κάτω προς τα πάνω διαδικασία κοινωνική μέριμνα και προστασία σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και δράσεις καταπολέμησης της φτώχειας η οποία παρουσιάζεται πλέον με πολλές μορφές όπως πχ ενεργειακή φτώχεια, με λύσεις όπως οι ενεργειακές κοινότητες. Η Τ.Α.Σ., πρέπει να δημιουργεί προϋποθέσεις ανελκτικής διαδικασίας στις λύσεις των τοπικών προβλημάτων να δίνει περιθώριο να προβάλλονται απαντήσεις σε προβλήματα από τους ίδιους τους κατοίκους και φορείς για να δημιουργείται συνέπεια και αποτελεσματικότητα.

Ιδιαίτερη σημασία στη Τ.Α.Σ. πρέπει να δοθεί στη δημιουργία κινήτρων, τη δημιουργία ευκαιριών σε Νέους και Γυναίκες για την απασχόληση. Η διαπίστωση του φαινομένου της φυγής των νέων, της γήρανσης και της απομείωσης της κοινωνίας από τα πλέον παραγωγικά μέλη της και μάλιστα νέους που φέρουν την ικανότητα να δημιουργούν νέες συνθήκες και να ανταποκρίνονται στη δημιουργία καινοτομίας αποτελεί τη μείζονα κοινωνική απειλή για τη περιοχή παρέμβασης.

Το Τοπικό πρόγραμμα σε όλες τις εκφάνσεις του θα πρέπει μέσω παρεμβάσεων και δράσεων να δώσει κίνητρα για να δημιουργηθεί τάση ανάσχεσης του brain drain, πολύ δε περισσότερο να δημιουργήσει κίνητρα για να αρχίσει η διαδικασία brain gain, η βελτίωση όρων απασχολησιμότητας και αυταπασχόλησης των νέων.

Βασική προϋπόθεση για τη κοινωνική συνοχή είναι η ενίσχυση δράσεων εθελοντισμού από συλλογικούς φορείς για την αναβάθμιση της κοινωνικής ζωής, η διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση αιτούντων ασύλου στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον πρωτογενή γεωργικό τομέα.

Οι επιπτώσεις της κρίσης του Προσφυγικού/μεταναστευτικού όπως έχουν παρουσιασθεί στην SWOT ανάλυση και την αναγνώριση της υφιστάμενης κατάστασης οδηγούν σε μια πραγματικότητα την οποία δεν μπορεί ο σχεδιασμός να αγνοήσει. Είναι απαραίτητες υποδομές παροχής υπηρεσιών για την ένταξη στη κοινωνικό-οικονομική ζωή της περιοχής αιτούντων ασύλου μέσα από δικτυώσεις και συνεργασίες δημιουργώντας θέσεις εργασίας υψηλής εξειδίκευσης για νέους στον κοινωνικό τομέα της εργασίας και αξιοποίηση της θετικής εικόνας της Λέσβου, ως "Νησί της Αλληλεγγύης". Μια κοινωνία μια τοπική κοινότητα θα πρέπει να λαμβάνει κίνητρα από τον στρατηγικό σχεδιασμό και η ίδια να προβάλλει δράσεις κοινωνικής ένταξης και προστασίας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΑΜΕΑ, ρομά, αστέγων) μέσα από υποδομές και εξειδικευμένες υπηρεσίες.

Η Τ.Α.Σ. έχει ένα ολιστικό χαρακτήρα στο πλαίσιο μιας ενιαίας αλλά όχι κοινής προσέγγισης και εφαρμογής η οποία αξιοποιεί συμπληρωματικά πόρους για να δημιουργήσει ικανές συνθήκες που θα απαντήσουν σε τοπικές εξειδικευμένες ανάγκες και προβλήματα της κοινωνίας/κοινότητας όπως:

- ✓ Ενίσχυση της παροχής συμβουλευτικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένου και του mentoring για την ίδρυση και την αρχική λειτουργία των επιχειρήσεων.
- ✓ Ενίσχυση της συμβουλευτικής, υποστήριξη των επιχειρήσεων για την αναδιοργάνωση και αποτελεσματική διοίκηση και διαχείριση του ανθρώπινου δυναμικού τους με κίνητρα για να εισάγουν στο ανθρώπινο δυναμικό τους νέους και γυναίκες υψηλής εξειδίκευσης που είναι άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι.
- ✓ Ενίσχυση των επιχειρήσεων για την αναβάθμιση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού τους, σύμφωνα με προγράμματα εξειδικευμένης αναδιοργάνωσης.
- ✓ Ενίσχυση των επιχειρήσεων για διατήρηση των θέσεων απασχόλησης κατόπιν εξειδικευμένης αναδιοργάνωσης
- ✓ Δημιουργία κινήτρων αυταπασχόλησης νέων και γυναικών
- ✓ Δράσεις μεταφοράς γνώσης για ενίσχυση πρόσβασης στην αγορά εργασίας για ευπαθείς ομάδες, για ένταξη στην αγορά εργασίας ή / και στην αυτα-απασχόληση.
- ✓ Στοχευμένα προγράμματα μεταφοράς γνώσεων και ανάπτυξης δεξιοτήτων με πρακτική άσκηση για κοινωνικά ευπαθείς ομάδες, που οδηγούν σε πιστοποίηση προσόντων όπως ένταξη μαθητών με αναπηρία σε ευκαιρίες απασχόλησης.
- ✓ Υποστήριξη δομών φιλοξενίας και φροντίδας ΑμεΑ.
- ✓ Καινοτόμες ή πιλοτικές δράσεις σε τοπικό επίπεδο για την αντιμετώπιση νέων ή αναδυόμενων αναγκών στο τομέα της ψυχικής υγείας.
- ✓ Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις καταπολέμησης των διακρίσεων.
- ✓ Λειτουργία δικτύου δομών αντιμετώπισης της φτώχειας.
- ✓ Υποστήριξη λειτουργίας Δομών Φιλοξενίας για αιτούντες άσυλο.
- ✓ Υποστήριξη της λειτουργίας Κέντρων ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων.
- ✓ Ευαισθητοποίηση, ενημέρωση και κατάρτιση σε θέματα κοινωνικής οικονομίας.
- ✓ Ενίσχυση της απασχόλησης κοινωνικά ευπαθών ομάδων σε κοινωνικές επιχειρήσεις.
- ✓ Δράσεις δικτύωσης επιχειρήσεων κοινωνικής οικονομίας.
- ✓ Δράσεις κοινωνικής καινοτομίας.

Η ύπαρξη και δράση οργανώσεων και συλλόγων, τοπικών και διεθνών, με πολυετή εμπειρία στις υλοποίηση κοινωνικών δράσεων, η ύπαρξη έδρας κοινωνικών επιστημών στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Λέσβο, έχουν διαμορφώσει κατάλληλες συνθήκες και έδαφος στη τοπική κοινωνία σε συνδυασμό με τη δράση της ΟΤΔ και την συνέργεια δημόσιου και ιδιωτικού τομέα για την εφαρμογή στοχευμένων παρεμβάσεων με κοινωνικό πρόσημο.

Υπάρχει η κρίσιμη μάζα, το ικανό πλήθος ενεργών ζωντανών χωριών και τοπικών συλλόγων με έντονη δραστηριοποίηση σε κοινωνικές-πολιτιστικές-περιβαλλοντικές δράσεις και πολιτισμό που αποτελούν πηγή δυναμικών δικαιούχων μαζί με τη τοπική αυτοδιοίκηση για τη διαμόρφωση παρεμβάσεων που αποδεδειγμένα και με μετρήσιμο τρόπο συνεισφέρουν στη κοινωνική συνοχή, τη ποιότητα ζωής και την ελκυστικότητα της περιοχής που μπορούν να βοηθήσουν στη διαμόρφωση της περιοχής παρέμβασης ως μια κοινότητα ως ένας τόπος που αξίζει να ζεις.

1.3.2.3 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 3. "ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ"

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΤΔ	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ	[ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ (ΕΝΤΟΣ ΘΚ) ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ SWOT ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ].	ΙΕΡΑΡΧΗΜΕ ΝΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
3. ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΖΕΙΣ.	ΘΚ-6	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.	7
	ΘΚ-6	Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιοποιώντας και ψηφιακά μέσα.	8
	ΘΚ-6	Υλοποίηση αυτοτελών έργων αλλά και επιμέρους δαπανών σε πράξεις επιχειρηματικότητας για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος στηρίζοντας τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, την βιο-οικονομία, την βιώσιμη διατροφή, τον βιώσιμο τουρισμό και ενεργειακή μετάβαση σε zero carbon economy.	12
	ΘΚ-6	Δημιουργία Φορέα Συντονισμού/Δικτύωσης, για την αξιοποίηση του δικτύου πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών, επέκτασή του με παρεμβάσεις διάνοιξης, βελτίωσης βατότητας, σήμανσης, χαρτογράφησης και προβολής μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών.	15
	ΘΚ-6	Δημιουργία συστήματος παρακολούθησης και καταγραφής των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και δημιουργία βάσης δεδομένων που θα τεκμηριώνει επιμέρους αποφάσεις φορέων για έργα και παρεμβάσεις.	17
	ΘΚ-5	Οργάνωση και ανάπτυξη θεματικών διαδρομών με διασύνδεση πολλαπλών πολιτιστικών πόρων, περιηγητικών διαδρομών στη γη και τη θάλασσα και φυσικών πόρων (Γεωπάρκο, Ιαματικές Πηγές, Θρησκευτικοί Προορισμοί, Γαστρονομία).	21
	ΘΚ-5	Άνοιγμα πολιτιστικών χώρων στο κοινό μέσω νέων χρήσεων, (υποδομές και άυλες δράσεις). Περιβαλλοντική μέριμνα και προσβασιμότητα σε όλους.	22
	ΘΚ-5	Ανάδειξη και βελτίωση των πολιτιστικών υποδομών, μνημείων και τοπόσημων και διασύνδεση με τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας και επιχειρηματικότητας.	23
	ΘΚ-5	Ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και έξυπνων ψηφιακών εργαλείων (πλατφόρμα υπηρεσιών, διαδίκτυο πραγμάτων, επαυξημένη και εικονική πραγματικότητα, ψηφιακός μετασχηματισμός)	25
	ΘΚ-5	Υποστήριξη δικτύωσης και συνεργασίας φορέων για την διαμόρφωση και ανάδειξη ολοκληρωμένου πολιτιστικού αφηγήματος /προϊόντος/εικόνας της Λέσβου. Ενίσχυση συλλογικών φορέων για την ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής ιδιαίτερα μέσω πολιτιστικών εκδηλώσεων που κεφαλαιοποιούν τα πλεονεκτήματα και την ιδιαίτερη ταυτότητα της περιοχής.	30
ΘΚ-5	Συνεργασία και δικτύωση πολιτιστικών φορέων για ανάπτυξη κοινών δράσεων, για την αναβάθμιση και αξιοποίηση του πλούσιου πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής και ανάδειξης νέων ιδεών με χρήση κοινών πόρων. (υποδομές και άυλες δράσεις)	35	

Η αναπτυξιακή διαδικασία απαιτεί την αξιοποίηση του φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος τα οποία μπορούν και πρέπει να συνεργάζονται αρμονικά. Στο πλαίσιο αυτό, ο σχεδιασμός του τοπικού προγράμματος θα πρέπει να είναι το κατάλληλο μίγμα δράσεων και παρεμβάσεων που θα ενοποιήσει αυτές τις έννοιες και θα αμβλύνει τα τυχόν «αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα». Ο Πολιτισμός με την ευρεία έννοια του είναι απόλυτα αλληλένδετος με το φυσικό περιβάλλον επηρεάζει και επηρεάζεται από αυτό δημιουργώντας την "Ταυτότητα" της Λέσβου και τη μοναδικότητα της.

Όπως έχει προκύψει από την ανάλυση της υφιστάμενης κατάστασης, αλλά και από τη SWOT Ανάλυση, η περιοχή παρέμβασης έχει την «τύχη», να είναι σχετικά ανεπηρέαστη από βαριές ανθρώπινες παρεμβάσεις. Η Λέσβος είναι ένα νησί με εξαιρετική ομορφιά, που βασίζεται στο συνδυασμό της πλούσιας βιοποικιλότητας τους και της σπάνιας ποικιλίας στη γεωμορφολογία τους, χαρακτηριστικά που προσδίδουν στην περιοχή μοναδικό χαρακτήρα. Στην περιοχή σημειώνεται σχετικά σημαντική αγροτική και αλιευτική παραγωγή.

Σύμφωνα με την εξειδίκευση του Περιεχομένου/υπό παρεμβάσεων του Τοπικού προγράμματος, όπως αυτή παρουσιάζεται στο επόμενο κεφάλαιο, με την ανάπτυξη των δράσεων σχεδιάζεται να ενισχυθούν χαρακτηριστικά όπως η προσβασιμότητα, αξιοποίηση και προστασία του περιβάλλοντος φυσικού και πολιτιστικού. Πρόκειται για την αξιοποίηση των υποδομών με στόχο την ανάδειξη της ελκυστικότητας και τη δημιουργία νέων «πυρήνων» γύρω από τους οποίους θα επικεντρωθούν οι παρεμβάσεις, με οριζόντια διάχυση σε όλες τις δράσεις του προγράμματος.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι στρατηγικοί στόχοι έχουν κοινά ή αλληλοσυνδεόμενα χαρακτηριστικά, δεδομένου ότι για να είναι ελκυστική μια μικρή περιοχή, αναγκαία προϋπόθεση είναι να έχουν γίνει γνωστά τα θετικά χαρακτηριστικά της στο εξωτερικό της περιβάλλον. Η παράμετρος αυτή είναι ένα είδος ή μια περίπτωση εξωστρέφειας, στην οποία όμως δεν εξαντλείται η έννοια του όρου. Υπό τον όρο 'εξωστρέφεια', ως ένας από τους στρατηγικούς στόχους, νοείται η παραγωγή και διάθεση μεν προσαρμοσμένων προϊόντων αλλά και η παροχή ποιοτικών υπηρεσιών σε αγορές υπερτοπικές, είτε εθνικές, είτε του εξωτερικού.

Παράλληλα όμως, στην περίπτωση της νησιωτικής περιοχής, ως εξωστρέφεια μπορεί να θεωρηθεί και η λειτουργική και παραγωγική διασύνδεση του συνόλου των μικρό-περιοχών που την αποτελούν, σύμφωνα με τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και πλεονεκτήματά τους, έτσι ώστε καθ' ένα από αυτά να μη λειτουργεί σε όρους «κλειστής οικονομίας» και η δίοδος για την επίτευξη αυτού του στόχου δεν είναι άλλη από την αξιοποίηση του Πολιτισμού της περιοχής παρέμβασης και την ανάδειξη του.

Οι ανάγκες της περιοχής όπως αναγνωρίστηκαν οδηγούν και τις δράσεις που δίνουν κίνητρα για παρεμβάσεις όπως:

Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών. Διαχείριση και ανάπτυξη συστημάτων χωριστής συλλογής διαφορετικών ειδών και διακριτών ρευμάτων αποβλήτων/υπολειμμάτων στερεών, υγρών, αερίων (όπως αγρο-κτηνοτροφικά, θαλάσσια, δασικά, τοξικά, από πολυμερή, βιομηχανικά, ηλεκτρονικά, υλικών συσκευασίας, κατασκευών και κατεδαφίσεων, κ.α.).

Ανάπτυξη μεθόδων και εφαρμογή συστημάτων επεξεργασίας αποβλήτων/υπολειμμάτων και αναβάθμιση τους σε προϊόντα προστιθέμενης αξίας). Ανάπτυξη και εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογιών, υποδομών και συστημάτων για τη διαχείριση αποβλήτων με χρήση ψηφιακών εργαλείων προς

βελτιστοποίηση των διεργασιών συλλογής και επεξεργασίας. Προώθηση μέσω μεταφοράς γνώσης καλών πρακτικών πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων και επαναχρησιμοποίησης υλικών και μείωσης σπατάλης πόρων.

Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιοποιώντας και ψηφιακά μέσα. Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση επιπτώσεων από φυσικές /ανθρωπογενείς καταστροφές στο περιβάλλον και τα κοινωνικοτεχνικά συστήματα με έμφαση για κοινωνική ανθεκτικότητα. Δράσεις για αντιμετώπιση επιπτώσεων από πυρκαγιές, καταρρακτώδεις βροχές και ποταμοχειμάρους. Παρεμβάσεις αξιολόγησης και ενίσχυσης της ανθεκτικότητας υποδομών σε ακραία καιρικά φαινόμενα, με επίκεντρο την ανάπτυξη και εφαρμογή λύσεων βασισμένων στη Φύση (Nature Based Solutions). Εξέταση και προσέγγιση μεθόδων τεχνητής νοημοσύνης στην ολοκληρωμένη διαχείριση φυσικών πόρων.

Δημιουργία Φορέα Συντονισμού/Δικτύωσης, για την αξιοποίηση του δικτύου πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών, επέκτασή του με παρεμβάσεις διάνοιξης, βελτίωσης βατότητας, σήμανσης, χαρτογράφησης και προβολής μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών. Οργάνωση και ανάπτυξη θεματικών διαδρομών με διασύνδεση πολλαπλών πολιτιστικών πόρων, περιηγητικών διαδρομών στη γη και τη θάλασσα και φυσικών πόρων (Γεωπάρκο, Ιαματικές Πηγές, Θρησκευτικοί Προορισμοί, Γαστρονομία).

Δημιουργία συστήματος παρακολούθησης και καταγραφής των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και δημιουργία βάσης δεδομένων που θα τεκμηριώνει επιμέρους αποφάσεις φορέων για έργα και παρεμβάσεις - ανάπτυξη μονίμων παρατηρητηρίων περιβαλλοντικών/κοινωνικό-οικονομικών δεδομένων (κλιματικές παράμετροι, βιοποικιλότητα, ιστορικά, πολιτιστικά κ.α.) με στόχο την επίτευξη μακροχρόνιων και υψηλής συχνότητας μετρήσεων, σε διάφορα περιβάλλοντα και διασύνδεση με παρόμοια παρατηρητήρια. Παρακολούθηση και δημιουργία συστημάτων πρόληψης και ελέγχου υποβάθμισης εδαφών και υδάτων (θαλάσσιων, παράκτιων, εσωτερικών). Συστήματα αποκατάστασης εδαφών και υδάτων (θαλάσσιων, παράκτιων, εσωτερικών), συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης (αναγνώριση, παρακολούθηση, αντιμετώπιση) κυρίαρχων φαινομένων ποιοτικής υποβάθμισης φυσικών πόρων (αλατότητα, θρεπτικά, βαρέα μέταλλα, κ.α.), συστήματα ολοκληρωμένης διαχείρισης (αναγνώριση, παρακολούθηση, αντιμετώπιση) αναδυόμενων ρύπων και μικροπλαστικών σε φυσικούς πόρους. Εφαρμογή καινοτόμων λύσεων βελτίωσης της ποιότητας εδαφικών πόρων και της προστασίας των υδατικών πόρων, με τη χρήση φυσικών / επεξεργασμένων υλικών. Βελτίωση της παρακολούθησης της ποιότητας του αέρα, αξιοποίηση δορυφορικών δεδομένων σχετικών με το περιβάλλον και τις φυσικές καταστροφές (φυσικό και ανθρωπογενές περιβάλλον, περιοχές ιδιαίτερου ενδιαφέροντος).

Κυκλικά, έξυπνα και υγιή χωριά χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος βάσει των αρχών της κυκλικής οικονομίας ανάπτυξη υποδομών ενεργοποίησης της κυκλικότητας με χρήση καινοτόμων τεχνολογιών ψηφιοποίησης και εφαρμογής προωθημένων συστημάτων συλλογής για επαναχρησιμοποίησης ρών υλικών/αποβλήτων.

Ανάπτυξη πλατφορμών και συστημάτων για την απρόσκοπτη συμμετοχή πολιτών και επιχειρήσεων στην κυκλικότητα ρών υλικών, παραγωγής/κατανάλωσης προϊόντων. Μελέτη νέων μορφών κοινωνικής αλληλέγγυας οικονομίας και κοινής χρήσης υποδομών (συνεργατική οικονομία), επιχειρηματικότητας και κοινωνικής ζωής/οργάνωσης.

Σχεδιασμός και ανακαίνιση νέων ή και υφιστάμενων κτιρίων στο πλαίσιο του «Κύματος Ανακαίνισης» (με χρήση ΑΠΕ, ανακυκλωμένων και βιο-υλικών) με ταυτόχρονη εφαρμογή εργαλείων για τη βελτιστοποίηση των διαδικασιών αυτών. Προώθηση βιώσιμων τεχνολογιών χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος με επαναχρησιμοποίηση πόρων ειδικά στη νησιωτική και παράκτια περιοχή που οι πόροι είναι περιορισμένοι/συγκεκριμένοι.

Ο πολιτισμός είναι σε μεγάλο βαθμό αλληλένδετος με τον τουρισμό και την επισκεψιμότητα μιας περιοχής συνεπώς η αξιοποίηση των μνημείων και των πολιτιστικών πόρων είναι ένα από τα εργαλεία ανάπτυξης για τ Λέσβο επικεντρώνοντας όμως τη δυναμική του προγράμματος σε μετρήσιμες και ουσιαστικά λειτουργικές παρεμβάσεις.

Ο μαζικός τουρισμός έχει ανακαλύψει την Λέσβο, ή και αντίστροφα, και ως προς αυτή τη δραστηριότητα σημειώνεται μία πορεία που θα μπορούσε έως πρόσφατα να χαρακτηριστεί ανοδική, αλλά σίγουρα όχι χωρίς διακυμάνσεις και σαφώς ευάλωτη στις διάφορες συγκυρίες. Σχετικό παράδειγμα αποτελεί η πρόσφατη χρηματοοικονομική κρίση των διεθνών αγορών και του τραπεζικού τομέα το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα και η πανδημία. Η διαφοροποίηση της κατεύθυνσης του τουριστικού τομέα δημιουργώντας αλυσίδες αξίας με τον Πολιτισμό και την αλληλοτροφοδότηση των τομέων της οικονομίας, των υποδομών και υπηρεσιών, προβάλλει πλέον επιτακτική προκειμένου να διαμορφωθεί ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης συνολικά για τη Λέσβο.

Στόχος ειδικότερα της αναπτυξιακής προσπάθειας στον χώρο του Πολιτισμού πρέπει να είναι η προστασία των και διαφύλαξη των πολιτισμικών πόρων, γεγονός που σημαίνει προστασία του περιβάλλοντος, της τοπικής ιστορίας, της παράδοσης, του πολιτισμού, της θάλασσας, και πάνω από όλα με προσεκτική χρήση επί της φέρουσας ικανότητας που αποτελούν τον συνδυαστικό ιστό της Λέσβου.

Πρέπει να διαμορφωθεί ένα νέο μοντέλο ανάπτυξης που βασίζεται και στο Πολιτισμό, όχι στο φολκλόρ, και να διαφανεί διασύνδεση με το τουριστικό προϊόν που θα πρέπει να είναι δημιούργημα της φυσιογνωμίας της περιοχής και όχι αντίγραφο της αγοράς του τουρισμού, η οποία βασίζεται σε συγκυριακές εξωγενείς συνθήκες και απαιτήσεις.

Ασφαλώς, η προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού που βασίζονται και στο Πολιτισμό και το Περιβάλλον απαιτεί συστηματική, ισορροπημένη και εκτεταμένη παρέμβαση της τοπικής και της κεντρικής διοίκησης. Επιπλέον, απαιτεί τη δημιουργία δικτύων συνεργασίας ανάμεσα στους ιδιωτικούς και δημόσιους φορείς, ανάμεσα στους διάφορους κλάδους δραστηριότητας, ανάμεσα στην πόλη και το χωριό.

Συνεπώς εξειδικεύοντας δράσεις για τον πολιτισμό - όχι όμως περιοριστικά οι παρεμβάσεις αναμένεται να επικεντρώνονται σε:

Άνοιγμα πολιτιστικών χώρων στο κοινό μέσω νέων χρήσεων, (υποδομές και άυλες δράσεις). Περιβαλλοντική μέριμνα και προσβασιμότητα σε όλους.

Ανάδειξη και βελτίωση των πολιτιστικών υποδομών, μνημείων και τοπόσημων και διασύνδεση με τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας και επιχειρηματικότητας.

Ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και έξυπνων ψηφιακών εργαλείων (πλατφόρμα υπηρεσιών, διαδίκτυο πραγμάτων, επαυξημένη και εικονική πραγματικότητα, ψηφιακός μετασχηματισμός)

Υποστήριξη δικτύωσης και συνεργασίας φορέων για την διαμόρφωση και ανάδειξη ολοκληρωμένου πολιτιστικού αφηγήματος /προϊόντος/εικόνας της Λέσβου. Ενίσχυση συλλογικών φορέων για την

ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής ιδιαίτερα μέσω πολιτιστικών εκδηλώσεων που κεφαλαιοποιούν τα πλεονεκτήματα και την ιδιαίτερη ταυτότητα της περιοχής και ενισχύουν τη συνοχή και το τοπικό κεφάλαιο.

Συνεργασία και δικτύωση πολιτιστικών φορέων για ανάπτυξη κοινών δράσεων, για την αναβάθμιση και αξιοποίηση του πλούσιου πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής και ανάδειξης νέων ιδεών με χρήση κοινών πόρων. (υποδομές και άυλες δράσεις).

Ενίσχυση των Πολιτιστικών Δημιουργικών Βιομηχανιών ως εργαλείο ανάπτυξης μιας απομακρυσμένης περιοχής που έχει ως εναλλακτική λύση την ανάδειξη της ταυτότητας της έναντι της μαζικοποίησης και της εξίσωσης της πολιτισμικής παραγωγής

Ανάπτυξη καινοτόμων εφαρμογών για ψηφιακούς οδηγούς, ειδικότερα για την ξενάγηση σε φυσικό ή/και εικονικό πολιτιστικό περιβάλλον (π.χ. μουσεία, εικονικά μουσεία, αρχαιολογικούς χώρους, φεστιβάλ, εκθέσεις, συλλογές, πολιτιστικά γεγονότα και διαδρομές, καθώς και σε άλλους πόλους και εκδηλώσεις πολιτιστικής δραστηριότητας, χώρους υψηλής επισκεψιμότητας και συγκέντρωσης /μετακίνησης πληθυσμού, κλπ.)

Ανάπτυξη καινοτόμων εφαρμογών για την ανάδειξη περιοχών τουριστικού & περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος και την περιήγηση σε αυτές (π.χ. περιοχές φυσικού κάλλους, παραδοσιακοί οικισμοί, γεωμνημεία, γεωπάρκο, ναυάγια, υποθαλάσσια αξιοθέατα κ.α.)

Ανάπτυξη προηγμένων ψηφιακών εφαρμογών διαδραστικής / απομακρυσμένης ξενάγησης, μέσω εικονικής πραγματικότητας ή άλλων τεχνολογιών για ιδιαίτερες κατηγορίες σημείων ενδιαφέροντος (υποβρύχια μουσεία, σπήλαια, ορυχεία, βιομηχανικές εγκαταστάσεις και γενικότερα δυσπρόσιτων αξιοθεάτων)

Ανάπτυξη εργαλείων, τεχνολογιών, εφαρμογών, και καινοτόμων προϊόντων για την υλοποίηση και προώθηση του ψηφιακού τουρισμού, την ανάπτυξη της αξιακής αλυσίδας και την οικονομοτεχνική ανάλυση του οικοσυστήματος του ψηφιακού τουρισμού, την υποστήριξη του ψηφιακού επισκέπτη, και την ταυτόχρονη αξιοποίηση του παραδοσιακού πολιτισμικού αποθέματος στο πλαίσιο του ψηφιακού τουρισμού.

Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών διαδραστικής μάθησης και συνοδευτικού εκπαιδευτικού υλικού κατάλληλων για υποστήριξη δραστηριοτήτων εκπαιδευτικού τουρισμού (π.χ. προβολή συγκεκριμένων περιόδων, λογοτεχνικού / ιστορικού περιεχομένου, συμβάντων και χώρων της ελληνικής ιστορίας, του πολιτισμού και των επιστημών, με διεθνές ενδιαφέρον) ή και για εκπαίδευση (re-skilling και up-skilling) σε νέες πρακτικές και τεχνολογίες στον υποτομέα του Τουρισμού ή/και στον Πολιτισμό με έμφαση στην επαγγελματική εκπαίδευση και στην δημιουργία νέων δεξιοτήτων (π.χ. εφαρμογές εκπαίδευσης τουριστικού προσωπικού αξιοποιώντας μεθόδους infotainment και edutainment, εφαρμογές εκπαίδευσης τεχνικών, webinars για εκπαίδευση προσωπικού προώθησης όπως tour operators και travel agents, εφαρμογές για digital special effects και post production, εργαλεία αναζήτησης κατάλληλων τοποθεσιών για γυρίσματα σκηνών κ.ά.)

Ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών και εφαρμογών για παροχή προηγμένων υπηρεσιών ασφαλείας και προστασίας σε τουρίστες ή/και για τη πρόβλεψη, ανίχνευση και διαχείριση κινδύνων σε χώρους και εγκαταστάσεις τουριστικού και πολιτιστικού ενδιαφέροντος (π.χ. αντιμετώπιση τρομοκρατίας, φυσικές καταστροφές, εξ αποστάσεως παρακολούθηση της υγείας των επισκεπτών, μεταδοτικές ασθένειες, ακραία καιρικά φαινόμενα, επιπτώσεις κλιματικής αλλαγής κλπ.).

Ανάπτυξη τεχνολογιών, εφαρμογών και υπηρεσιών για την υποστήριξη της δημιουργίας έξυπνων και βιώσιμων υποδομών (π.χ. μαρίνες/τουριστικοί λιμένες, αεροδρόμια, εμπορικά κέντρα, χώροι αναψυχής και γενικά σημεία ενδιαφέροντος ή χρηστικά σημεία των πόλεων) με στόχο την προηγμένη και αποδοτική παροχή πολιτιστικών και τουριστικών υπηρεσιών.

Ανάπτυξη καινοτόμων εργαλείων, εφαρμογών για την προώθηση και αναβάθμιση των πόρων και προϊόντων περιοχών πολιτιστικού, τουριστικού και περιβαλλοντικού ενδιαφέροντος όπως μεταξύ άλλων, παραδοσιακά προϊόντα, προϊόντα που αναδεικνύουν την ιδιαίτερη πολιτιστική και παραγωγική ταυτότητα, την βιοποικιλότητα περιοχών και συμβάλλουν στην διασύνδεση τοπικών οικονομικών λειτουργιών με το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον, νέα προϊόντα κυκλικής οικονομίας, αειφόρα παραγωγικά πρότυπα, προϊόντα που λαμβάνουν έμπνευση από την παράδοση (υλικά, τεχνικές, μοτίβα, σύμβολα, κοινωνικές αξίες).

Ανάπτυξη προϊόντων, τεχνολογιών και μεθοδολογιών για την υποστήριξη του απομακρυσμένου συνεργατικού και κατανεμημένου σχεδιασμού και δικτύωσης ανεξάρτητων δημιουργών, ανάλογα με τον τομέα εφαρμογής (αρχιτεκτονική, αστικός σχεδιασμός, βιομηχανικός σχεδιασμός, παραστατικές τέχνες, κόσμημα, μόδα, γραφιστική, τοπικές κοινωνίες και ομάδες πολιτών, κλπ.). Ανάπτυξη ψηφιακών παιχνιδιών και τεχνικών παιγνιοποίησης (gamification) για ΗΥ, κινητές συσκευές και παιχνιδομηχανές, αξιοποιώντας πολιτιστικό, τουριστικό ή άλλο περιεχόμενο (π.χ. τέχνες, ιστορία, επιστήμες, γαστρονομία ή άλλα), για σκοπούς ψυχαγωγίας, εκπαίδευσης, ανάπτυξης της σχεδιαστικής σκέψης (design thinking), υγείας, ευεξίας, φυσικής κατάστασης κλπ.

Υποστήριξη δικτύωσης και συνεργασίας φορέων για την διαμόρφωση και ανάδειξη ολοκληρωμένου πολιτιστικού αφηγήματος /προϊόντος/εικόνας της Λέσβου.

Ενίσχυση συλλογικών φορέων για την ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής ιδιαίτερα μέσω πολιτιστικών εκδηλώσεων που κεφαλαιοποιούν τα πλεονεκτήματα και την ιδιαίτερη ταυτότητα της περιοχής.

Η Λέσβος θα πρέπει πλέον να εφαρμόσει έξυπνη προσέγγιση η οποία θα αποδώσει πραγματική προστιθέμενη και μετρήσιμη αξία στο περιβάλλον και το Πολιτισμός της. Το περιβάλλον και ο πολιτισμός είναι χαρακτηριστικά που επηρεάζουν τη κοινωνική ταυτότητα και συνοχή και είναι αναπόφευκτο να δοθούν για αυτούς τους υποτομείς σημαντικά κίνητρα. Οι παρεμβάσεις πρέπει να "δραπετεύσουν" από τον εγκλωβισμό της συμβατικής διάστασης και να αποκτήσουν καινοτόμο, ολοκληρωμένο χαρακτήρα και πραγματική λειτουργικότητα για να έχουν προοπτική ανταπόδοσης στη κοινωνία.

1.3.2.4 ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ 4. "ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ-ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ-ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ"

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΟΤΔ	ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΣ ΚΑΠ	[ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΝΑΓΚΕΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΟΜΑΔΟΠΟΙΗΣΗ (ΕΝΤΟΣ ΘΚ) ΒΑΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ ΣΩΤ ΠΟΥ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ Η ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ].	ΙΕΡΑΡΧΗΜΕΝΗ ΚΑΤΑΤΑΞΗ
4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΥΓΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ	ΘΚ-7	Κίνητρα ενίσχυσης συνεργασιών ομοειδών επιχειρήσεων και δια-τομεακών συνεργασιών με στόχο την δημιουργία τοπικών αλυσίδων αξίας, αύξησης της εξωστρέφειας και την αποτελεσματικότερης προώθησης των προϊόντων σε στοχευμένες αγορές.	18
	ΘΚ-7	Υποστήριξη συνεργασίας ομοειδών ΜΜΕ για την κοινή χρήση πόρων με στόχο την αύξηση της τυποποίησης και την πιστοποίηση των προϊόντων τους. Αύξηση της αναγνωρισιμότητας των προϊόντων μέσα από τη δημιουργία κοινού αφηγήματος και εξωστρέφειας.	20
	ΘΚ-7	Εκπαίδευση και απασχόληση τοπικού εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες στους τομείς της πράσινης ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας	27
	ΘΚ-7	Υποστήριξη συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ επιχειρήσεων για την εισαγωγή καινοτομίας στην παραγωγή προϊόντων και την διαχείριση των βιο-αποβλήτων στο πλαίσιο της κυκλικής βιο-οικονομίας	28
	ΘΚ-7	Κίνητρα δικτύωσης φορέων για την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση υγιεινής διατροφής και τη μείωση σπατάλης τροφίμων.	29
	ΘΚ-7	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village startegies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.	33
	ΘΚ-1	Μεταφορά γνώσης/επιμόρφωση ομάδων τοπικού πληθυσμού στην ανάπτυξη δεξιοτήτων έξυπνης εξειδίκευσης, βιοοικονομίας, κυκλικής οικονομίας, στο πρωτογενή και δευτερογενή τομέα).	11
	ΘΚ-2	Μεταφορά γνώσης και αναβάθμιση δεξιοτήτων κυρίως ψηφιακών, στο τριτογενή τομέα με έμφαση στην βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.	14
	ΘΚ-3	Δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, απασχολησιμότητας, ειδικά ανέργων, μακροχρόνια ανέργων, νέων και νέων με υψηλή κατάρτιση και δράσεις mentoring. Αξιοποίηση της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Λέσβου.	36
	ΘΚ-6	Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.	16
	ΘΚ-2	Κίνητρα σε επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού για δικτυώσεις και συνεργασίες, με σκοπό την αύξηση της πληρότητας και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος	19
	ΘΚ-4	Συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της (κοινωνικής) επιχειρηματικότητας. (Smart Villages/smart islands)	38
ΘΚ-4	Συνεργασία δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, ΜΚΟ για τη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	41	

Στην παρούσα συγκυρία, η ανάπτυξη της Λέσβου έχει τη δυνατότητα να δώσει ιδιαίτερο βάρος στη καινοτομία, την τεχνολογική, την οργανωτική, την μεθοδολογική και στον ιδιωτικό τομέα και στο δημόσιο, ακόμη περισσότερο σε ενέργειες που διαμορφώνουν συνθήκες συνεργασίας, έξυπνης εξειδίκευσης, επιχειρηματικής ανακάλυψης και συνέργειες.

Το αναπτυξιακό αποτέλεσμα θα είναι μακροπρόθεσμα υψηλότερο αν σε αυτήν ακριβώς τη συγκυρία δοθεί προτεραιότητα στην παράλληλη ενίσχυση των αδύνατων κρίκων του τοπικού οικονομικού σχηματισμού, συνδέοντας τους με πιο δυναμικούς ώστε με οικονομίες κλίμακας να δοθεί μεγαλύτερη ενίσχυση στις προσπάθειες των τοπικών κοινοτήτων, δημιουργώντας έτσι ένα νέο ολοκληρωμένο περιβάλλον κινήτρων που θα οδηγήσει σε μια αναπτυξιακή διαδικασία λιγότερο ευάλωτη σε συνθήκες κρίσης αλλά και στις παγκόσμιες συνθήκες μεταβλητότητας.

Αναμφισβήτητα, η αδέσμευτη ατομική πρωτοβουλία και ο θεσμός της ελεύθερης αγοράς είναι εξαιρετικά αποτελεσματικοί μηχανισμοί στις περιπτώσεις που το ζητούμενο είναι η εκμετάλλευση των ευκαιριών πραγματοποίησης ιδιωτικού κέρδους. Σε πολλές περιπτώσεις όμως, είναι δύσκολο να επιτευχθεί παράλληλα η προστασία των κοινωνικών πόρων, ανθρωπίνων ή φυσικών. Η εμπειρία δείχνει ότι, σε όσες περιοχές η τουριστική ανάπτυξη αφέθηκε στις δυνάμεις της αγοράς και μόνο, το αποτέλεσμα, από κοινωνική σκοπιά, υπήρξε αμφιλεγόμενο. Τάσεις προς την ίδια κατεύθυνση παρατηρούνται και στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης.

Ο προσεκτικός σχεδιασμός, έχει την δυνατότητα να ωθήσει την αναπτυξιακή διαδικασία. Η ύπαρξη δυνατότητας βέβαια, δεν εξασφαλίζει την αυτόματη κινητοποίηση των δυνάμεων της αγοράς, ειδικά όταν δεν έχει επιτευχθεί, στον βαθμό που απαιτείται, η κρίσιμη μάζα της ανάλογης επιχειρηματικότητας. Θεωρείται σχεδόν βέβαιο ότι στην περιοχή, όπως άλλωστε και στις περισσότερες περιοχές της χώρας, υπάρχει ανάγκη να ενισχυθεί η περιβάλλουσα αίσθηση που θα επέτρεπε την αξιοποίηση αναφύομενων ευκαιριών που όμως δεν μπορούν να αποτελέσουν λύση όταν αξιοποιούνται από μεμονωμένες περιπτώσεις.

Ένα από τα βασικά στοιχεία της πραγματικής οικονομικής και κοινωνικής σύγκλισης του συνόλου των μικρών νησιωτικών κοινοτήτων με την ευρύτερη περιοχή στην οποία εντάσσονται, είναι η κατανομή του παραγόμενου Ακαθάριστου Προϊόντος και του Εισοδήματος στο σύνολο του τοπικού πληθυσμού, κατ' αναλογία των διατιθέμενων από τον καθένα παραγωγικών συντελεστών, που είναι κατά κύριο λόγο η εργασία και το κεφάλαιο.

Με αυτό ως δεδομένο, για την ανάπτυξη μιας περιοχής και όχι μόνο για την οικονομική της μεγέθυνση, απαιτείται, αφ' ενός η δημιουργία και εξασφάλιση των προϋποθέσεων πρόσβασης όλων των πολιτών της στην παραγωγική διαδικασία, αφ' ετέρου η εφαρμογή κανόνων δίκαιης και ισόμετρης κατανομής του παραγόμενου πλούτου. Στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης, από την αποτύπωση της παρούσας κατάστασης και την SWOT ανάλυση, αλλά ιδιαίτερα από την καταγραφή των απόψεων των κατοίκων, διαπιστώνεται ότι για σειρά ετών υφίστανται, πέρα από τις έντονες διαπεριφερειακές ανισότητες, και αναπτυξιακές ανισότητες στο εσωτερικό των νησιών.

Πρόκειται για ανισότητες, είτε μεταξύ των Δημοτικών Διαμερισμάτων από τα οποία αποτελούνται, είτε μεταξύ αγροτικών περιοχών, που βρίσκονται σε απόσταση από τα σημεία συσσώρευσης δραστηριοτήτων, ιδιαίτερα τουριστικών.

Οι ανισότητες αυτές αφορούν τόσο σε οικονομικά μεγέθη, όσο και σε δημογραφικά, κοινωνικά, όπως πληθυσμιακές συγκεντρώσεις, ηλικιακή διάρθρωση, κατάσταση απασχόλησης και ανεργίας. Αποτέλεσμα αυτών των ανισοτήτων, πέραν των σοβαρών κοινωνικών προβλημάτων που δημιουργούν,

με διαφαινόμενο τον κίνδυνο άμβλυνσης της συνοχής του κοινωνικό-οικονομικού ιστού, έως και αποδιάρθρωσής του, είναι και η καθυστέρηση της οικονομικής μεγέθυνσης του συνόλου του νομού της Λέσβου. Κύριος λόγος είναι η ύπαρξη παραγωγικών συντελεστών και κυρίως εργατικού δυναμικού σε αργία ή υποαπασχόληση, με συνέπεια τα χαμηλά εισοδήματα και την αδυναμία δημιουργίας πλούτου, φαινόμενο που οφείλεται τόσο στη μείωση του άμεσα παραγόμενου προϊόντος, όσο και στη μη δημιουργία πολλαπλασιαστικών αποτελεσμάτων. Η ανάσχεση των ανισοτήτων, είτε τοπικά, είτε ευρύτερα, εξυπηρετείται από την ενίσχυση της αιφόρου ανάπτυξης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής, με εξειδίκευση σε δράσεις συνεργασίας μεταξύ ερευνητικών φορέων, τοπικών φορέων και της επιχειρηματικής κοινότητας που διαχέονται στις περιοχές χαμηλής ανάπτυξης, όπου σήμερα υφίστανται αναξιοποίητοι φυσικοί, ανθρωπίνι και πολιτισμικοί πόροι και υπάρχει έλλειμμα βασικών τεχνικών και κοινωνικών υποδομών και στις περισσότερο αναπτυγμένες περιοχές.

Η Τοπική Αναπτυξιακή Στρατηγική, καλείται να προβάλλει δυναμικές λύσεις στην έννοια της άρσης των ανισοτήτων, διότι μπορεί μέσω της ανελκτικής διαδικασίας να εντοπίζει δυνατότητες συνεργασιών, ευκαιρίες εξειδίκευσης επικέντρωση δράσεων και παρεμβάσεων με καινοτομία σε τοπικό επίπεδο. Λαμβάνοντας υπόψη και τις προγραμματιζόμενες, σε μεγάλη κλίμακα, παρεμβάσεις των Τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων για τις Υποδομές, την Αγροτική Ανάπτυξη την Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα, Ψηφιακή Σύγκλιση, Έξυπνη εξειδίκευση κ.α. οι οποίες προγραμματίζονται να υλοποιηθούν στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου, η εξειδίκευση του ανωτέρω στόχου θα αποτυπωθεί με αντίστοιχη εστίαση των σχετικών παρεμβάσεων, μέσω δράσεων που θα υλοποιηθούν σε συμπληρωματικό επίπεδο.

Οραματικά για τη Λέσβο η διαμόρφωση στρατηγικής κατεύθυνσης και κινήτρων μπορεί να οδηγήσει σε Κυκλικά, έξυπνα και υγιή χωριά χαμηλού περιβαλλοντικού αποτυπώματος βάσει των αρχών της κυκλικής οικονομίας ανάπτυξη υποδομών ενεργοποίησης της κυκλικότητας με χρήση καινοτόμων τεχνολογιών ψηφιοποίησης και εφαρμογής προωθημένων συστημάτων συλλογής για επαναχρησιμοποίηση ροών υλικών/αποβλήτων, Χωριά τα οποία στηρίζουν την κοινωνική συνοχή και διαμορφώνουν συνθήκες ποιότητας ζωής.

Ομοίως η επιχειρηματικότητα σε συνεργασία με ερευνητικά ιδρύματα, ακαδημαϊκούς φορείς, τοπική αυτοδιοίκηση και φορείς όπως τα επιμελητήρια, ΜΚΟ, και συλλογικούς φορείς, μπορούν να υποστηρίξουν αποτελεσματικά εφόσον το επιλέξουν την αναπτυξιακή διαδικασία επιτυγχάνοντας οικονομίες κλίμακας και συνθήκες ανθεκτικότητας βασιζόμενοι στη δύναμη των πολλών.

Η Διαδικασία της συνεργασίας, της καινοτομίας και εξειδίκευσης μπορεί να εξυπηρετήσει:

Κίνητρα ενίσχυσης συνεργασιών ομοειδών επιχειρήσεων και δια-τομεακών συνεργασιών με στόχο την δημιουργία τοπικών αλυσίδων αξίας, αύξησης της εξωστρέφειας και την αποτελεσματικότερης προώθησης των προϊόντων σε στοχευμένες αγορές.

Υποστήριξη συνεργασίας ομοειδών ΜΜΕ για την κοινή χρήση πόρων με στόχο την αύξηση της τυποποίησης και την πιστοποίηση των προϊόντων τους. Αύξηση της αναγνωρισιμότητας των προϊόντων μέσα από τη δημιουργία κοινού αφηγήματος, "story telling" και εξωστρέφειας.

Εκπαίδευση και απασχόληση τοπικού εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες στους τομείς της πράσινης ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας.

Υποστήριξη συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ επιχειρήσεων για την εισαγωγή καινοτομίας στην παραγωγή προϊόντων και την διαχείριση των βιο-αποβλήτων στο πλαίσιο της κυκλικής βιο-οικονομίας

Κίνητρα δικτύωσης φορέων για την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση υγιεινής διατροφής και τη μείωση σπατάλης τροφίμων.

Μεταφορά γνώσης/επιμόρφωση ομάδων τοπικού πληθυσμού στην ανάπτυξη δεξιοτήτων έξυπνης εξειδίκευσης, βιοοικονομίας, κυκλικής οικονομίας, στο πρωτογενή και δευτερογενή τομέα).

Μεταφορά γνώσης και αναβάθμιση δεξιοτήτων κυρίως ψηφιακών, στο τριτογενή τομέα με έμφαση στην βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, απασχολησιμότητας, ειδικά ανέργων, μακροχρόνια ανέργων, νέων και νέων με υψηλή κατάρτιση και δράσεις mentoring. Αξιοποίηση της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Λέσβου.

Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.

Κίνητρα σε επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού για δικτυώσεις και συνεργασίες, με σκοπό την αύξηση της πληρότητας και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος

Κίνητρα συνεργασίας δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, ΜΚΟ για τη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της (κοινωνικής) επιχειρηματικότητας.

Κίνητρα συνεργασίας μεταξύ τοπικών επιχειρήσεων ομοειδών ή συμπληρωματικών προϊόντων με σκοπό τη διοργάνωση κοινών μεθόδων εργασίας, την κοινή χρήση εγκαταστάσεων και πόρων καθώς και την ανάπτυξη και/ή εμπορία κοινών προϊόντων.

Κίνητρα συνεργασίας μεταξύ δημόσιων και ιδιωτικών τοπικών φορέων με σκοπό την διαμόρφωση και πραγματοποίηση δράσεων που αφορούν στην κοινωνική ή / και πολιτιστική ή / και περιβαλλοντική προστασία και αναβάθμιση της περιοχής καθώς και δράσεων με σκοπό την προώθηση της υγιεινής διατροφής και της μείωσης σπατάλης τροφίμων.

Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.

Οι Έξυπνες Αναπτυξιακές Στρατηγικές αποτελούν αναγκαίο στοιχείο στη διαδρομή των Smart Villages, αποτελώντας παράλληλα, ένα πολύτιμο και μέχρι σήμερα αναξιοποίητο εργαλείο για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Η εστίαση στον άνθρωπο και στο περιβάλλον, αποτελεί κυρίαρχο στοιχείο μιας ευέλικτης, διαφανούς και συμμετοχικής διαδικασίας.

Η εκπόνηση και η υλοποίηση σχετικών Στρατηγικών είναι πλήρως εναρμονισμένη με την αναπτυξιακή στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης που στοχεύει σε μια σύγχρονη, ψηφιακή, αποδοτική ως προς τη χρήση πόρων και ανταγωνιστική οικονομία, καθώς και μια κλιματικά ουδέτερη Ευρωπαϊκή επικράτεια.

Οι Έξυπνες Αναπτυξιακές Στρατηγικές και η εφαρμογή των έξυπνων λύσεων που ενδέχεται να προτείνουν, αναμένεται να αποτελέσουν κινητήριο μοχλό για τις αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές, ως προς:

- Την αναβάθμιση της εξυπηρέτησης και τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων,
- Τη μείωση του περιβαλλοντικού τους αποτυπώματος,
- Τη βελτίωση της ανθεκτικότητας τους και
- Την ανάδειξη της ελκυστικότητάς τους.

Οι ψηφιακές τεχνολογίες και οι έξυπνες λύσεις μπορούν να περιλαμβάνουν, για παράδειγμα, τεχνολογίες πληροφοριών και επικοινωνιών, τη συγκέντρωση και εκμετάλλευση μεγάλων δεδομένων ή καινοτομιών που σχετίζονται με τη χρήση του Διαδικτύου των Πραγμάτων (IoT).

Έξυπνες λύσεις, φιλικές προς το περιβάλλον και οικονομικά ελκυστικές, που πέραν της πρωτογενούς παραγωγής (γεωργοκτηνοτροφία ακριβείας – π.χ. μηχανισμοί ελέγχου της υγρασίας εδάφους, μετεωρολογικοί σταθμοί κ.α.), μπορούν να συνεισφέρουν λύσεις σε σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι αγροτικές και απομακρυσμένες περιοχές. Ενδεικτικά παραδείγματα έξυπνων λύσεων:

- Η έξυπνη παρακολούθηση βασικών παθολογικών παραμέτρων – e-health. Η τηλεπαρακολούθηση παραμέτρων στους ανθρώπους, κυρίως στους ηλικιωμένους, όπως το βάρος, η αρτηριακή πίεση, ο καρδιακός ρυθμός, η γλυκόζη αίματος, η οξυμετρία και η θερμοκρασία του σώματος είναι υψίστης σημασίας, καθώς σχετίζονται άμεσα με την παθολογία, ευθύνονται σε σημαντικό ποσοστό για τη θνησιμότητα και τη νοσηρότητα και, ως εκ τούτου, αντιπροσωπεύουν σχετικό οικονομικό κόστος για το Εθνικό Σύστημα Υγείας.
- Η έξυπνη ενεργειακή διαχείριση – smart energy (π.χ. οι Ενεργειακές Κοινότητες, δηλαδή συνεταιριστικά ενεργειακά πάρκα, που θα μπορούν να προσφέρουν ενέργεια στους κατοίκους τους και τις επιχειρήσεις τους με ελάχιστο κόστος. Παρέχετε η δυνατότητα επιχορήγησης από την «ενεργειακή κοινότητα» του κόστους της ενέργειας μιας νέας οικογένειας ή μιας νέας επιχείρησης που εγκαθίσταται στην περιοχή). Περιλαμβάνεται ακόμα ο έξυπνος οδικός φωτισμός – smart lighting (π.χ. led φωτισμός με ρυθμιζόμενη μειωμένη ένταση κατά τη διάρκεια της νύκτας),
- Η έξυπνη διαχείριση των υδάτινων πόρων και της υδρομέτρησης (τηλεμετρία) – smart water management και
- Η έξυπνη διαχείριση της βιώσιμης κινητικότητας και την ανάλυση κυκλοφοριακών συνθηκών – smart mobility, περιλαμβανομένων της έξυπνης στάθμευσης των οχημάτων – smart parking και της προώθησης της ηλεκτροκίνησης – EVs
- Η έξυπνη διαχείριση των δασών, π.χ. με την ανάπτυξη εφαρμογών στο δίκτυο Περιγηγτικών Διαδρομών έτσι ώστε αυτά να καταστούν προορισμός σε άτομα με προβλήματα κινητικότητας ή με την ανάπτυξη εφαρμογών για τον έγκαιρο εντοπισμό συνθηκών πυρκαγιάς ή και πυρκαγιάς, προσομοίωσης της πορείας μια πυρκαγιάς κ.α.
- Η έξυπνη διαχείριση των απορριμμάτων – Smart waste management.

Η μεθοδολογική προσέγγιση της χρηματοδότησης παρεμβάσεων «Έξυπνων Αγροτικών Περιοχών», η προτεινόμενη μεθοδολογία μπορεί να περιλαμβάνει τα ακόλουθα στοιχεία:

- Εκπόνηση σχεδίου δράσης εστιασμένου στην αντιμετώπιση ενός ή περισσότερων προβλημάτων της περιοχής, όπου να καταγράφονται οι εξειδικευμένες ανάγκες και προτεραιότητες, οι ενέργειες και τα αναμενόμενα αποτελέσματα και η οικονομική βιωσιμότητα των προτάσεων.
- Πραγματοποίηση σχετικών δαπανών. Σχεδιασμός και προμήθεια απαραίτητου εξοπλισμού και επενδύσεων.
- Προώθηση και προβολή. Διάχυση των δυνατοτήτων που προσφέρονται. Δράσεις Πληροφόρησης, ενημέρωσης, εκπαίδευσης, ευαισθητοποίησης και εμπύχωσης της συμμετοχής του κοινού / των πολιτών.
- Εφαρμογή – Παρακολούθηση – Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων.

Η διαδικασία προσέγγισης συνεργατικών δράσεων με καινοτομία, έξυπνη εξειδίκευση και επιχειρηματική ανακάλυψη σε μικρό-περιοχές όπως η Λέσβος έχει ως καθοριστικό προαπαιτούμενο τη δημιουργία κρίσιμης μάζας σε εδαφικό επίπεδο και η συνέργειες πλέον είναι καθοριστικής σημασίας για την ανταγωνιστικότητα της Λέσβου σε υπερτοπική κλίμακα, οι συνέργειες δεν θα πρέπει να

περιορίζονται σε στενό γεωγραφικό χώρο ή σε περιορισμένους τομείς αλλά θα πρέπει να ενισχύεται η "ευφάνταστη συνέργια" και πρέπει να υπάρξει εντατική προσπάθεια η ΤΑΣ να στηρίξει την μεταφορά γνώσης για μειωθούν αντιστάσεις που παρατηρούνται σε συντηρητικές κοινωνίες και την ομαλή εισαγωγή καινοτομιών.

Η ΟΤΔ παίζει σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη σχέσεων εμπιστοσύνης μεταξύ της ΟΤΔ και των φορέων της περιοχής και του τοπικού πληθυσμού, την ενίσχυση των κοινών αξιών και της τοπικής ταυτότητας και συμβάλει στην προώθηση της καινοτομίας και της συνεργασίας αλλά και τη διαχείριση συγκρούσεων. Η φιλοσοφία LEADER παρέχει βελτιωμένα αποτελέσματα και επιπτώσεις πολιτικής μέσω της καλύτερης ποιότητας των έργων που υλοποιούνται.

Οι παρεμβάσεις LEADER κατά βάσει λειτουργούν συμπληρωματικά μεταξύ τους στην τοπική ανάπτυξη, χαρακτηρίζονται σε αρκετές περιπτώσεις ως καινοτόμες, ικανοποιούν τις τοπικές ανάγκες, συνεπώς διαμορφώνονται συνθήκες συλλογικότητας και καλύτερης βιωσιμότητας, ενισχύοντας την απασχόληση στις αγροτικές περιοχές και συμβάλλοντας με θετικό τρόπο σε πολύπλοκες στρατηγικές όπως η στρατηγικές για την κλιματική αλλαγή, την βιοποικιλότητα, τον ψηφιακό μετασχηματισμό, το μακροπρόθεσμο όραμα για τις αγροτικές περιοχές, Farm to Fork, κ.α.

Η ΤΑΣ συμπληρώνεται αποτελεσματικά με τη κινητικότητα ιδεών και τα πολλαπλασιαστικά οφέλη των συνεργασιών της ΟΤΔ και των φορέων της περιοχής με άλλες ΟΤΔ ή φορείς σε Ευρωπαϊκό και περιφερειακό επίπεδο. Οι διακρατικές και διαπεριφερειακές συνεργασίες από τις οποίες έμμεσα ωφελούνται συνολικά φορείς και κάτοικοι της περιοχής αποτελούν το ιδανικό πεδίο για τη σφυρηλάτηση των απαραίτητων διασυνδέσεων μεταξύ των πολιτικών της ΕΕ, της επιχειρηματικότητας, των ερευνητικών κέντρων, των ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και των πολιτών. Η ΤΑΣ πρέπει να είναι περισσότερο διασυνδεδεμένη με περιοχές έξω από τα στενά όρια της περιοχής παρέμβασης.

Κατ' αυτόν τον τρόπο μπορούμε να εξασφαλίσουμε τη δημιουργία αξιακών αλυσίδων σε ολόκληρη την περιοχή της Λέσβου και να αποτρέψουμε περιττές αλληλεπικαλύψεις προγραμματικού σχεδιασμού.

1.3.3 ΠΙΝΑΚΑΣ 1.3.3 -ΣΥΝΑΦΕΙΑ ΜΕ ΣΤΟΧΟΥΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ "ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027"

ΑΞΟΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ		ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΠ «Βόρειο Αιγαίο» 2021-2027			ΆΛΛΗ ΠΗΓΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
			Προτεραιότητα	Ειδικό Στόχοι	Πεδία Παρέμβασης	
1	ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ. ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ, ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΛΥΣΙΔΩΝ ΑΞΙΑΣ.	1. Διαφοροποίηση της οικονομίας Δευτερογενής Τομέας με έμφαση στην αγροδιατροφή	1	1.3	021	ΣΣ ΚΑΠ/ΠΑΛΥΘ
		2. Ανταγωνιστικότητα Επιχειρήσεων, Τριτογενής Τομέας για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής	1	1.3	021	ΣΣ ΚΑΠ/ΠΑΛΥΘ
2	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ, ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ, ΜΕ ΕΞΥΠΝΕΣ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.	3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	4β	4.1	134	
			4β	4.1	138	
			4β	4.1	162	
		4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	5	5.2	083	
			5	5.2	165	
			5	5.2	167	
			5	5.2	168	
		1	1.2	016		
3	ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΖΕΙΣ.	5. Προστασία και ανάδειξη του Πολιτιστικού Αποθέματος	5	5.2	166	ΣΣ ΚΑΠ/ΠΑΛΥΘ
			5	5.2	067	
		6. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	5	5.2	079	
4	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.	1. Διαφοροποίηση της οικονομίας Δευτερογενής Τομέας με έμφαση στην αγροδιατροφή	1	1.3	021	ΣΣ ΚΑΠ/ΠΑΛΥΘ
		2. Ανταγωνιστικότητα Επιχειρήσεων, Τριτογενής Τομέας για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής	1	1.3	021	ΣΣ ΚΑΠ/ΠΑΛΥΘ
		3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	4β	4.1	134	

1.3.4 ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΑΛΛΑ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Η προτεινόμενη Στρατηγική ΤΑΠΤΟΚ Β. Αιγαίου και ειδικότερα μέσω των ειδικών στόχων 5.2, 1.2 και 1.3 θα μπορούσε να ενισχυθεί από συμπληρωματικούς πόρους σύμφωνα με τον διαφαινόμενο προγραμματισμό εθνικό και ευρωπαϊκό εφόσον αξιοποιηθούν από δικαιούχους που έχουν σχετική αρμοδιότητα (έργα δημοσίου χαρακτήρα και έργα κρατικών ενισχύσεων) οι παρακάτω παρεμβάσεις και προγράμματα.

1. Πρόγραμμα «Ελλάδα 2.0» για την υποστήριξη της πράσινης ανάπτυξης και του ψηφιακού μετασχηματισμού, της βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και προώθησης ιδιωτικών επενδύσεων και εξαγωγών.
2. «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή- ΠΕΚΑ» για τις στρατηγικές των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε αγροτικές παράκτιες και νησιωτικές περιοχές. Εμφανίζει επίσης συνέργεια με δράσεις ΠΕΚΑ που χρηματοδοτούνται σε περιοχές Natura 2000 με δεδομένο ότι οι περιοχές αυτές καλύπτουν σημαντικό ποσοστό της έκτασης των ορεινών και νησιωτικών περιοχών, συνυπάρχοντας συχνά και με περιοχές ιστορικού – πολιτιστικού ενδιαφέροντος.
3. Εδαφικό Σχέδιο Νήσων (Σχέδιο Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης- ΣΔΑΜ) για την υποστήριξη του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού των επιχειρήσεων, με έμφαση στην προώθηση του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας και τη χρήση καινοτόμων ψηφιακών τεχνολογιών.
4. Πρόγραμμα «Αντώνης Τρίτσης» ειδικότερα με τους άξονες: α) 'περιβάλλον' (βιώσιμη ανάπτυξη με έντονο περιβαλλοντικό αποτύπωμα, δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας, δράσεις ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, διαχείριση υδάτων, υγρών και στερεών αποβλήτων κ.λπ.) και β) 'παιδεία, πολιτισμός, τουρισμός και αθλητισμός' και ειδικότερα στο πεδίο τουρισμού/πολιτισμού.
5. Αναπτυξιακός Νόμος - Ελλάδα Ισχυρή Ανάπτυξη με τις χορηγήσεις κρατικών ενισχύσεων σε επενδυτικά σχέδια στις παρακάτω κατηγορίες: 1. Ψηφιακός και τεχνολογικός μετασχηματισμός επιχειρήσεων, 2. Πράσινη μετάβαση - Περιβαλλοντική αναβάθμιση επιχειρήσεων, 3. Νέο Επιχειρείν, 4. Καθεστώς Δίκαιης Αναπτυξιακής Μετάβασης, 5. Έρευνα και εφαρμοσμένη καινοτομία, 6. Αγροδιατροφή - πρωτογενής παραγωγή και μεταποίηση γεωργικών προϊόντων - αλιεία και υδατοκαλλιέργεια, 7. Μεταποίηση - Εφοδιαστική αλυσίδα, 8. Επιχειρηματική εξωστρέφεια, 9. Ενίσχυση τουριστικών επενδύσεων, 10. Εναλλακτικές μορφές τουρισμού, 12. Ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας, 13. Επιχειρηματικότητα 360ο.

και μέσω του ειδικού στόχου 4.1 :

6. Με το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (Α.Δ.Κ.Σ) 2021-2027 για βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση που βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλα τα άτομα που αναζητούν με το εργασία και ενίσχυση της απασχολησιμότητας του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους έως 29 ετών Εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης & Κατάρτισης (ΕΑΕΚ).
7. Ειδικότερη αναφορά σε συμπληρωματικότητα αλλά και διαφοροποίηση σε σχέση με τη Τ.Α.Σ. και τις δυνατότητες χρηματοδότησης όπως διαμορφώνεται με τη συμμετοχή και εισροή πόρων και προτεραιοτήτων/πολιτικών από τα 4 κύρια Ευρωπαϊκά Ταμεία, ΕΓΤΑΑ & ΕΤΘΑΥ, μέσω της εφαρμογής ΤΑΠΤΟΚ/CLLD/LEADER, από το Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της Ελλάδας 2021-2027, και το Πρόγραμμα Αλιείας Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας 2021-2027, λόγω της ενιαίας αντιμετώπισης της Λέσβου σε ένα προγραμματισμό κάτω από ένα πολυσυλλεκτικό σχεδιασμό.

Από τις προτεινόμενες παρεμβάσεις εξαιρείται η Δ.Κ. Μυτιλήνης στην οποία θα εφαρμοσθούν στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ).

1.3.5 ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΣΥΜΜΟΡΦΩΣΗΣ ΜΕ ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ, ΣΧΕΔΙΑ -

1.3.5.1 RIS3 Βόρειο Αιγαίο

Βασικό εργαλείο για την επίτευξη του κεντρικού στόχου της στρατηγικής ΤΑΠΤοΚ της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου 2021-2027, αποτελεί η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης η οποία καλύπτει το μεγαλύτερο θεματικό εύρος του ειδικού στόχου 1.3/ Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και τη δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, συμπεριλαμβανομένων των παραγωγικών επενδύσεων και για τον μετασχηματισμό της οικονομίας της ΠΒΑ, και του ειδικού στόχου 4.1 /Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας.

Η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης υποστηρίζεται με έμμεσο τρόπο επίσης, μέσω του ειδικού στόχου 1.2 / Εκμετάλλευση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις επιχειρήσεις, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές.

Με βάση την διαδικασία επιχειρηματικής ανακάλυψης αναδείχθηκαν και εξειδικεύονται οι παρεμβάσεις για την αύξηση ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων και της συνεργασίας της ερευνητικής κοινότητας με τις επιχειρήσεις.

Εμμέσως επίσης συνεισφέρει και ο ειδικός στόχος 5.2 / Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών, με έμφαση στο πολιτισμό και το περιβάλλον, καθώς και ο ειδικός στόχος 4.1 /Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση .

Η προτεινόμενη στρατηγική ΤΑΠΤοΚ της Περιφέρειας παρέμβασης Λέσβου μέσω κυρίαρχα του ειδικού στόχου 1.2 συμμορφώνεται με τους 4 βασικούς άξονες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Περιφέρειας Β. Αιγαίου 2014-2020 (RIS3):

1. καινοτομία και επιχειρηματικότητα,

με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και έμφαση α) στην οργανωτική καινοτομία ομοειδών επιχειρήσεων (*συστήματα ποιότητας, ενσωμάτωση ΤΠΕ για παρακολούθηση για ανάπτυξη υπηρεσιών ηλεκτρονικής διαχείρισης των δραστηριοτήτων τους ώστε να εξασφαλίζεται καλύτερη εσωτερική οργάνωση και λειτουργία, αλλά και ανάπτυξη εξωστρέφειας με δράσεις τύπου logistics, ηλεκτρονικό εμπόριο*), περιβαλλοντικό αποτύπωμα και β) στην καινοτομία προώθησης (*κοινό αφήγημα/branding, αναγνώριση και προσέγγιση νέων/κατάλληλων αγορών,*)

2. αγροδιατροφή,

με έμφαση στην αναγνωρισιμότητα και εξωστρέφεια των τοπικών προϊόντων μέσω της τυποποίησης/ποιότητας/ ασφάλειας (ιχνηλασιμότητα, συσκευασία διατήρησης, διαδικασίες/καινοτομίες αύξησης χρόνου ζωής προϊόντων, μείωσης food loss/waste), τη δημιουργία σύντομων βιώσιμων τροφικών αλυσίδων αξίας μέσω της διασύνδεσης με τουρισμό/εστίαση και την στόχευση σε niche markets εσωτερικού/ εξωτερικού. Δημιουργία cluster διαχείρισης της εφοδιαστικής αλυσίδας και αύξησης εξαγωγών, συμβουλευτική αναδιοργάνωσης επιχειρήσεων.

3. τουρισμός-φύση-πολιτισμός

Ενσωμάτωση Τ.Π.Ε σε τουριστικές επιχειρήσεις , Δημιουργία εφαρμογών e-πολιτισμό (τομέας της πολιτιστικής βιομηχανίας, πράσινα καταλύματα, δίκτυα και συνεργασίες για προωθητικές και άλλες ενέργειες και σύμφωνο ποιότητας)

4. ίσες ευκαιρίες

Πρωώθηση καινοτομίας επιχειρήσεων και έξυπνων μεταφορών. Ενίσχυση εφαρμογών ΤΠΕ για προώθηση έξυπνων υπηρεσιών προς τους πολίτες. Προώθηση της ισότητας, της κοινωνικής ένταξης, βελτίωση της απασχολησιμότητας, προαγωγή της κοινωνικής επιχειρηματικότητας (ιδιαίτερα στην προστασία του περιβάλλοντος) και αλληλέγγυας οικονομίας.

1.3.5.2 Χωροταξικός Σχεδιασμός

Η προτεινόμενη Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ της Περιοχής παρέμβασης Λέσβου, και ειδικότερα μέσω των ειδικών στόχων 5.2, 1.2 και 1.3 εμφανίζει εν δυνάμει συμπληρωματικότητα με τα στρατηγικά/επιχειρησιακά σχέδια των δήμων Μυτιλήνης και Δυτικής Λέσβου και ειδικότερα με τις κατευθύνσεις των βασικών αξόνων τους:

α) Προστασία Περιβάλλοντος και Βελτίωση της Ποιότητας Ζωής και ειδικότερα εφαρμογή ολοκληρωμένου τοπικού Σχεδίου Διαχείρισης Αστικών Αποβλήτων και Ενημέρωση και Ευαισθητοποίηση Πολιτών σε Θέματα Ανακύκλωσης και Κυκλικής Οικονομίας, αναπλάσεις δημοσίων κοινόχρηστων χώρων

β) Πολιτισμός (Προστασία και Ανάδειξη Αρχαιολογικών Χώρων – Μνημείων – Μουσείων – Κτιρίων και Συνόλων Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς και Ένταξή τους στο Συνολικό Πολιτιστικό – Τουριστικό Αντικείμενο της Περιοχής) και

γ) Τοπική Απασχόληση και Οικονομία (Υποστήριξη της δικτύωσης και συνεργασίας μεταξύ των επαγγελματιών και επιχειρήσεων, Δράσεις Προβολής και Προώθησης Τοπικών Προϊόντων, στήριξη της Επιχειρηματικότητας και ενίσχυση της καινοτομίας, συμβουλευτική υποστήριξη μεταποίησης, εμπλουτισμός / εξειδίκευση του τουριστικού προϊόντος και ανάδειξη της τουριστικής ταυτότητας της Λέσβου)

Η Στρατηγική Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου είναι ενιαία, οι εισροές πόρων και επιμέρους εξειδικεύσεων των Προγραμμάτων που πιθανόν να την ενισχύουν, συνθέτουν μια ομοιόμορφη και συνολική/ολοκληρωμένη εικόνα για τη Λέσβο κάτω από το όραμα ανάπτυξης που διαμορφώνεται. Η κάθε επιμέρους εξειδίκευση δύναται να αναφέρεται σε θύλακες που θα προδιαγραφούν μέσω διαδικασίας διαβούλευσης στο στάδιο εμπύχωσης για την οριστικοποίηση πρόσκλησης όπου θα προδιαγράφονται μέσω της εξειδίκευσης τα κριτήρια για τις υπό-παρεμβάσεις των προσκλήσεων.

Από τις προτεινόμενες παρεμβάσεις χωροταξικού σχεδιασμού εξαιρείται η Δ.Κ. Μυτιλήνης στην οποία θα εφαρμοσθούν στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπλασης (ΒΑΑ).

1.3.5.3 ΠΕΣΔΑ Βορ. Αιγαίου/ ΕΣΔΑ (Νέο)

Η προτεινόμενη Στρατηγική ΤΑΠΤοΚ της Περιοχής παρέμβασης Λέσβου εναρμονίζεται με το ολοκληρωμένο σχέδιο ΠΕΣΔΑ Β..Αιγαίου και ειδικότερα μέσω του στόχου 5.2 εξυπηρετεί τους σκοπούς της ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής διαχείρισης και συμβάλλουν τεκμηριωμένα στην επίτευξη των στόχων της ανακύκλωσης. Ειδικότερα, η υλοποίηση των Γωνιών Ανακύκλωσης και των Πράσινων Σημείων και η ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών (σχολείων, κατοίκων κ.λπ.) αποτελούν σημαντικά πεδία που συμπληρώνουν, ενισχύουν και υποστηρίζουν την επίτευξη των στόχων διαχείρισης αστικών/οικιακών αποβλήτων του ΠΕΣΔΑ Β. Αιγαίου.

Από τις προτεινόμενες παρεμβάσεις εξαιρείται η Δ.Κ. Μυτιλήνης στην οποία θα εφαρμοσθούν στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπλασης (ΒΑΑ).

1.3.6 ΕΚΤΙΜΩΜΕΝΗ ΣΥΝΕΡΓΕΙΑ & ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΜΕ ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ, ΣΧΕΔΙΑ, ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ (Π.Χ. LEADER ΚΑΠ, ΑΛΛΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΤΗΣ Ε.Ε.)

Η προτεινόμενη Στρατηγική ΤΑΠΤΟΚ της Περιφέρειας παρέμβασης Λέσβου ειδικότερα μέσω του ειδικού στόχου 5.2 και εμμέσως των 1.2 και 1.3 σχετίζεται με την **‘Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία’** και τις επιμέρους Στρατηγικές **‘από το Αγρόκτημα στο Πιάτο’**, **‘Κυκλική Οικονομία**, **‘Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξη 2030 (SDGs)’**. Οι παραπάνω διασυνδεδεμένες ευρωπαϊκές στρατηγικές εκφράζονται μέσα από τους προτεινόμενους αναπτυξιακούς στόχους και τις προτεινόμενες παρεμβάσεις της Τ.Α.Σ.: Κλιματική ουδετερότητα, προστασία οικοσυστημάτων και βιοποικιλότητας, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, πράσινες μεταφορές, ασφαλή και ανταγωνιστικά προϊόντα, βιώσιμη διατροφή, μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος, κυκλική οικονομία και βιοοικονομία, ψηφιακή και πράσινη καινοτομία, δίκτυα και συνεργασίες, ψηφιοποίηση και έξυπνη εξειδίκευση, έξυπνα χωριά, αλυσίδες αξίας και αλληλοτροφοδότηση. Η βελτίωση των ανθρώπινων δεξιοτήτων, η αύξηση της απασχολησιμότητας, η ισότιμη πρόσβαση, η συμπεριληπτικότητα διατρέχουν τους θεματικούς στόχους της Τ.Α.Σ., δημιουργούν τις συνθήκες για αξιοποίηση των ευκαιριών τοπικών δυνατοτήτων και στηρίζουν την βιώσιμη τοπική ανάπτυξη.

Η Τ.Α.Σ. επίσης μέσω των ειδικών στόχων 5.2, 1.2, 1.3 και 4.1 σχετίζεται άμεσα και δομείται γύρω από με τον Ειδικό Στόχο 8 της ΣΣ ΚΑΠ 2021-2027: Προώθηση της απασχόλησης, της κοινωνικής ένταξης και της τοπικής ανάπτυξης στις αγροτικές περιοχές συμπεριλαμβανομένης της βιο-οικονομίας και της βιώσιμης δασοκομίας. Επιπλέον αντλεί στοιχεία από την εξειδίκευση των υπόλοιπων ειδικών στόχων και σχετίζεται έμμεσα ή έμμεσα με: Ανθεκτικότητα, οικονομική βιωσιμότητα, ανταγωνιστικότητα, έρευνα /τεχνολογία/ψηφιοποίηση, αλυσίδες αξίας-έξυπνη εξειδίκευση, συνεργασίες και δίκτυα, κλιματική αλλαγή, βιώσιμη ενέργεια, ποιοτικά προϊόντα και υπηρεσίες, αύξηση παραγωγικότητας, βιώσιμη ανάπτυξη, βιοποικιλότητα, υποστήριξη νέων και ισότητα φύλων, κοινωνική ένταξη, ενίσχυση κοινωνικού κεφαλαίου αγροτικών κοινοτήτων άρση αποκλεισμών, βίο-οικονομία και ενθάρρυνση για την ανταλλαγή γνώσεων, καινοτομίας και εξωστρέφεια στις αγροτικές περιοχές.

Η Τ.Α.Σ. μέσω των ειδικών στόχων 5.2, 1.2, 1.3 και 4B.1 σχετίζεται άμεσα με τον Εθνικό Σχεδιασμό (ΕΣΠΑ 2021-2027), ο οποίος συνδέεται άμεσα με το **‘Σχέδιο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας ‘Ελλάδα 2.0’** και δομείται γύρω από τους ειδικούς στόχους ΣΠ1, ΣΠ2, ΣΠ4 για μια έξυπνότερη, πιο πράσινη και πιο κοινωνική Ευρώπη, μέσω της προώθησης του έξυπνου, πράσινου οικονομικού μετασχηματισμού, και τον Ειδικό Στόχο Δίκαιης Μετάβασης μέσω της υποστήριξης της διαφοροποίησης και του εκσυγχρονισμού των υφιστάμενων επιχειρήσεων.

Επιπλέον αντλεί στοιχεία από την εξειδίκευση των υπόλοιπων ειδικών στόχων και σχετίζεται έμμεσα ή έμμεσα με: Ανθεκτικότητα, ψηφιακό μετασχηματισμό, επιχειρηματική καινοτομία, κυκλική οικονομία, βιώσιμη ανάπτυξη, εξωστρέφεια, συνεργασίες και δίκτυα, ανάπτυξη τουριστικού οικοσυστήματος και αλυσίδων αξίας, εξοικονόμηση νερού και ενέργειας, προσαρμογή δεξιοτήτων και υποστήριξη νέων και ανέργων στην απασχόληση, ενίσχυση του φυσικού και κοινωνικού κεφαλαίου των αγροτικών και παράκτιων νησιωτικών περιοχών, έξυπνη παραγωγή και εξειδίκευση.

Σχετίζεται επίσης με το **‘Μακροπρόθεσμο Όραμα για τις Αγροτικές Περιοχές’** όπως εκφράζονται μέσα από τους άξονες Στρατηγικής LEADER/ΣΣ ΚΑΠ 2021-27 :

1. Ενίσχυση της διαφοροποίησης της οικονομίας (μεταποίηση και αγροδιατροφή)
2. Ενίσχυση επιχειρήσεων για την βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής
3. Διατήρηση και βελτίωση των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής
6. Προστασία και ανάδειξη φυσικού περιβάλλοντος

Μέσω των ειδικών στόχων 5.2, 1.2, 1.3 και 4B.1 σχετίζεται και συμπληρώνει την πρόταση στρατηγικής για την Νήσο Λέσβο LEADER/ΣΣ ΚΑΠ 2021-2027:

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 1: ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΜΕΤΑΠΟΙΗΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ ΜΗ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟΥΣ ΤΟΜΕΙΣ ΤΗΣ ΒΙΟΤΕΧΝΙΑΣ, ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΕΙΔΩΝ ΜΕΤΑ ΤΗΝ 1Η ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΥ ΚΛΑΔΟΥ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΝΕΡΟΥ, ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΒΙΟ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 2: ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΟΝ 1-ΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΟΝ 2-ΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΣΤΟΝ 3-ΓΕΝΗ ΤΟΜΕΑ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 3: ΕΝΔΥΝΑΜΩΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΙΣΤΟΥ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΒΑΣΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ ΤΟΥ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ (ΠΑΙΔΙΚΟΙ ΣΤΑΘΜΟΙ, ΧΩΡΟΙ ΑΘΛΗΣΗΣ, ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΑ ΚΕΝΤΡΑ Κ.ΛΠ.)

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 4: ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΑΝΑΨΥΧΗΣ, ΑΝΑΠΛΑΣΗΣ, ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΜΙΚΡΗΣ ΚΛΙΜΑΚΑΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 5: ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ Η ΑΘΛΗΤΙΚΩΝ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΜΕΛΕΤΩΝ, ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΠΟΥ ΣΥΝΔΕΟΝΤΑΙ ΜΕ ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 6: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΔΕΙΞΗ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΈΡΓΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΚΙΝΔΥΝΩΝ ΑΠΟ ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ

ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ 7: ΔΙΚΤΥΩΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΜΙΚΡΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕΤΑΞΥ ΤΟΠΙΚΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ Η/ΚΑΙ ΙΔΙΩΤΙΚΩΝ ΦΟΡΕΩΝ Η/ΚΑΙ ΜΚΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ Η / ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ Η / ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ, ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΥΓΙΕΙΝΗΣ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΙΩΣΗΣ ΣΠΑΤΑΛΗΣ ΤΡΟΦΙΜΩΝ.

ΈΞΥΠΝΑ ΧΩΡΙΑ: ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΛΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΚΑΙΝΟΤΟΜΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ

Επίσης μέσω των ειδικών στόχων 5.2, 1.2, 1.3 και 4B.1 σχετίζεται και συμπληρώνει την πρόταση στρατηγικής για την Νήσο Λέσβο **LEADER/ΠΑΛΥΘ 2021-2027** (η οποία είναι σε στάδιο σχεδιασμού):

Σύμφωνα με τη νέα Κοινή Αλιευτική Πολιτική (ΚΑΛΠ) Καν(ΕΕ)1380/2013, που έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας είναι

μακροπρόθεσμα βιώσιμες από περιβαλλοντική άποψη και υπόκεινται σε διαχείριση που είναι συμβατή με τους στόχους της επίτευξης οικονομικών και κοινωνικών οφελών, καθώς και οφελών στον τομέα της απασχόλησης, η ΤΑΣ εξυπηρετεί την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική της ΕΕ, καθώς και σειρά διεθνών και ευρωπαϊκών στρατηγικών και δεσμεύσεων, που θέτουν ευρύτερους στόχους για την βιώσιμη ανάπτυξη, τη βιοποικιλότητα, την πράσινη μετάβαση, και τη θαλάσσια διακυβέρνηση. Η ΤΑΣ εξειδικεύεται στη προτεραιότητα 3. Προώθηση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες, νησιωτικές και εσωτερικές περιοχές και προαγωγή της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας και στον ειδικό στόχο 3.1. Ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες, νησιωτικές και εσωτερικές περιοχές και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας.

Ο Ειδικός Στόχος 3.1 περιλαμβάνει έναν τύπο δράσεων που αφορά στην ανάπτυξη και εφαρμογή μέτρων σε στοχευμένες περιοχές για την προώθηση της βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, της κοινωνικής συνοχής, του πολιτισμού, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και την επίτευξη της καλής περιβαλλοντικής κατάστασης (GES). Περιλαμβάνει δράσεις για την ενίσχυση των οικονομιών των τοπικών κοινοτήτων και της κοινωνικής της συνοχής, δράσεις συνεργασίας κλπ. Επίσης με στόχο την στήριξη και την ανάπτυξη των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της γαλάζιας οικονομίας που προέρχονται από την Έξυπνη Εξειδίκευση (S3) θα συμπεριληφθούν δράσεις από την Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS), για την κατάρτιση της οποίας διενεργείται από την ΕΑΣ εμπειρογνωμοσύνη που θα περιλαμβάνει αναφορά στην αλιεία, της υδατοκαλλιέργειας και στη Γαλάζια Οικονομία.

1.3.7 ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Η καινοτομία αποτελεί ένα από τα κυριότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα ανάπτυξης μιας περιοχής. Αποτελεί ζητούμενο με πολλές οικονομικές αλλά και κοινωνικές προεκτάσεις.

Για τη Τ.Α.Σ. της ΕΤΑΛ Α.Ε. και τις παρεμβάσεις που προβλέπονται στην Επιχειρηματικότητα - Οικονομία, επιχειρείται να διατυπωθούν ορισμοί και παραδείγματα λαμβάνοντας υπόψη της RIS3 και τη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης ειδικά:

- στον Αναπτυξιακό Στόχο 1. " *Ποιοτική και Ανταγωνιστική Επιχειρηματικότητα, προστιθέμενη αξία στα τοπικά προϊόντα και υπηρεσίες. Αύξηση της παραγωγικής ικανότητας, ανθεκτικότητας και εξωστρέφειας. δημιουργία αλυσίδων αξίας.*" Και των ειδικών στόχων/κατευθύνσεων αυτού 1. *Διαφοροποίηση της οικονομίας Δευτερογενής Τομέας με έμφαση στην αγροδιατροφή & 2. Ανταγωνιστικότητα Επιχειρήσεων, Τριτογενής Τομέας για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής*
- και στον Αναπτυξιακό Στόχο 4. " *Δημιουργία συνθηκών και κινήτρων συλλογικότητας και συνεργατισμού, Δημιουργία συνθηκών για την ανάπτυξη καινοτομίας και έξυπνης εξειδίκευσης, Βελτίωση των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού και των δυνατοτήτων απασχόλησης*".

Εξετάζεται εάν τα προτεινόμενα έργα πληρούν τους όρους που περιγράφονται στον ακόλουθο Ορισμό της Καινοτομίας: «Η Καινοτομία ορίζεται ως «η εφαρμοσμένη χρήση της γνώσης με σκοπό την παραγωγή ή/και παροχή νέων ή ουσιαστικά βελτιωμένων προϊόντων, διαδικασιών ή/και υπηρεσιών που βρίσκουν άμεσης παραγωγικής, χρηστικής ή/και εμπορικής εφαρμογής».

Εναλλακτικά μπορεί να ορισθεί ότι η καινοτομία συνίσταται στην παραγωγή, την αφομοίωση και την εκμετάλλευση με επιτυχία των νέων επιτευγμάτων ή ιδεών στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα.

Μια Καινοτόμα πράξη μπορεί να είναι ριζοσπαστική, ή σταδιακή (ανάλογα με τις αλλαγές σε υφιστάμενες λειτουργίες μιας επιχείρησης) και μπορεί να αναφέρεται σε ένα νέο προϊόν ή μια νέα υπηρεσία, στους τρόπους παραγωγής τους ή στην τεχνολογία που χρησιμοποιείται, όπως και στην διοικητική δομή ενός οργανισμού (εσωτερικά ή εξωτερικά σε σχέση με τους πελάτες ή καταναλωτές).

Καινοτομία προϊόντων και διαδικασιών

Ως τεχνολογική καινοτομία ορίζεται:

- α. Η εισαγωγή στην αγορά ενός νέου ή σημαντικά βελτιωμένου σε σχέση με τα βασικά του χαρακτηριστικά, τις τεχνικές προδιαγραφές, το ενσωματωμένο λογισμικό ή άλλα μη υλικά συστατικά, προστιθέμενες χρήσεις ή τη φιλικότητα προς τον χρήστη, προϊόντος (υλικού αγαθού ή υπηρεσίας), ή,
- β. Η εισαγωγή στην επιχείρηση μίας νέας ή σημαντικά βελτιωμένης διαδικασίας παραγωγής, μεθόδου παροχής και διανομής ή διαδικασίας υποστήριξης για τα αγαθά ή τις υπηρεσίες. Το αποτέλεσμα (της διαδικασίας) θα πρέπει να είναι σημαντικό σε σχέση με τον όγκο της παραγωγής, την ποιότητα των προϊόντων ή το κόστος παραγωγής και διανομής. Καθαρά οργανωτικές ή διοικητικές μεταβολές δεν περιλαμβάνονται απαραίτητα στην τεχνολογική καινοτομία.

Επιπρόσθετα, η τεχνολογική καινοτομία πρέπει να βασίζεται στα αποτελέσματα νέων τεχνολογικών εξελίξεων, νέων συνδυασμών υπάρχουσών τεχνολογιών ή στη χρησιμοποίηση άλλου είδους γνώσεων που αποκτήθηκαν από την επιχείρηση. Οι μεταβολές καθαρά αισθητικής φύσεως δεν περιλαμβάνονται.

Μη τεχνολογική καινοτομία προϊόντων και διαδικασιών

Οργανωτική μη τεχνολογική καινοτομία είναι η εφαρμογή νέων μεθόδων ή μεταβολών των μεθόδων, όσον αφορά τη δομή ή τη διοίκηση της επιχείρησης, που αποσκοπούν στη βελτίωση της χρήσης των γνώσεων στην επιχείρηση, της ποιότητας των αγαθών και των υπηρεσιών ή της αποτελεσματικότητας των ροών εργασίας.

Μη τεχνολογική καινοτομία εμπορίας είναι η εφαρμογή νέων ή βελτιωμένων σχεδίων ή μεθόδων πώλησης που αποσκοπούν στην αύξηση της ελκυστικότητας των αγαθών και των υπηρεσιών ή στην είσοδο σε νέες αγορές.

Παραδείγματα του τι μπορεί να αφορά η τεχνολογική καινοτομία.

(Ο κατάλογος είναι ενδεικτικός και δεν εξαντλεί όλες τις περιπτώσεις).

α. Βιομηχανία / Παραγωγή

Καινοτομία προϊόντος / διαδικασίας

- Νέες μέθοδοι στην παρασκευή τελικών και άλλων προϊόντων / υπηρεσιών με νέες πρώτες ύλες
- Χρήση νέων φιλικών προς το περιβάλλον υλικών

Προϊόντα βιοτεχνολογίας

- Νέες ενεργειακές τεχνολογίες στον πρωτογενή τομέα
- Φάρμακα βιολογικής βάσης
- Νέες διαγνωστικές μέθοδοι στην ιατρική ή στην παραγωγή
- Τεχνολογίες αισθητήρων
- Προϊόντα για την παροχή προστασίας του χρήστη ή περιβάλλοντος
- Συστήματα ολικής διαχείρισης απορριμμάτων ή αποβλήτων
- Αξιοποίηση απορριμμάτων / αποβλήτων.
- Μείωση ενεργειακής κατανάλωσης ανά μονάδα προϊόντος / υπηρεσίας
- Ενσωμάτωση «πράσινων» τεχνολογιών στην παραγωγική / παροχή υπηρεσιών
- Μέθοδος μέτρησης και ελέγχου διαδικασιών ή/και ποιότητας των προϊόντων με αισθητήρες
- Συστήματα που μετρούν και ελέγχουν τα αποθέματα των προϊόντων
- Εισαγωγή μεθόδων που στηρίζονται σε ψηφιακές τεχνολογίες για την ανάπτυξη της παραγωγής (π.χ. αυτοματοποιημένη γραμμή παραγωγής)
- Εισαγωγή προγραμμάτων προσομοίωσης για τον έλεγχο και τη βελτιστοποίηση των τελικών ή και των ενδιάμεσων μεθόδων της παραγωγής και των προϊόντων

Άλλες περιπτώσεις καινοτομίας - μεθοδολογική καινοτομία

- Ανάπτυξη εφαρμογών λογισμικού για καινοτόμες εφαρμογές (π.χ. αγροτικό τομέα)
- Ανάπτυξη ευέλικτου και φιλικού προς το χρήστη λογισμικού
- Υπηρεσίες βιομηχανικού σχεδιασμού πρωτότυπου προϊόντος / διεργασίας / παροχής υπηρεσίας.
- Ανάπτυξη και παροχή υπηρεσιών εξομοίωσης και μοντελοποίησης.
- Εξ' αποστάσεως συντήρηση λογισμικού και παροχή συμβουλών
- Παροχή νέων εφαρμογών και προγραμμάτων πολυμέσων
- Εφαρμογές εκπαίδευσης εξ αποστάσεως
- Εφαρμογή θερμογραφικών και μεθόδων / τεχνικών μη – καταστροφικών ελέγχων στην αποτίμηση τεχνικών συστημάτων.
- Εφαρμογές τηλεματικής και ψηφιακών συστημάτων μετάδοσης.
- Εφαρμογές τηλε-ιατρικής

Παραδείγματα του τι μπορεί να είναι μη τεχνολογική καινοτομία

Είναι σημαντικό να γίνει διάκριση μεταξύ της τεχνολογικής καινοτομίας προϊόντων και διαδικασιών και της μη τεχνολογικής καινοτομίας (οργάνωσης και εμπορίας). Για παράδειγμα:

- Τα πιστοποιητικά ISO ή η εισαγωγή συστημάτων διαχείρισης και ελέγχου ποιότητας είναι τεχνολογική καινοτομία μόνο όταν συνδέονται άμεσα με την εισαγωγή νέων ή σημαντικά βελτιωμένων διαδικασιών.

- Η δημιουργία μίας απλής ιστοσελίδας με πληροφορίες, χωρίς on-line νέες και πρωτότυπες υπηρεσίες δεν αποτελεί καινοτομία. Αν υπάρχουν οι πρωτότυπες υπηρεσίες και τεκμηριώνουν προστιθέμενη αξία τότε αποτελεί παράδειγμα μη τεχνολογικής καινοτομίας
- Οι οργανωτικές καινοτομίες θεωρούνται τεχνολογικές μόνο στην περίπτωση που βασίζονται σε νέες τεχνολογικές εφαρμογές και επιφέρουν μετρήσιμες αλλαγές στην απόδοση, για παράδειγμα αύξηση στην παραγωγικότητα ή στις πωλήσεις.

Τι δεν είναι καινοτομία οποιασδήποτε μορφής

Ένα σημαντικό κριτήριο για όλα τα είδη καινοτομίας είναι ότι πρέπει να περιέχουν μία σημαντική αλλαγή / διαφοροποίηση στα υπάρχοντα προϊόντα (αγαθά ή υπηρεσίες), τις διαδικασίες, τις μεθόδους εμπορίας ή τις οργανωτικές δομές και πρακτικές της επιχείρησης. Δεν είναι λοιπόν καινοτομία αλλαγές οι οποίες:

(α) έχουν μικρή σημασία ή εμβέλεια ή δεν επιφέρουν ικανό βαθμό νεωτερισμού στην επιχείρηση όπως:

- διακοπή χρήσης μίας διαδικασίας, μεθόδου εμπορίας ή εμπορικής εκμετάλλευσης ενός προϊόντος,
- αλλαγές προερχόμενες αποκλειστικά από μεταβολές των τιμών των παραγωγικών συντελεστών,
- απλή αντικατάσταση ή αναβάθμιση ενός προϊόντος ή διαδικασίας ή συσκευασίας
- παραγωγή επί παραγγελία
- εποχιακές και άλλες κυκλικές μεταβολές.

(β) επιφέρουν “άλλες δημιουργικές βελτιώσεις”, όπου ο νεωτερισμός δεν αφορά τη χρήση ή τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά απόδοσης των προϊόντων, ούτε τον τρόπο παραγωγής ή και διανομής τους, αλλά την αισθητική ή άλλες υποκειμενικές ιδιότητες, όπως αλλαγές που εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό στη μόδα ή γενικά αλλαγές αισθητικής φύσεως.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ

Η κοινωνική καινοτομία περιγράφει τις αλλαγές στις στάσεις, τη συμπεριφορά ή τις αντιλήψεις μιας ομάδας ανθρώπων που εντάσσονται σε ένα δίκτυο ευθυγραμμισμένων συμφερόντων, οι οποίες, σε σχέση με τον ορίζοντα εμπειριών της ομάδας, οδηγούν σε νέους και βελτιωμένους τρόπους συνεργατικής δράσης εντός και εκτός της ομάδας. (Neumeier,2012)

Πιο συγκεκριμένα Η κοινωνική καινοτομία αναφέρεται στη διαδικασία ανάπτυξης και εφαρμογής νέων ιδεών, στρατηγικών ή πρωτοβουλιών που αντιμετωπίζουν κοινωνικές ανάγκες και προκλήσεις. Περιλαμβάνει την εξεύρεση καινοτόμων λύσεων σε κοινωνικά προβλήματα, τη βελτίωση της κοινωνικής ευημερίας και τη δημιουργία θετικής κοινωνικής αλλαγής. Η κοινωνική καινοτομία υπερβαίνει τις παραδοσιακές προσεγγίσεις, εστιάζοντας στην εξεύρεση δημιουργικών και βιώσιμων λύσεων σε πολύπλοκα κοινωνικά ζητήματα.

Η κοινωνική καινοτομία μπορεί να εμφανιστεί σε διάφορους τομείς, όπως η εκπαίδευση, η υγειονομική περίθαλψη, η καταπολέμηση της φτώχειας, η περιβαλλοντική βιωσιμότητα, η κοινοτική ανάπτυξη και άλλα. Συχνά περιλαμβάνει τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ενδιαφερόμενων φορέων, όπως κυβερνητικές υπηρεσίες, μη κερδοσκοπικές οργανώσεις, επιχειρήσεις και τοπικές κοινότητες.

Τα βασικά χαρακτηριστικά της κοινωνικής καινοτομίας περιλαμβάνουν:

- Καινοτομία: Η κοινωνική καινοτομία εισάγει νέες ιδέες, μεθόδους ή μοντέλα για την αντιμετώπιση των κοινωνικών προκλήσεων, αποκλίνοντας από τις συμβατικές προσεγγίσεις.
- Κοινωνικός αντίκτυπος: Στοχεύει στη δημιουργία θετικών αλλαγών στην κοινωνία, στη βελτίωση της ευημερίας των ατόμων ή των κοινοτήτων και στην αντιμετώπιση συστημικών ζητημάτων.
- Συνεργασία: Η κοινωνική καινοτομία περιλαμβάνει συχνά τη συνεργασία μεταξύ διαφορετικών ενδιαφερόμενων φορέων, όπως η κυβέρνηση, οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί, οι επιχειρήσεις και τα μέλη της κοινότητας, για την αξιοποίηση της συλλογικής εμπειρογνομοσύνης και των πόρων τους.

- Βιωσιμότητα: Επικεντρώνεται στην ανάπτυξη βιώσιμων λύσεων που μπορούν να διατηρηθούν και να επεκταθούν με την πάροδο του χρόνου, εξασφαλίζοντας μακροπρόθεσμο κοινωνικό αντίκτυπο.

Παραδείγματα κοινωνικής καινοτομίας περιλαμβάνουν:

- πρωτοβουλίες μικροχρηματοδότησης που παρέχουν μικρά δάνεια για την ενδυνάμωση επιχειρηματιών σε κοινότητες με χαμηλό εισόδημα, ή δράσεις διαμοιρασμού κόστους, (ενεργειακές κοινότητες)
- την ανάπτυξη χαμηλού κόστους και ενεργειακά αποδοτικών στεγαστικών λύσεων,
- τη δημιουργία κοινωνικών επιχειρήσεων που συνδυάζουν επιχειρηματικές αρχές με κοινωνική αποστολή
- τη χρήση της τεχνολογίας για κοινωνικό όφελος, όπως η αξιοποίηση εφαρμογών κινητής τηλεφωνίας για τη βελτίωση της πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη σε υποβαθμισμένες περιοχές

2 ΣΧΕΔΙΟ ΔΡΑΣΗΣ / ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ- ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

2.1 ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΡΑΣΕΩΝ ΥΠΟ-ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ

ΑΞΟΝΑΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ	ΕΙΔΙΚΟΣ ΣΤΟΧΟΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ/Θ.Κ.	ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	ΠΡΟΒΛΕΠΟΜΕΝΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ / ΔΡΑΣΕΙΣ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΚΚΡΩΝ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ	
		ΕΠ «ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ»				
1	ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ. ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ, ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΛΥΣΙΔΩΝ ΑΞΙΑΣ.	1. Διαφοροποίηση της οικονομίας Δευτερογενής Τομέας με έμφαση στην αγροδιατροφή	021	1. Επιχειρηματικότητα: αξιοποίηση αγροτικής παραγωγής (δεύτερη μεταποίηση)	RCO02	RCR19
		2. Ανταγωνιστικότητα Επιχειρήσεων, Τριτογενής Τομέας για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής	021	2. Επιχειρηματικότητα: σύνδεση με τον τουρισμό/πολιτισμό (για ανάπτυξη αλυσίδων αξίας)	RCO02	RCR19
2	ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ, ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ, ΜΕ ΕΞΥΠΝΕΣ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ.	3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	162	Ανάπτυξη και Λειτουργία Κοινωνικών Δομών υποστήριξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων σε απομακρυσμένες περιοχές.	PSO796	PSR796
		4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	083	Δημιουργία ποδηλατοδρόμων και χώρων στάθμευσης ποδηλάτων	RCO58	RCR64
			165	Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών τουρισμού	RCO77	RCR77
			167	Προστασία και ανάδειξη ιδιαίτερων φυσικών πόρων περιφερειακής και εθνικής αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας	RCO77	RCR77
			168	Αναβάθμιση-ανάπλαση ανοιχτών κοινόχρηστων χώρων	RCO114	PSR999
016	Δημιουργία υποδομών βελτίωσης της ποιότητας ζωής (π.χ. διοικητικών, υγειονομικών και γενικότερα εξυπηρέτησης πολιτών και επιχειρήσεων) και με τη χρήση / αξιοποίηση ψηφιακών υποδομών	RCO14	RCR11			
3	ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΖΕΙΣ.	5. Προστασία και ανάδειξη του Πολιτιστικού Αποθέματος	166	Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος, τοπικής και περιφερειακής εμβέλειας και αναγνωρισιμότητας, για αύξηση / βελτίωση της ελκυστικότητας των περιοχών	RCO77	RCR77
		6. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	067	Μικρής κλίμακας τοπικές υποδομές διαλογής και διαχείρισης στη πηγή για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης διαχείρισης, στο πλαίσιο του ΠΕΣΔΑ	RCO107	RCR103
			079	Βιοκλιματική αναβάθμιση ανοιχτών κοινόχρηστων χώρων - Χώροι πρασίνου - Ανασύσταση και αποκατάσταση φυσικών τοπίων	RCO114	PSR999
4	ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ.	3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	134	1. Ενίσχυση ανέργων νέων ή/και μακροχρόνια ανέργων και υποαπασχολούμενων για ίδρυση και αρχική λειτουργία επιχειρήσεων	EECO02	EECR05
		3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	134	2. Πρόσβαση στην απασχόληση ανέργων και υποαπασχολούμενων υψηλών προσόντων	EECO02	EECR05
		3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	138	3. Στήριξη της Κοινωνικής Οικονομίας και των κοινωνικών Επιχειρήσεων	PSO799	PSR799
		4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	169	4. Υποστήριξη της ΟΤΔ, για αύξηση της ικανότητάς στον σχεδιασμό, διαχείριση και υλοποίηση δράσεων των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης	RCO80	PSR998

2.2 ΣΥΝΟΠΤΙΚΑ ΤΕΧΝΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΩΝ (ΥΠΟ) ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΩΝ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ.

Η ονοματολογία των ΔΡΑΣΕΩΝ προσαρμόζεται σύμφωνα με ορολογία που επιλέγει η ΟΤΔ. Στο επίπεδο των επιμέρους προσδιορισμών των υπό-δράσεων θα γίνει η σχετική απλοποίηση της ορολογίας στη διαδικασία σύνταξης των σχετικών προσκλήσεων του Τ.Π., για συγκριτική εξέταση στο παρόν σχέδιο ακολουθούνται προγραμματικοί όροι.

2.2.1 1. ΠΟΙΟΤΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ, ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗ ΑΞΙΑ ΣΤΑ ΤΟΠΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΚΑΙ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ. ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΙΚΑΝΟΤΗΤΑΣ, ΑΝΘΕΚΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΕΞΩΣΤΡΕΦΕΙΑΣ. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΛΥΣΙΔΩΝ ΑΞΙΑΣ. [ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ]

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 1.1.1		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Διαφοροποίηση επιχειρηματικότητας στην Τοπική οικονομία, Δευτερογενής Τομέας με έμφαση στην αγροδιατροφή	
Κωδικός Δράσης	1.1.1	
Τομέας Παρέμβασης	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	
Άξονας	1	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	1. Διαφοροποίηση της οικονομίας Δευτερογενής Τομέας με έμφαση στην αγροδιατροφή	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	1.3	021
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Επιλέξιμες είναι οι πράξεις σύμφωνα με τους ειδικούς όρους που αφορούν σε, Ιδρύσεις, επιχειρήσεων / μονάδων στο δευτερογενή τομέα με έμφαση που καθορίζεται σε κριτήρια επιλογής για δεύτερη μεταποίηση/τυποποίηση/εμπορία προϊόντων με έμφαση στην αγροδιατροφή.</p> <p>Οι επιχειρήσεις που θα ενισχύονται θα δραστηριοποιούνται σε κλάδους της οικονομίας που παρουσιάζουν υψηλό βαθμό εξειδίκευσης σύμφωνα με τη στρατηγική RIS3 της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και την ανάλυση του συσχετιζόμενο αναπτυξιακού/ειδικού στόχου της ΟΤΔ. Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της υπό-παρέμβασης δεν μπορεί να ανέλθει άνω των 600.000€. Ο μέγιστος προϋπολογισμός άυλων πράξεων μπορεί να ανέλθει μέχρι τις 50.000€, ένταση ενίσχυσης έως 70%. Από την παρούσα υπό-παρέμβαση αποκλείονται οι δικαιούχοι των παρεμβάσεων τομεακών προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ & ΠΑΛΥΘ για το ίδιο φυσικό αντικείμενο.</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
1.1.1	Ενίσχυση παραγωγής και τυποποίησης προϊόντων αγροδιατροφής υψηλής προστιθέμενης αξίας, με πιστοποίηση ποιότητας και ανάδειξη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών τους για βελτιστοποίηση της ανταγωνιστικότητας τους.	
1.1.2	Ενίσχυση της εξωστρέφειας των τοπικών προϊόντων ΠΟΠ και ΠΓΕ και ενίσχυση της γαστρονομίας ως εργαλείου προσέλκυσης τουριστικού ενδιαφέρον (αλληλοτροφοδότηση τομέων).	
1.1.3	Ειδικά κίνητρα για νέους και γυναίκες και για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες για την ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στον τομέα της χειροτεχνίας, της βιοτεχνίας και της παραγωγής προϊόντων μετά την 1η μεταποίηση.	
1.1.4	Υποστήριξη επιχειρήσεων ΜΜΕ δευτερογενούς τομέα ίδρυση και εκσυγχρονισμός, αξιοποίηση εργαλείων και κινήτρων μετάβασης στην ψηφιακή και κυκλική οικονομία.	
1.1.5	Μεταφορά γνώσης/επιμόρφωση ομάδων τοπικού πληθυσμού στην ανάπτυξη δεξιοτήτων έξυπνης εξειδίκευσης, βιοοικονομίας, κυκλικής οικονομίας, στο πρωτογενή και δευτερογενή τομέα).	
1.1.6	Ενίσχυση επιχειρήσεων ΜΜΕ δευτερογενούς τομέα για την μείωση εξάρτησης από ορυκτά καύσιμα, μείωση ενεργειακής κατανάλωσης και κατανάλωσης νερού και ορθολογική διαχείριση πόρων.	
2.1.1	Υποδομές για κοινωνική δραστηριότητα και εξυπηρέτηση του τοπικού πληθυσμού.	

1.2.1	Αξιοποίηση τουριστικών πόρων μέσω ανάπτυξης/διασύνδεσης με θεματικές – βιωματικές μορφές τουρισμού, ανάπτυξη πολιτιστικών δημιουργικών βιομηχανιών (ιαματικός, περιηγητικός, καταδυτικός κ.α.)		
1.2.3	Ενίσχυση ίδρυσης νέων και εκσυγχρονισμός υφισταμένων επιχειρήσεων παροχής βασικών υπηρεσιών στα χωριά της Λέσβου με στόχο την βελτίωση της ελκυστικότητάς τους.		
2.1.4	Δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, απασχολησιμότητας, ειδικά ανέργων, μακροχρόνια ανέργων, νέων και νέων με υψηλή κατάρτιση και δράσεις mentoring. Αξιοποίηση της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Λέσβου.		
2.1.5	Υποδομές παροχής υπηρεσιών για την ένταξη στη κοινωνικό-οικονομική ζωή της περιοχής αιτούντων ασύλου, δικτυώσεις και συνεργασίες.		
2.1.6	Δράσης κοινωνικής ένταξης και προστασίας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΑΜΕΑ, ρομά, αιτούντων ασύλο, αστέγων)		
3.1.5	Υποστήριξη δικτύωσης και συνεργασίας φορέων για την διαμόρφωση και ανάδειξη ολοκληρωμένου πολιτιστικού αφηγήματος /προϊόντος/εικόνας της Λέσβου. Ενίσχυση συλλογικών φορέων για την ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής ιδιαίτερα μέσω πολιτιστικών εκδηλώσεων που κεφαλαιοποιούν τα πλεονεκτήματα και την ιδιαίτερη ταυτότητα της περιοχής.		
3.1.1	Οργάνωση και ανάπτυξη θεματικών διαδρομών με διασύνδεση πολλαπλών πολιτιστικών πόρων, περιηγητικών διαδρομών στη γη και τη θάλασσα και φυσικών πόρων (Γεωπάρκο, Ιαματικές Πηγές, Θρησκευτικοί Προορισμοί, Γαστρονομία).		
3.2.5	Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.		
4.1.1	Κίνητρα ενίσχυσης συνεργασιών ομοειδών επιχειρήσεων και δια-τομεακών συνεργασιών με στόχο την δημιουργία τοπικών αλυσίδων αξίας, αύξησης της εξωστρέφειας και την αποτελεσματικότερης προώθησης των προϊόντων σε στοχευμένες αγορές.		
4.2.1	Υποστήριξη συνεργασίας ομοειδών ΜΜΕ για την κοινή χρήση πόρων με στόχο την αύξηση της τυποποίησης και την πιστοποίηση των προϊόντων τους. Αύξηση της αναγνωρισιμότητας των προϊόντων μέσα από τη δημιουργία κοινού αφηγήματος και εξωστρέφειας.		
4.1.2	Εκπαίδευση και απασχόληση τοπικού εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες στους τομείς της πράσινης ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας		
4.2.2	Υποστήριξη συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ επιχειρήσεων για την εισαγωγή καινοτομίας στην παραγωγή προϊόντων και την διαχείριση των βιο-αποβλήτων στο πλαίσιο της κυκλικής βιο-οικονομίας		
4.1.3	Κίνητρα δικτύωσης φορέων για την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση υγιεινής διατροφής και τη μείωση σπατάλης τροφίμων.		
4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.		
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές		RIS3 Β,ΑΙΓΑΙΟ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ Π.Β.ΑΙΓΑΙΟΥ, ΣΣ ΚΑΠ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8, ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ	
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης			
	Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**
Συνολικός Προϋπολογισμός***	2.714.285,71	13,79%	54,29%
Δημόσια Δαπάνη	1.900.000,00	9,65%	38,00%
Κοινοτική Συνδρομή	1.615.000,00	8,21%	32,30%

Δυνητικοί Δικαιούχοι					
Δικαιούχοι μπορούν να είναι υφιστάμενοι ή υπό σύσταση φορείς (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) που βάσει καταστατικού ή άλλου νόμιμου εγγράφου δραστηριοποιούνται στον εν λόγω τομέα.					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικοί όροι εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
<p># Αφορά μόνο ίδρυση επιχειρήσεων στο δευτερογενή τομέα, στη δεύτερη μεταποίηση προϊόντων σε συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων που θα προσδιορισθούν στη πρόσκληση.</p> <p># Αφορά εκσυγχρονισμό/βελτίωση/επέκταση στο δευτερογενή τομέα και ειδικότερα στη δεύτερη μεταποίηση σε συγκεκριμένες κατηγορίες προϊόντων που θα προσδιορισθούν στη πρόσκληση σε σχέση με συγκεκριμένους ΚΑΔ που θα διαφοροποιούνται από τους ΚΑΔ των σχεδίων ΣΣ ΚΑΠ & ΠΑΛΥΘ, οι πράξεις θα πρέπει να τεκμηριώνουν ως κριτήριο επιλεξιμότητας μια εκ των μορφών καινοτομίας της ΤΑΣ.</p> <p># Προτεραιότητα με κριτήρια επιλογής για πράξεις που διασφαλίζουν την ύπαρξη πρώτης ύλης.</p> <p># Προτεραιότητα με κριτήρια επιλογής για δικαιούχους που τεκμηριώνουν σύνδεση του προϊόντος με τη ταυτότητα της περιοχής/συνεργασίες με λοιπούς κλάδους της περιοχής (τουρισμός).</p> <p># Προτεραιότητα με κριτήρια επιλογής σε πράξεις που διασφαλίζουν μετάβαση στην ψηφιακή και κυκλική οικονομία, βίο-οικονομία, βιώσιμη διατροφή, ενεργειακή μετάβαση σε zero carbon economy (διαχείρισης ενέργειας, νερού και παραπροϊόντων/απορριμμάτων) με σχετική αναλογιστική μελέτη που εντάσσεται στη μελέτη βιωσιμότητας</p> <p># Προτεραιότητα με κριτήρια επιλογής για πράξεις που τεκμηριώνουν ενέργειες εξωστρέφειας και εξαγωγικό προσανατολισμό.</p> <p># Προτεραιότητα στην ίδρυση, με κριτήρια επιλογής για πράξεις που τεκμηριώνουν καινοτομία (τεχνολογική/μεθοδολογική/οργανωτική/κοινωνική) (1.3.7 ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ)</p>					
Εκρτές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκρών:	RCO02 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Μονάδα μέτρησης:	Επιχειρήσεις	Τιμή (2029):	6
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	RCR19 - Επιχειρήσεις με υψηλότερο κύκλο εργασιών	Μονάδα μέτρησης:	Επιχειρήσεις	Τιμή (2029):	3

Τ		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Ανταγωνιστικότητα στην επιχειρηματικότητα στην Τοπική Οικονομία Τριτογενής Τομέας - σύνδεση με τον τουρισμό/πολιτισμό (για ανάπτυξη αλυσίδων αξίας)	
Κωδικός Δράσης	1.2.1	
Τομέας Παρέμβασης	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ-ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ	
Άξονας	1	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	2. Ανταγωνιστικότητα Επιχειρήσεων, Τριτογενής Τομέας για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	1.3	021
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Επιλέξιμες είναι οι πράξεις σύμφωνα με τους ειδικούς όρους που αφορούν σε, Ιδρύσεις, επιχειρήσεων / μονάδων στο Τριτογενή τομέα με έμφαση που καθορίζεται σε κριτήρια επιλογής για δεύτερη μεταποίηση/τυποποίηση/εμπορία προϊόντων με έμφαση στην αγροδιατροφή. Οι επιχειρήσεις θα σχετίζονται με ΚΑΔ παροχής υπηρεσιών που ενισχύουν το τουριστικό προϊόν, θα συνδέονται με τη τοπική ταυτότητα της περιοχής παρέμβασης, τον πολιτισμό της και θα τεκμηριώνουν δημιουργία αλυσίδας αξίας. οι προτεινόμενες πράξεις θα πρέπει να παρουσιάζουν υψηλό βαθμό εξειδίκευσης σύμφωνα με τη στρατηγική RIS3 της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και την ανάλυση του συσχετιζόμενο αναπτυξιακού στόχου της ΟΤΔ. Ο μέγιστος προϋπολογισμός των πράξεων της υπό-παρέμβασης δεν μπορεί να ανέλθει άνω των 600.000€. Ο μέγιστος προϋπολογισμός άυλων πράξεων μπορεί να ανέλθει μέχρι τις 50.000€, ένταση ενίσχυσης έως 70%.</p> <p>Από την παρούσα υπό-παρέμβαση αποκλείονται οι δικαιούχοι των παρεμβάσεων τομεακών προγραμμάτων που χρηματοδοτούνται από το ΕΓΤΑΑ & ΠΑΛΥΘ για το ίδιο φυσικό αντικείμενο.</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
1.2.1	Αξιοποίηση τουριστικών πόρων μέσω ανάπτυξης/διασύνδεσης με θεματικές – βιοματικές μορφές τουρισμού, ανάπτυξη πολιτιστικών δημιουργικών βιομηχανιών (ιαματικός, περιηγητικός, καταδυτικός κ.α.)	
1.2.2	Ενίσχυση νεανικής επιχειρηματικότητα, ίδρυση (από νέους), ποιοτικός εκσυγχρονισμός (συνολικά) επιχειρήσεων στο τριτογενή τομέα, έμφαση σε ποιοτικό τουρισμό, μείωση ενεργειακού αποτυπώματος, δράσεις για μείωση σπατάλης τροφίμων στο τουρισμό.	
1.2.3	Ενίσχυση ίδρυσης νέων και εκσυγχρονισμός υφισταμένων επιχειρήσεων παροχής βασικών υπηρεσιών στα χωριά της Λέσβου με στόχο την βελτίωση της ελκυστικότητας τους.	
1.2.4	Αναβάθμιση με ποιοτικό εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων εστίασης που διαφοροποιούνται αξιοποιώντας τοπικά υλικά και τοπική γαστρονομία.	
1.2.5	Μεταφορά γνώσης και αναβάθμιση δεξιοτήτων κυρίως ψηφιακών, στο τριτογενή τομέα με έμφαση στην βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.	
1.2.6	Κίνητρα σε επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού για δικτυώσεις και συνεργασίες, με σκοπό την αύξηση της πληρότητας και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος	
2.1.4	Δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, απασχολησιμότητας, ειδικά ανέργων, μακροχρόνια ανέργων, νέων και νέων με υψηλή κατάρτιση και δράσεις mentoring. Αξιοποίηση της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Λέσβου.	
2.1.2	Ενίσχυση υποδομών για παροχή κοινωνικής μέριμνας και προστασίας σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες και δράσεις καταπολέμησης της ένδειας.	
2.1.5	Υποδομές παροχής υπηρεσιών για την ένταξη στη κοινωνικό-οικονομική ζωή της περιοχής αιτούντων ασύλου, δικτυώσεις και συνεργασίες.	
2.2.2	Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών)	
4.1.1	Κίνητρα ενίσχυσης συνεργασιών ομοειδών επιχειρήσεων και δια-τομεακών συνεργασιών με	

	στόχο την δημιουργία τοπικών αλυσίδων αξίας, αύξησης της εξωστρέφειας και την αποτελεσματικότερης προώθησης των προϊόντων σε στοχευμένες αγορές.		
4.2.1	Υποστήριξη συνεργασίας ομοειδών ΜΜΕ για την κοινή χρήση πόρων με στόχο την αύξηση της τυποποίησης και την πιστοποίηση των προϊόντων τους. Αύξηση της αναγνωρισιμότητας των προϊόντων μέσα από τη δημιουργία κοινού αφηγήματος και εξωστρέφειας.		
4.1.2	Εκπαίδευση και απασχόληση τοπικού εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες στους τομείς της πράσινης ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλάζιας οικονομίας		
4.2.2	Υποστήριξη συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ επιχειρήσεων για την εισαγωγή καινοτομίας στην παραγωγή προϊόντων και την διαχείριση των βιο-αποβλήτων στο πλαίσιο της κυκλικής βιο-οικονομίας		
4.1.3	Κίνητρα δικτύωσης φορέων για την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση υγιεινής διατροφής και τη μείωση σπατάλης τροφίμων.		
4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.		
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές		RIS3 Β,ΑΙΓΑΙΟ, ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ Π.Β.ΑΙΓΑΙΟΥ, ΣΣ ΚΑΠ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 8, ΠΡΑΣΙΝΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ	
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης			
Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος		Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**
Συνολικός Προϋπολογισμός***	2.285.714,29	13,79%	54,29%
Δημόσια Δαπάνη	1.600.000,00	8,13%	32,00%
Κοινοτική Συνδρομή	1.360.000,00	8,21%	27,20%
Δυνητικοί Δικαιούχοι			
Δικαιούχοι μπορούν να είναι υφιστάμενοι ή υπό σύσταση φορείς (φυσικά ή νομικά πρόσωπα) που βάσει καταστατικού ή άλλου νόμιμου εγγράφου δραστηριοποιούνται στον εν λόγω τομέα.			
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικό όροι εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)			

Ίδρυση: επιχειρήσεων διανυκτέρευσης έως 60 κλίνες, επιχειρήσεις εστίασης και αναψυχής που θα ειδικευθούν σε ΚΑΔ στο στάδιο της προετοιμασίας πρόσκλησης και θα πρέπει να συνδέονται με τη τοπική γαστρονομία.

Εκσυγχρονισμός - μετεγκατάσταση: Μόνο ποιοτικός εκσυγχρονισμός με κριτήρια επιλογής που θα διαμορφωθούν στη πρόσκληση για επιχειρήσεις έως 60 κλίνες για υποδομές διανυκτέρευσης και για κέντρα εστίασης σε συγκεκριμένους ΚΑΔ (π.χ. ταβέρνες), που θα διαφοροποιούνται από τους ΚΑΔ των σχεδίων ΣΣ ΚΑΠ & ΠΑΛΥΘ, οι πράξεις θα πρέπει να τεκμηριώνουν ως κριτήριο επιλεξιμότητας μια εκ των μορφών καινοτομίας της ΤΑΣ.

Προτεραιότητα με κριτήρια επιλογής για δικαιούχους που τεκμηριώνουν σύνδεση του προϊόντος με τη ταυτότητα της περιοχής και τον πολιτισμό με τεκμηρίωση δημιουργίας αλυσίδων αξίας.

Προτεραιότητα με κριτήρια επιλογής σε πράξεις που διασφαλίζουν μετάβαση στην ψηφιακή και κυκλική οικονομία, βίο-οικονομία, βιώσιμη διατροφή, ενεργειακή μετάβαση σε zero carbon economy (διαχείρισης ενέργειας, νερού και παραπροϊόντων/απορριμμάτων) με σχετική αναλογιστική μελέτη που εντάσσεται στη μελέτη βιωσιμότητας.

Προτεραιότητα με κριτήρια επιλογής για πράξεις που τεκμηριώνουν ενέργειες εξωστρέφειας και στήριξης της απασχόλησης.

Προτεραιότητα με κριτήρια επιλογής για πράξεις που τεκμηριώνουν καινοτομία (τεχνολογική/μεθοδολογική/οργανωτική/κοινωνική) (1.3.7 ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΣΤΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ)

Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης

Δείκτες Εκροών:	RCO02 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Μονάδα μέτρησης:	Επιχειρήσεις	Τιμή (2029):	6
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	RCR19 - Επιχειρήσεις με υψηλότερο κύκλο εργασιών	Μονάδα μέτρησης:	Επιχειρήσεις	Τιμή (2029):	3

2.2.2 2. ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΒΕΛΤΙΩΜΕΝΩΝ ΟΡΩΝ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΜΕΝΟΝΤΕΣ ΣΤΟ ΝΗΣΙ, ΜΕ ΠΟΙΟΤΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΕΥΑΛΩΤΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΟΜΑΔΩΝ ΕΝΑΝΤΙ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ, ΜΕ ΕΞΥΠΝΕΣ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ. [ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ]

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 2.4.1		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Δημιουργία ποδηλατοδρόμων και χώρων στάθμευσης ποδηλάτων	
Κωδικός Δράσης	2.4.1	
Τομέας Παρέμβασης	ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ	
Άξονας	2	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	5.2	083
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
Αφορά την δημιουργία ποδηλατικών διαδρομών στο ημι-αστικό περιβάλλον της Λέσβου από τους ΟΤΑ Βαθμού, ενδεικτικά στην Ερεσό, Καλλονή, Πλωμάρι όπου θα ενισχυθούν: Μελέτη και κατασκευή δικτύου. Το στάδιο αυτό περιλαμβάνει την σύνταξη της μελέτης (χάραξη του δικτύου, κατάταξη των ποδηλατοδρόμων, σήμανση κτλ) και των τευχών δημοπράτησης, τη δημοπράτηση, ανάθεση και κατασκευή του έργου. Η υπό παρέμβαση θα πρέπει να περιλαμβάνει σταθμούς στάθμευσης ποδηλάτων και να περιλαμβάνει δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για τη χρήση του ποδηλάτου από τη τοπική κοινωνία ως ένα εναλλακτικό μέσο βιώσιμης μετακίνησης. (εξαιρείται η Δ.Κ. Μυτιλήνης).		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
2.2.1	Ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, ύδρευσης κ.α) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου	
2.2.2	Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών)	
2.2.3	Διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον πρωτογενή γεωργικό τομέα	
2.2.4	Συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της (κοινωνικής) επιχειρηματικότητας. (Smart Villages/smart islands)	
2.2.5	Συνεργασία δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, ΜΚΟ για τη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	
4.1.3	Κίνητρα δικτύωσης φορέων για την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση υγιεινής διατροφής και τη μείωση σπατάλης τροφίμων.	
4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.	
3.2.4	Δημιουργία Φορέα Συντονισμού/Δικτύωσης, για την αξιοποίηση του δικτύου πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών, επέκτασή του με παρεμβάσεις διάνοιας, βελτίωσης βατότητας, σήμανσης, χαρτογράφησης και προβολής μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών.	
3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.	

3.2.2	Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιολοιώντας και ψηφιακά μέσα.				
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές				(αναφορά στο άρθρο 1.3.5-β φάση)	
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης					
Ποσό (€)		Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος		Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**	
Συνολικός Προϋπολογισμός***	600.000,00		3,05%		17,14%
Δημόσια Δαπάνη	600.000,00		3,05%		17,14%
Κοινοτική Συνδρομή	510.000,00		2,59%		14,57%
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
ΟΤΑ Α και Β βαθμού και εποπτευόμενοι φορείς τους, της περιοχής παρέμβασης					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικό όρο εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
Ο φορέας της πρότασης θα πρέπει να διασφαλίζει τη συντήρηση του έργου για χρονικό διάστημα 3 ετών από την αποπεράτωση ως όρος μακροχρόνιων υποχρεώσεων. (Εξαιρείται η Δ.Κ. Μυτιλήνης).					
Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκρών:	RCO58 - Υποδομές για ποδηλασία που υποστηρίζονται	Μονάδα μέτρησης:	Χιλιόμετρα	Τιμή (2029):	40
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	RCR64 - Ετήσιος αριθμός χρηστών των ειδικών υποδομών για ποδηλασία	Μονάδα μέτρησης:	Χρήστες/έτος	Τιμή (2029):	5.000

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 2.4.2		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών τουρισμού	
Κωδικός Δράσης	2.4.2	
Τομέας Παρέμβασης	ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ	
Άξονας	2	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	5.2	165
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Προβλέπεται αξιοποίηση δημόσιας ή και ιδιωτικής περιουσίας η οποία αποτελεί σημαντικό πλεονέκτημα για την ελκυστικότητα της περιοχής με σκοπό τη βελτίωση της επισκεψιμότητας και της ελκυστικότητας της περιοχής, ενδεικτικά Γεωπάρκο (Μουσείο Απολιθωμένου Δάσους Σιγρίου). Συνιστάται συνεργασία φορέων ενδεικτικά ΟΤΑ ή και τοπικών φορέων, για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών της περιοχής παρέμβασης και των σημείων αναφοράς για επισκεψιμότητα (π.χ. σήμανση τοπόσημων (landmarks), αποκατάσταση και λειτουργία κρηνών και όπου είναι εφικτό παροχή σε χρήση με ειδικό σύστημα διαχείρισης ροής, δημιουργία κέντρων τουριστικής πληροφόρησης, αξιοποίηση τεχνολογιών AR/VR, βελτίωση προσβασιμότητας σε τουριστικές περιοχές για ΑΜΕΑ).</p> <p>Προβλέπεται ενίσχυση δημόσιων έργων που δημιουργούν υποδομές ή δημιουργούν ποιοτικές τουριστικές υπηρεσίες με καινοτομία σύμφωνα με την ανάλυση της Τ.Α.Σ. και συνεισφέρουν στη τοπική επιχειρηματικότητα και την δημιουργία έξυπνων χωριών και ελκυστικών προορισμών. Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών).</p> <p>Η φύση των πράξεων στη συγκεκριμένη υπο-παρέμβαση θα πρέπει να έχει άμεση σύνδεση με την παροχή τουριστικών υπηρεσιών και να συμπληρώνει και να ολοκληρώνει το παρεχόμενο τουριστικό προϊόν - προϊόν επισκεψιμότητας της περιοχής παρέμβασης (προσέγγιση πράξεων που εξυπηρετούν επισκέπτες)</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
2.2.1	Ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, ύδρευσης κ.α) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου	
2.2.2	Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών)	
2.2.3	Διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον πρωτογενή γεωργικό τομέα	
2.2.4	Συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της (κοινωνικής) επιχειρηματικότητας. (Smart Villages/smart islands)	
2.2.5	Συνεργασία δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, ΜΚΟ για τη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	
4.1.3	Κίνητρα δικτύωσης φορέων για την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση υγιεινής διατροφής και τη μείωση σπατάλης τροφίμων.	
4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.	
3.2.4	Δημιουργία Φορέα Συντονισμού/Δικτύωσης, για την αξιοποίηση του δικτύου πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών, επέκτασή του με παρεμβάσεις διάνοιξης, βελτίωσης βατότητας, σήμανσης, χαρτογράφησης και προβολής μέσω	

	ηλεκτρονικών εφαρμογών.				
3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.				
3.2.2	Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιοποιώντας και ψηφιακά μέσα.				
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές				-	
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης					
Ποσό (€)		Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος		Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**	
Συνολικός Προϋπολογισμός**	800.000,00	4,07%		22,86%	
Δημόσια Δαπάνη	800.000,00	4,07%		22,86%	
Κοινοτική Συνδρομή	680.000,00	3,46%		19,43%	
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
ΟΤΑ Α' & Β' Βαθμού και εποπτευόμενοι φορείς τους, Δημόσιοι και Συλλογικοί Φορείς με σχετικό καταστατικό σκοπό και αρμοδιότητα σε σχέση με την ανάλυση του άξονα στρατηγικής του Τ.Π.					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικό όρο εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
Η πράξη δεν ενεργοποιείται στο ΣΣ ΚΑΠ, και αφορά σε περιοχές εκτός Δ.Κ. Μυτιλήνης. Στα κριτήρια επιλογής θα προσδιοριστεί βαρύτητα για τη διασύνδεση χωριών μεταξύ τους και συνεργασίες φορέων. Η συντήρηση και λειτουργία θα πρέπει να διασφαλίζεται για 3 έτη από τη λήξη της πράξης στο πλαίσιο μακροχρόνιων υποχρεώσεων.					
Εκκρές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκροών:	*RCO 77 - Αριθμός πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Μονάδα μέτρησης:	Πολιτιστικοί και τουριστικοί χώροι	Τιμή (2029):	2
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	RCR 77 - Επισκέπτες πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Μονάδα μέτρησης:	Επισκέπτες/ έτος	Τιμή (2029):	5.000

* εκτιμήθηκε σε σχέση με τις αναμενόμενες πράξεις ως ελάχιστος δείκτης σε σχέση με τον εκτιμώμενο προϋπολογισμό της υπο-παρέμβασης. Κατά την υποβολή προτάσεων στη πρόσκληση θα αναθεωρηθεί έχοντας υπόψη τους "χώρους" που θα υποστηριχθούν από τις παρεμβάσεις.

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 2.4.3		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Προστασία και ανάδειξη ιδιαίτερων φυσικών πόρων περιφερειακής και εθνικής αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας	
Κωδικός Δράσης	2.4.3	
Τομέας Παρέμβασης	ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ	
Άξονας	2	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	5.2	167
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Η υπό παρέμβαση υποστηρίζει πράξεις που σχεδιάζονται για τη βελτίωση και προστασία φυσικών πόρων όπως ενδεικτικά η υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν δράσεις που δικτυώνουν περιοχές και αναδεικνύουν τους περιβαλλοντικούς πόρους όπως ενδεικτικά οι ιαματικές πηγές, οι περιοχές με γεωλογικό ενδιαφέρον, οι περιπατητικές διαδρομές και παρατηρητήρια ορνιθοπανίδας κ.α. (παρεμβάσεις εκτός περιοχών natura).</p> <p>Η φύση των πράξεων αναφέρεται κυρίως στη διαφύλαξη των περιβαλλοντικών πόρων και τη διατήρηση αυτών (προσέγγιση πράξεων για τη διατήρηση περιβάλλοντος). Ο διαχωρισμός με την υπο παρέμβαση 2.4.2 έχει ως βασικό όρο οι παρεμβάσεις στη 2.4.3 να είναι εκτός περιοχών NATURA 2000, συνεπώς δεν προβλέπονται παρεμβάσεις π.χ. χάραξης περιηγητικών διαδρομών αλλά κυρίως παρεμβάσεις σε οικισμούς.</p> <p>Η υπό-παρέμβαση δεν ενεργοποιείται στο ΣΣ ΚΑΠ, και αφορά σε περιοχές εκτός Δ.Κ. Μυτιλήνης. Στα κριτήρια επιλογής θα προσδιοριστεί βαρύτητα για τη διασύνδεση των πράξεων με τους οικισμούς και την ανάδειξη της ιδιαιτερότητας κάθε περιοχής και τη συνέργεια των τοπικών φορέων. Η συντήρηση και λειτουργία θα πρέπει να διασφαλίζεται για 3 έτη από τη λήξη της πράξης στο πλαίσιο μακροχρόνιων υποχρεώσεων.</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠΤοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
2.2.1	Ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, ύδρευσης κ.α.) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου	
2.2.2	Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών)	
2.2.3	Διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον πρωτογενή γεωργικό τομέα	
2.2.4	Συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της (κοινωνικής) επιχειρηματικότητας. (Smart Villages/smart islands)	
2.2.5	Συνεργασία δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, ΜΚΟ για τη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	
2.2.6	Ενίσχυση δημιουργίας θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης για νέους και αξιοποίηση της θετικής εικόνας της Λέσβου, ως "Νησί της Αλληλεγγύης	
3.2.2	Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιοποιώντας και ψηφιακά μέσα.	
3.2.5	Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.	

3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.				
4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.				
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές				-	
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης					
Ποσό (€)		Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος		Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**	
Συνολικός Προϋπολογισμός***	800.000,00	4,07%	22,86%		
Δημόσια Δαπάνη	800.000,00	4,07%	22,86%		
Κοινοτική Συνδρομή	680.000,00	3,46%	19,43%		
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
Υπουργείο Πολιτισμού και εποπτευόμενοι φορείς του, ΟΤΑ Α' & Β βαθμού και εποπτευόμενοι φορείς τους, Λοιποί Δημόσιοι και συλλογικοί φορείς με σχετική αρμοδιότητα ή καταστατικό σκοπό.					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικοί όροι εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
Οι παρεμβάσεις θα πρέπει περιλαμβάνουν και ενέργειες προβολής και διαχείρισης προορισμού. Εξαιρείται η Δ.Κ. Μυτιλήνης.					
Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκροών:	RCO 114 - Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Μονάδα μέτρησης:	Τετραγωνικά μέτρα	Τιμή (2029):	800
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	RCR 77 - Επισκέπτες πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Μονάδα μέτρησης:	Επισκέπτες/έτος	Τιμή (2029):	5.000

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 2.4.4		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Αναβάθμιση-ανάπλαση ανοιχτών κοινόχρηστων χώρων	
Κωδικός Δράσης	2.4.4	
Τομέας Παρέμβασης	ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ	
Άξονας	2	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	5.2	168
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Η υπό παρέμβαση πρέπει να αφορά μια καλά σχεδιασμένη δράση από τους ΟΤΑ Α' Βαθμού της Περιφέρειας παρέμβασης. Ειδικότερα αναπλάσεις κοινόχρηστων χώρων εντός οικισμών που εξυπηρετούν την δραστηριότητα των κατοίκων και βελτιώνουν ή και αναβαθμίζουν την ελκυστικότητα της περιοχής και τη προσβασιμότητα των κατοίκων σε υπηρεσίες για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου.</p> <p>Προτεραιότητα σε πράξεις που σχεδιάζονται για συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας. (Smart Villages/smart islands).</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
2.2.1	Ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, ύδρευσης κ.α) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου	
2.2.2	Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών)	
2.2.3	Διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον πρωτογενή γεωργικό τομέα	
2.2.4	Συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της (κοινωνικής) επιχειρηματικότητας. (Smart Villages/smart islands)	
2.2.5	Συνεργασία δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, ΜΚΟ για τη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	
2.2.6	Ενίσχυση δημιουργίας θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης για νέους και αξιοποίηση της θετικής εικόνας της Λέσβου, ως "Νησί της Αλληλεγγύης	
3.2.2	Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιοποιώντας και ψηφιακά μέσα.	
3.2.5	Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.	
3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.	
4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.	
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές		-
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης		
Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**

Συνολικός Προϋπολογισμός** *	1.000.000,00		5,08%	28,57%	
Δημόσια Δαπάνη	1.000.000,00		5,08%	28,57%	
Κοινοτική Συνδρομή	850.000,00		4,32%	24,29%	
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
ΟΤΑ Α' βαθμού και εποπτευόμενοι φορείς τους.					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικό όρο εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
Οι προτεινόμενες πράξεις θα πρέπει να παρουσιάζουν συμπληρωματικότητα με παρεχόμενες υπηρεσίες στους οικισμούς και θα πρέπει να διασφαλίζεται η λειτουργία και συντήρηση για 3 έτη στο πλαίσιο μακροχρόνιων υποχρεώσεων.					
Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκροών:	RCO 114 - Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Μονάδα μέτρησης:	Τετραγωνικά μέτρα	Τιμή (2029):	800
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	PSR999 - Πληθυσμός που ωφελείται από παρεμβάσεις αστικών αναπλάσεων	Μονάδα μέτρησης:	Άτομα	Τιμή (2029):	8.000

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 2.4.5		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Δημιουργία υποδομών βελτίωσης της ποιότητας ζωής (π.χ. διοικητικών, υγειονομικών και γενικότερα εξυπηρέτησης πολιτών και επιχειρήσεων) και με τη χρήση / αξιοποίηση ψηφιακών υποδομών	
Κωδικός Δράσης	2.4.5	
Τομέας Παρέμβασης	ΚΟΙΝΩΝΙΑ-ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΖΩΗΣ	
Άξονας	2	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	1.2	016
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Αφορά παρεμβάσεις για ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, ύδρευσης κ.α.) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου, ενδεικτικά διοικητικών, υγειονομικών και γενικότερα εξυπηρέτησης πολιτών και επιχειρήσεων με την αξιοποίηση ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών.</p> <p>Η υπο παρέμβαση προτείνεται για να ενισχύσει την ποιότητα ζωής όπως προκύπτει από τη διαδικασία εξέτασης και ιεράρχησης αναγκών στη Τ.Α.Σ., να έχει δυνατότητα ενίσχυσης και υποδομών π.χ. βελτίωση αγροτικών ιατρείων σε οικισμούς της Λέσβου που δεν έχουν άμεση εγγύτητα με τα κέντρα υγείας. Σύμφωνα με την πρόβλεψη του εγκεκριμένου Προγράμματος «Βόρειο Αιγαίο» ότι στις ΤΑΠΤΟΚ, προτείνεται να δοθεί προτεραιότητα μέσω κριτηρίων επιλογής για την ενίσχυση ανάπτυξης καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων με τεχνολογία αιχμής για την ηλεκτρονική εξυπηρέτηση πολιτών από τους δικαιούχους, ψηφιοποιήσεις πολιτιστικών πόρων, καθώς και αποτελεσματικής διαχείρισης, αναβάθμισης και προβολής του τουριστικού προϊόντος αυτών των περιοχών.</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠΤΟΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
2.2.1	Ενίσχυση κοινόχρηστων υποδομών μικρής κλίμακας (υγείας, κοινωνικής μέριμνας, ύδρευσης κ.α.) για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής και την εξυπηρέτηση των πολιτών στα χωριά της Λέσβου	
2.2.2	Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών, περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών)	
2.2.3	Διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον πρωτογενή γεωργικό τομέα	
2.2.4	Συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της (κοινωνικής) επιχειρηματικότητας. (Smart Villages/smart islands)	
2.2.5	Συνεργασία δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, ΜΚΟ για τη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων	
2.2.6	Ενίσχυση δημιουργίας θέσεων εργασίας υψηλής εξειδίκευσης για νέους και αξιοποίηση της θετικής εικόνας της Λέσβου, ως "Νησί της Αλληλεγγύης	
3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.	
3.2.2	Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιοποιώντας και ψηφιακά μέσα.	
3.2.3	Υλοποίηση αυτοτελών έργων αλλά και επιμέρους δαπανών σε πράξεις	

	επιχειρηματικότητας για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος στηρίζοντας τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, την βιο-οικονομία, την βιώσιμη διατροφή, τον βιώσιμο τουρισμό και ενεργειακή μετάβαση σε zero carbon economy.				
3.2.5	Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.				
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές		-			
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης					
Ποσό (€)		Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**		
Συνολικός Προϋπολογισμός***	300.000,00	1,52%	8,57%		
Δημόσια Δαπάνη	300.000,00	1,52%	8,57%		
Κοινοτική Συνδρομή	255.000,00	1,30%	7,29%		
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
ΟΤΑ Α & Β βαθμού και οι εποπτευόμενοι φορείς τους, Λοιποί Δημόσιοι φορείς και υπηρεσίες. (Αρμόδιες Υπηρεσίες της Περιφέρειας -Περιφερειακών Ενοτήτων)					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικό όρο εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
Δίδεται προτεραιότητα στη συνεργασία φορέων για την ολιστική και καινοτόμο ανάπτυξη των χωριών, για τη δημιουργία ποιοτικών υποδομών και την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας (Smart Villages/smart islands), όπως και η συνεργασία δημοσίων και ιδιωτικών φορέων, ΜΚΟ για τη στήριξη του τοπικού πληθυσμού και των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και αιτούντων ασύλου.					
Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκροών:	RCO14 - Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	Μονάδα μέτρησης:	Δημόσιοι οργανισμοί	Τιμή (2029):	2
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	RCR11 - Χρήστες νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	Μονάδα μέτρησης:	Χρήστες/έτος	Τιμή (2029):	5.000

2.2.1 3. ΟΡΘΟΛΟΓΙΚΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΛΚΥΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΗΣ ΛΕΣΒΟΥ ΩΣ ΤΟΠΟΣ ΠΟΥ ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΖΕΙΣ. [ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ]

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 3.5.1		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος, τοπικής και περιφερειακής εμβέλειας και αναγνωρισιμότητας, για αύξηση / βελτίωση της ελκυστικότητας των περιοχών	
Κωδικός Δράσης	3.5.1	
Τομέας Παρέμβασης	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Άξονας	3	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	5. Προστασία και ανάδειξη του Πολιτιστικού Αποθέματος	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	5.2	166
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Αφορά πράξεις που τεκμηριώνουν την ανάδειξη και βελτίωση των πολιτιστικών υποδομών, μνημείων και τοπόσημων και διασύνδεση με τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας και επιχειρηματικότητας. Προτεραιότητα σε πράξεις που δημιουργούν διαδρομές επισκεψιμότητας στα σημαντικότερα μνημειακά συγκροτήματα που σώζονται σε αkéραιο κατάσταση στους Δήμους Μυτιλήνης και Δυτικής Λέσβου. Επιπλέον θα πρέπει να περιλαμβάνουν Οργάνωση και ανάπτυξη θεματικών διαδρομών με διασύνδεση πολλαπλών πολιτιστικών πόρων, περιηγητικών διαδρομών στη γη και τη θάλασσα και φυσικών πόρων (Γεωπάρο, Ιαματικές Πηγές, Θρησκευτικοί Προορισμοί, Γαστρονομία). Οι πράξεις κατά προτεραιότητα ενθαρρύνεται να περιλαμβάνουν υποστήριξη δικτύωσης και συνεργασίας φορέων για την διαμόρφωση και ανάδειξη ολοκληρωμένου πολιτιστικού αφηγήματος /προϊόντος/εικόνας της Λέσβου ως προορισμό.</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
3.1.1	Οργάνωση και ανάπτυξη θεματικών διαδρομών με διασύνδεση πολλαπλών πολιτιστικών πόρων, περιηγητικών διαδρομών στη γη και τη θάλασσα και φυσικών πόρων (Γεωπάρο, Ιαματικές Πηγές, Θρησκευτικοί Προορισμοί, Γαστρονομία).	
3.1.2	Άνοιγμα πολιτιστικών χώρων στο κοινό μέσω νέων χρήσεων, (υποδομές και άυλες δράσεις). Περιβαλλοντική μέριμνα και προσβασιμότητα σε όλους.	
3.1.3	Ανάδειξη και βελτίωση των πολιτιστικών υποδομών, μνημείων και τοπόσημων και διασύνδεση με τους υπόλοιπους τομείς της οικονομίας και επιχειρηματικότητας.	
3.1.4	Ανάδειξη της πολιτιστικής ταυτότητας της περιοχής με αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και έξυπνων ψηφιακών εργαλείων (πλατφόρμα υπηρεσιών, διαδίκτυο πραγμάτων, επαυξημένη και εικονική πραγματικότητα, ψηφιακός μετασχηματισμός)	
3.1.5	Υποστήριξη δικτύωσης και συνεργασίας φορέων για την διαμόρφωση και ανάδειξη ολοκληρωμένου πολιτιστικού αφηγήματος /προϊόντος/εικόνας της Λέσβου. Ενίσχυση συλλογικών φορέων για την ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας της περιοχής ιδιαίτερα μέσω πολιτιστικών εκδηλώσεων που κεφαλαιοποιούν τα πλεονεκτήματα και την ιδιαίτερη ταυτότητα της περιοχής.	
3.1.6	Συνεργασία και δικτύωση πολιτιστικών φορέων για ανάπτυξη κοινών δράσεων, για την αναβάθμιση και αξιοποίηση του πλούσιου πολιτισμικού αποθέματος της περιοχής και ανάδειξης νέων ιδεών με χρήση κοινών πόρων. (υποδομές και άυλες δράσεις)	
2.2.2	Υλοποίηση μικρών έργων και ενίσχυση υποδομών αναψυχής για τη βελτίωση της ποιότητας ζωής με έξυπνες προσαρμογές (σήμανση, ΔΙΚΤΥΟ περιηγητικών,	

	περιπατητικών και ορεινών ποδηλατικών διαδρομών)				
1.2.4	Αναβάθμιση με ποιοτικό εκσυγχρονισμό επιχειρήσεων εστίασης που διαφοροποιούνται αξιοποιώντας τοπικά υλικά και τοπική γαστρονομία.				
1.2.1	Αξιοποίηση τουριστικών πόρων μέσω ανάπτυξης/διασύνδεσης με θεματικές – βιωματικές μορφές τουρισμού, ανάπτυξη πολιτιστικών δημιουργικών βιομηχανιών (ιαματικός, περιηγητικός, καταδυτικός κ.α.)				
1.2.5	Μεταφορά γνώσης και αναβάθμιση δεξιοτήτων κυρίως ψηφιακών, στο τριτογενή τομέα με έμφαση στην βελτίωση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών.				
1.1.3	Ειδικά κίνητρα για νέους και γυναίκες και για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες για την ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στον τομέα της χειροτεχνίας, της βιοτεχνίας και της παραγωγής προϊόντων μετά την 1η μεταποίηση.				
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές		Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού, Στρατηγικές Επιλογές 4ν. Στόχος 5 Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και της σύγχρονης δημιουργίας			
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης					
Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος		Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**		
Συνολικός Προϋπολογισμός***	4.000.000,00	20,33%	35,40%		
Δημόσια Δαπάνη	4.000.000,00	20,33%	35,40%		
Κοινοτική Συνδρομή	3.400.000,00	17,28%	30,09%		
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
Υπουργείο Πολιτισμού και εποπτευόμενοι φορείς του. Περιφέρεια, Δήμοι και εποπτευόμενοι φορείς τους.					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικοί όροι εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
Προτεραιότητα θα δοθεί σε πράξεις που τεκμηριώνουν: Συμβολή του πολιτισμού στην οικονομική και κοινωνική ανάπτυξη της χώρας Ενίσχυση της πολιτιστικής και δημιουργικής οικονομίας ως βασικού πυλώνα ανάπτυξης (πολιτιστικές Δημιουργικές Βιομηχανίες) Αναβάθμιση του δημόσιου χώρου και βελτιωμένη πρόσβαση σε πολιτιστικές δραστηριότητες Ενέργειες εξωστρέφειας και προβολής Ενδυνάμωση των εργαζομένων στην πολιτιστική δημιουργία					
Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκροών:	RCO 77 - Αριθμός πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Μονάδα μέτρησης:	Πολιτιστικοί και τουριστικοί χώροι	Τιμή (2029):	2
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	RCR 77 - Επισκέπτες πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Μονάδα μέτρησης:	Επισκέπτες/ έτος	Τιμή (2029):	5.000

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 3.6.1			
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Μικρής κλίμακας τοπικές υποδομές διαλογής και διαχείρισης στη πηγή για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης διαχείρισης, στο πλαίσιο του ΠΕΣΔΑ		
Κωδικός Δράσης	3.6.1		
Τομέας Παρέμβασης	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ		
Άξονας	3		
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	6. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος		
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ		
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	5.2	067	
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις			
<p>Η υποπαρέμβαση περιλαμβάνει πράξεις που εξυπηρετούν τους σκοπούς της ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής διαχείρισης και συμβάλλουν τεκμηριωμένα στην επίτευξη των στόχων της ανακύκλωσης. Ειδικότερα, η υλοποίηση των Γωνιών Ανακύκλωσης και των Πράσινων Σημείων και η ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών (σχολείων, κατοίκων κ.λπ.) αποτελούν σημαντικά πεδία που συμπληρώνουν, ενισχύουν και υποστηρίζουν την επίτευξη των στόχων διαχείρισης αστικών/οικιακών αποβλήτων. Οι πράξεις περιλαμβάνουν κατασκευή Πράσινων Σημείων, γωνιών ανακύκλωσης, Προμήθεια εξοπλισμού Πράσινων Σημείων και Γωνιών Ανακύκλωσης, Δράσεις Δημοσιότητας και Ευαισθητοποίησης για τη Διαλογή στην Πηγή των ανακυκλώσιμων υλικών και απαιτούμενες παρεμβάσεις αρχαιολογίας.</p>			
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται			
3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.		
3.2.2	Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιοποιώντας και ψηφιακά μέσα.		
3.2.3	Υλοποίηση αυτοτελών έργων αλλά και επιμέρους δαπανών σε πράξεις επιχειρηματικότητας για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος στηρίζοντας τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, την βιο-οικονομία, την βιώσιμη διατροφή, τον βιώσιμο τουρισμό και ενεργειακή μετάβαση σε zero carbon economy.		
3.2.4	Δημιουργία Φορέα Συντονισμού/Δικτύωσης, για την αξιοποίηση του δικτύου πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών, επέκτασή του με παρεμβάσεις διάνοιξης, βελτίωσης βατότητας, σήμανσης, χαρτογράφησης και προβολής μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών.		
3.2.5	Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.		
3.2.6	Δημιουργία συστήματος παρακολούθησης και καταγραφής των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και δημιουργία βάσης δεδομένων που θα τεκμηριώνει επιμέρους αποφάσεις φορέων για έργα και παρεμβάσεις.		
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές			ΠΕΣΔΑ Βορείου Αιγαίου - Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης			
Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος		Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**
Συνολικός Προϋπολογισμός***	6.000.000,00	30,49%	53,10%

Δημόσια Δαπάνη	6.000.000,00		30,49%	53,10%	
Κοινοτική Συνδρομή	5.100.000,00		25,92%	45,13%	
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
ΟΤΑ Α' Βαθμού της περιοχής παρέμβασης και εποπτευόμενοι φορείς τους (ΦΟΔΣΑ).					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικοί όροι εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
<p>Οι πράξεις θα πρέπει να προσεγγίζουν μια πιο βιώσιμη διαχείριση των στερεών αποβλήτων, έτσι ώστε να πραγματοποιηθούν οι αλλαγές που απαιτούνται για την επίτευξη των στόχων της Ευρωπαϊκής όσο και της Ελληνικής Νομοθεσίας, όπου στον πυρήνα της ορθής διαχείρισης των αποβλήτων βρίσκεται η απαίτηση της μείωσης της ποσότητας των παραγόμενων αποβλήτων, της αύξησης της επαναχρησιμοποίησης, ανακύκλωσης και ανάκτησης υλικών ή/και ενέργειας και της δραστηκής μείωσης των αποβλήτων που οδηγούνται προς ταφή.</p> <p>Οι πράξεις θα πρέπει να είναι συμβατές σύμφωνα με τα πλαίσια του εγκεκριμένου Εθνικού Σχεδιασμού Διαχείρισης Αποβλήτων (ΕΣΔΑ), και με τον Περιφερειακό Σχεδιασμό Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου και τα Τοπικά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων των ΟΤΑ Α' βαθμού.</p>					
Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκροών:	RCO107 - Επενδύσεις σε εγκαταστάσεις για χωριστή συλλογή αποβλήτων	Μονάδα μέτρησης:	Ευρώ	Τιμή (2029):	5.675.000
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	RCR103 - Απόβλητα που συλλέγονται χωριστά	Μονάδα μέτρησης:	Τόνοι/έτος	Τιμή (2029):	14.000

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 3.6.2		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	Βιοκλιματική αναβάθμιση ανοιχτών κοινόχρηστων χώρων- Χώροι πρασίνου - Ανασύσταση και αποκατάσταση φυσικών τοπίων	
Κωδικός Δράσης	3.6.2	
Τομέας Παρέμβασης	ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ	
Άξονας	3	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	6. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΤΠΑ	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	5.2	079
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Η υπό παρέμβαση προβλέπει πράξεις ανάπλασης ανοικτών κοινόχρηστων χώρων όπου για το σύνολο των διαμορφώσεων, είτε αυτές αφορούν σε π.χ. πεζοδρόμια είτε αφορούν στις πιο ελεύθερες διαμορφώσεις, συμπεριλαμβανομένων των δομικών υλικών, τη βλάστηση και τον εξοπλισμό του ίδιου χώρου, αυτά διαδραματίζουν έναν σημαντικό ρόλο στην τροποποίηση των όρων του μικροκλίματος και θερμικής άνεσης, ανάλογα και με τον προσανατολισμό του εξεταζόμενου χώρου και χρησιμεύουν για τη συλλογή, την αποθήκευση, την αντανάκλαση και τη διάχυση της θερμότητας.</p> <p>Οι βιοκλιματικές αναβαθμίσεις αναμένεται να έχουν επιπτώσεις στη βελτίωση του μικροκλίματος του δομημένου ημιαστικού ιστού των περιοχών, μείωση της ενεργειακής κατανάλωσης στο δημόσιο χώρο κατά τη θερινή και χειμερινή περίοδο, αύξηση χώρων πρασίνου, μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.	
3.2.2	Ενίσχυση φορέων για έργα πράσινων υποδομών με σκοπό την αντιμετώπιση κινδύνων από φυσικές καταστροφές ως αποτέλεσμα της κλιματικής αλλαγής και της ευαλωτότητας του φυσικού περιβάλλοντος ειδικά από πυρκαγιές, αξιοποιώντας και ψηφιακά μέσα.	
3.2.3	Υλοποίηση αυτοτελών έργων αλλά και επιμέρους δαπανών σε πράξεις επιχειρηματικότητας για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος στηρίζοντας τη μετάβαση στην κυκλική οικονομία, την βιο-οικονομία, την βιώσιμη διατροφή, τον βιώσιμο τουρισμό και ενεργειακή μετάβαση σε zero carbon economy.	
3.2.4	Δημιουργία Φορέα Συντονισμού/Δικτύωσης, για την αξιοποίηση του δικτύου πεζοπορικών και ποδηλατικών διαδρομών, επέκτασή του με παρεμβάσεις διάνοιξης, βελτίωσης βατότητας, σήμανσης, χαρτογράφησης και προβολής μέσω ηλεκτρονικών εφαρμογών.	
3.2.5	Μεταφορά γνώσης και ευαισθητοποίηση σε περιβαλλοντικά θέματα, βελτίωση δεξιοτήτων στην άσκηση επιχειρηματικότητας με περιβαλλοντικό πρόσημο αξιοποιώντας και τον ψηφιακό μετασχηματισμό.	
3.2.6	Δημιουργία συστήματος παρακολούθησης και καταγραφής των περιβαλλοντικών επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής και δημιουργία βάσης δεδομένων που θα τεκμηριώνει επιμέρους αποφάσεις φορέων για έργα και παρεμβάσεις.	
4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.	
4.1.2	Εκπαίδευση και απασχόληση τοπικού εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες στους τομείς της πράσινης ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλαζίας οικονομίας	
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές		ΠΕΣΠΚΑ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΙΓΑΙΟΥ,

		Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία			
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης					
Ποσό (€)		Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος		Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**	
Συνολικός Προϋπολογισμός***	1.300.000,00		6,61%	11,50%	
Δημόσια Δαπάνη	1.300.000,00		6,61%	11,50%	
Κοινοτική Συνδρομή	1.105.000,00		5,61%	9,78%	
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
ΟΤΑ Α' & Βαθμού και εποπτευόμενοι φορείς τους.					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικό όρο εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
Οι πράξεις σύμφωνα με κριτήρια επιλογής που θα προσδιορισθούν στη πρόσκληση θα πρέπει να τεκμηριώνουν ενδεικτικά και όχι περιοριστικά: διατήρηση των αναβαθμίδων, η κατάλληλη διαχείριση υδάτων, άμεση επέμβαση και παρεμβάσεις σε καμένα δάση μετά από πυρκαγιές (εδαφοκάλυψη – αποκατάσταση), έμφαση σε αγροδασικά συστήματα και σύνδεση ενισχύσεων στους αγρότες με μέτρα προστασίας εδάφους & δέσμευση άνθρακα. Οι πράξεις θα πρέπει να προτείνουν στήριξη στη συμμετοχή των τοπικών φορέων και της κοινωνίας των πολιτών για ορθές περιβαλλοντικές πρακτικές σε τοπικό επίπεδο.					
Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκρών:	RCO 114 - Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Μονάδα μέτρησης:	Τετραγωνικά μέτρα	Τιμή (2029):	800
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	PSR999 - Πληθυσμός που ωφελείται από παρεμβάσεις αστικών αναπλάσεων	Μονάδα μέτρησης:	Άτομα	Τιμή (2029):	8000

2.2.2 4. ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΚΑΙ ΚΙΝΗΤΡΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΣΜΟΥ, ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΝΘΗΚΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΕΞΥΠΝΗΣ ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ, ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΩΝ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΩΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ. [ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ-ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ-ΚΑΙΝΟΜΙΑ]

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 4.3.1		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	1. Ενίσχυση ανέργων νέων ή/και μακροχρόνια ανέργων και υποαπασχολούμενων για ίδρυση και αρχική λειτουργία επιχειρήσεων	
Κωδικός Δράσης	4.3.1	
Τομέας Παρέμβασης	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ-ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ-ΚΑΙΝΟΜΙΑ	
Άξονας	4	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΚΤ+	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	4.1	134
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Η πράξη αφορά κατά προτεραιότητα ενίσχυση ανέργων αλλά και υποαπασχολούμενων με υποστήριξη επιχειρηματικών ιδεών για αυτοαπασχόληση και ίδρυση πολύ μικρών επιχειρήσεων στοχεύει στην έξυπνη εξειδίκευση με γνώμονα τη διατήρηση και ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου της περιοχής παρέμβασης το οποίο διαθέτει ή μπορεί να αναπτύξει καινοτομικά χαρακτηριστικά.</p> <p>Για την υλοποίηση της δράσης θα χρησιμοποιηθεί το κατ' αποκοπήν απλοποιημένο κόστος. (καν. 1407)</p> <p>Ενδεικτικές επιλέξιμες δαπάνες, ενοίκια επαγγελματικού χώρου, δαπάνες ενέργειας, σταθερής και κινητής επαγγελματικής τηλεφωνίας, ύδρευσης, θέρμανσης, κλπ, δαπάνες για αμοιβές τρίτων (νομική, συμβουλευτική, λογιστική υποστήριξη, κλπ.), δαπάνες προβολής και δικτύωσης (σχεδιασμός και εκτύπωση διαφημιστικών εντύπων, αφισών, διαφημιστικές καταχωρήσεις, έξοδα συμμετοχής σε επαγγελματικές εκθέσεις, εταιρική ιστοσελίδα, κλπ.), δαπάνες προμήθειας αναλώσιμων υλικών, αποσβέσεις παγίου εξοπλισμού (ενσώματου και άυλου), ασφαλιστικές εισφορές δικαιούχου, μισθολογικό κόστος προσωπικού της επιχείρησης.</p> <p>Η χρηματοδότηση των εγκεκριμένων επιχειρηματικών σχεδίων θα είναι διάρκειας δώδεκα (12) μηνών από την ημερομηνία έναρξης εργασιών της δικαιούχου επιχείρησης, με μέγιστο ποσό ενίσχυσης και ένταση ενίσχυσης που θα καθορισθεί στη διαδικασία εξειδίκευσης και έκδοσης πρόσκλησης.</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
1.1.3	Ειδικά κίνητρα για νέους και γυναίκες και για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες για την ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στον τομέα της χειροτεχνίας, της βιοτεχνίας και της παραγωγής προϊόντων μετά την 1η μεταποίηση.	
1.2.2	Ενίσχυση νεανικής επιχειρηματικότητας, ίδρυση (από νέους), ποιοτικός εκσυγχρονισμός (συνολικά) επιχειρήσεων στο τριτογενή τομέα, έμφαση σε ποιοτικό τουρισμό, μείωση ενεργειακού αποτυπώματος, δράσεις για μείωση σπατάλης τροφίμων στο τουρισμό.	
1.2.3	Ενίσχυση ίδρυσης νέων και εκσυγχρονισμός υφισταμένων επιχειρήσεων παροχής βασικών υπηρεσιών στα χωριά της Λέσβου με στόχο την βελτίωση της ελκυστικότητας τους.	
1.2.6	Κίνητρα σε επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού για δικτυώσεις και συνεργασίες, με σκοπό την αύξηση της πληρότητας και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος	
2.1.4	Δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, απασχολησιμότητας, ειδικά ανέργων, μακροχρόνια ανέργων, νέων και νέων με υψηλή κατάρτιση και δράσεις mentoring. Αξιοποίηση της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Λέσβου.	
2.1.5	Υποδομές παροχής υπηρεσιών για την ένταξη στη κοινωνικό-οικονομική ζωή της περιοχής αιτούντων ασύλου, δικτυώσεις και συνεργασίες.	
2.1.6	Δράσης κοινωνικής ένταξης και προστασίας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΑΜΕΑ, ρομά,	

	αιτούντων άσυλο, αστέγων)				
2.2.3	Διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον πρωτογενή γεωργικό τομέα				
3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.				
4.1.1	Κίνητρα ενίσχυσης συνεργασιών ομοειδών επιχειρήσεων και δια-τομεακών συνεργασιών με στόχο την δημιουργία τοπικών αλυσίδων αξίας, αύξησης της εξωστρέφειας και την αποτελεσματικότερης προώθησης των προϊόντων σε στοχευμένες αγορές.				
4.2.1	Υποστήριξη συνεργασίας ομοειδών ΜΜΕ για την κοινή χρήση πόρων με στόχο την αύξηση της τυποποίησης και την πιστοποίηση των προϊόντων τους. Αύξηση της αναγνωρισιμότητας των προϊόντων μέσα από τη δημιουργία κοινού αφηγήματος και εξωστρέφειας.				
4.1.2	Εκπαίδευση και απασχόληση τοπικού εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες στους τομείς της πράσινης ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλαζίας οικονομίας				
4.2.2	Υποστήριξη συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ επιχειρήσεων για την εισαγωγή καινοτομίας στην παραγωγή προϊόντων και την διαχείριση των βιο-αποβλήτων στο πλαίσιο της κυκλικής βιο-οικονομίας				
4.1.3	Κίνητρα δικτύωσης φορέων για την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση υγιεινής διατροφής και τη μείωση σπατάλης τροφίμων.				
4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.				
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές		RIS3 Π.Β.Αιγαίου			
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης					
Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος	Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**			
Συνολικός Προϋπολογισμός***	200.000,00	1,02%			
Δημόσια Δαπάνη	200.000,00	1,02%			
Κοινοτική Συνδρομή	170.000,00	0,86%			
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
Άνεργοι ή υποαπασχολούμενοι που επιθυμούν να συστήσουν πολύ μικρές επιχειρήσεις που θα δραστηριοποιηθούν στους παραγωγικούς τομείς προτεραιότητας της RIS3 της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου (π.χ. άνεργοι, πρώην ελεύθεροι επαγγελματίες και πρώην ιδιοκτήτες πολύ μικρών και μικρών επιχειρήσεων σε παραγωγικούς τομείς της RIS3, άνεργοι νέοι επιστήμονες με ειδικότητες που σχετίζονται με τους παραγωγικούς τομείς της RIS3) με αντικείμενα συναφή με τους επιλέξιμους τομείς δραστηριότητας (επιλέξιμους Κωδικούς Αριθμούς Δραστηριότητας - ΚΑΔ) που θα ορισθούν στη διαδικασία εξειδίκευσης και έκδοσης πρόσκλησης.					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικό όρο εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
Προϋπόθεση για την ενίσχυσή των δικαιούχων είναι η οργάνωση της δραστηριότητας τους σε αυτοτελείς επαγγελματικούς χώρους, προτεραιότητα σε κριτήρια επιλογής για Νέους έως 39 ετών /γυναίκες/ /μακροχρόνια άνεργοι/ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.					
Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκρών:	EECO02 - Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Μονάδα μέτρησης:	Αριθμός ατόμων	Τιμή (2029):	10
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	EECR05 - Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, έξι μήνες μετά τη συμμετοχή τους	Μονάδα μέτρησης:	Αριθμός ατόμων	Τιμή (2029):	10

Τεχνικό Δελτίο Παρέμβασης – Δράσης 4.3.2		
Τίτλος Παρέμβασης - Δράσης	2. Πρόσβαση στην απασχόληση ανέργων υψηλών προσόντων	
Κωδικός Δράσης	4.3.2	
Τομέας Παρέμβασης	ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ-ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ-ΚΑΙΝΟΜΙΑ	
Άξονας	4	
Ειδικός Στόχος Τοπικού Προγράμματος	3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	
Διαρθρωτικό Ταμείο (ΕΤΠΑ/ΕΚΤ)	ΕΚΤ+	
Ειδικός Στόχος/ Πεδίο Παρέμβασης*	4.1	134
Αναλυτική Περιγραφή Παρέμβασης - Δράσης/ Ενδεικτικές Πράξεις		
<p>Η υπό παρέμβαση αφορά κατά προτεραιότητα ενίσχυση ανέργων αλλά και υποαπασχολούμενων ηλικίας έως 39 ετών, αποφοίτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε επιχειρήσεις που στοχεύουν στην έξυπνη εξειδίκευση με γνώμονα τη διατήρηση και ενδυνάμωση του ανθρώπινου κεφαλαίου της περιοχής παρέμβασης το οποίο διαθέτει ή μπορεί να αναπτύξει καινοτομικά χαρακτηριστικά σε κλάδους έξυπνης εξειδίκευσης της RIS3 της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου.</p> <p>Η υποπαρέμβαση στοχεύει στη πρόσβαση των ατόμων που αναζητούν εργασία και των μη ενεργών οικονομικά ατόμων στην απασχόληση, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων και των ατόμων που βρίσκονται για μεγάλο χρονικό διάστημα εκτός της αγοράς εργασίας, και των υποαπασχολούμενων ατόμων με υψηλά προσόντα, μεταξύ άλλων μέσω τοπικών πρωτοβουλιών για την απασχόληση και της υποστήριξης της κινητικότητας του εργατικού δυναμικού.</p> <p>Για την υλοποίηση της δράσης θα χρησιμοποιηθεί το κατ' αποκοπήν απλοποιημένο κόστος. (καν. 1407), επιλέξιμες δαπάνες είναι το μισθολογικό κόστος του ωφελούμενου για 18 μήνες πλήρους απασχόλησης, συμπεριλαμβάνοντας τις μηνιαίες μικτές αποδοχές, τις εργοδοτικές ασφαλιστικές εισφορές, καθώς και τα επιδόματα εορτών Χριστουγέννων και Πάσχα και το επίδομα Αδείας</p>		
Σκοπιμότητα/ Συμβολή στους Στόχους του τοπικού Σχεδίου ΤΑΠτοΚ/ Ανάγκες οι οποίες καλύπτονται		
1.1.3	Ειδικά κίνητρα για νέους και γυναίκες και για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες για την ανάπτυξη επιχειρηματικότητας στον τομέα της χειροτεχνίας, της βιοτεχνίας και της παραγωγής προϊόντων μετά την 1η μεταποίηση.	
1.2.2	Ενίσχυση νεανικής επιχειρηματικότητας, ίδρυση (από νέους), ποιοτικός εκσυγχρονισμός (συνολικά) επιχειρήσεων στο τριτογενή τομέα, έμφαση σε ποιοτικό τουρισμό, μείωση ενεργειακού αποτυπώματος, δράσεις για μείωση σπατάλης τροφίμων στο τουρισμό.	
1.2.3	Ενίσχυση ίδρυσης νέων και εκσυγχρονισμός υφισταμένων επιχειρήσεων παροχής βασικών υπηρεσιών στα χωριά της Λέσβου με στόχο την βελτίωση της ελκυστικότητας τους.	
1.2.6	Κίνητρα σε επιχειρήσεις στον κλάδο του τουρισμού για δικτυώσεις και συνεργασίες, με σκοπό την αύξηση της πληρότητας και τη διαφοροποίηση του τουριστικού προϊόντος	
2.1.4	Δράσεις ανάπτυξης δεξιοτήτων, απασχολησιμότητας, ειδικά ανέργων, μακροχρόνια ανέργων, νέων και νέων με υψηλή κατάρτιση και δράσεις mentoring. Αξιοποίηση της θερμοκοιτίδας επιχειρήσεων του Επιμελητηρίου Λέσβου.	
2.1.5	Υποδομές παροχής υπηρεσιών για την ένταξη στη κοινωνικό-οικονομική ζωή της περιοχής αιτούντων άσυλο, δικτυώσεις και συνεργασίες.	
2.1.6	Δράσης κοινωνικής ένταξης και προστασίας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (ΑΜΕΑ, ρομά, αιτούντων άσυλο, αστέγων)	
2.2.3	Διασύνδεση φορέων και δημιουργία υποδομών για την ενσωμάτωση προσφύγων/μεταναστών στην τοπική αγορά εργασίας και ιδιαίτερα στον	

	πρωτογενή γεωργικό τομέα				
3.2.1	Ενίσχυση επιχειρήσεων και δημόσιων υποδομών για ενσωμάτωση χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, εξοικονόμηση νερού και εκμετάλλευση/διαχείριση υπολειμμάτων, αποβλήτων και παραπροϊόντων των παραγωγικών διαδικασιών.				
4.1.1	Κίνητρα ενίσχυσης συνεργασιών ομοειδών επιχειρήσεων και δια-τομεακών συνεργασιών με στόχο την δημιουργία τοπικών αλυσίδων αξίας, αύξησης της εξωστρέφειας και την αποτελεσματικότερης προώθησης των προϊόντων σε στοχευμένες αγορές.				
4.2.1	Υποστήριξη συνεργασίας ομοειδών ΜΜΕ για την κοινή χρήση πόρων με στόχο την αύξηση της τυποποίησης και την πιστοποίηση των προϊόντων τους. Αύξηση της αναγνωρισιμότητας των προϊόντων μέσα από τη δημιουργία κοινού αφηγήματος και εξωστρέφειας.				
4.1.2	Εκπαίδευση και απασχόληση τοπικού εργατικού δυναμικού σε νέες δεξιότητες στους τομείς της πράσινης ενέργειας, του βιώσιμου τουρισμού και της γαλαζίας οικονομίας				
4.2.2	Υποστήριξη συνεργασίας και δικτύωσης μεταξύ επιχειρήσεων για την εισαγωγή καινοτομίας στην παραγωγή προϊόντων και την διαχείριση των βιο-αποβλήτων στο πλαίσιο της κυκλικής βιο-οικονομίας				
4.1.3	Κίνητρα δικτύωσης φορέων για την περιβαλλοντική προστασία, την προώθηση υγιεινής διατροφής και τη μείωση σπατάλης τροφίμων.				
4.2.3	Κίνητρα ανάπτυξης έξυπνων στρατηγικών (smart village strategies) για τον ψηφιακό μετασχηματισμό, την ενεργειακή ασφάλεια, την αξιοποίηση αποβλήτων μέσω της ενδυνάμωσης των τοπικών κοινωνιών.				
Συμμόρφωση με υφιστάμενες στρατηγικές				RIS3 Π.Β.Αιγαίου	
Χρηματοδοτικά στοιχεία Παρέμβασης - Δράσης					
Ποσό (€)	Ποσοστό (%) σε επίπεδο τοπικού προγράμματος		Ποσοστό (%) σε επίπεδο Άξονα**		
Συνολικός Προϋπολογισμός***	400.000,00	2,03%	66,67%		
Δημόσια Δαπάνη	400.000,00	2,03%	66,67%		
Κοινοτική Συνδρομή	340.000,00	1,73%	56,67%		
Δυνητικοί Δικαιούχοι					
Επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε τομείς εξειδίκευσης της στρατηγικής RIS3 της περιοχής παρέμβασης για συγκεκριμένους ωφελούμενους.					
Παρατηρήσεις όσον αφορά την υλοποίηση -Ειδικό όρο εφαρμογής Παρέμβασης (π.χ. θέματα ΕΚΤ, χωρική εξειδίκευση, κατηγορία δικαιούχων, είδος πράξης, δράσεις ΚΕ, κλπ.)					
Στο επενδυτικό σχέδιο θα πρέπει να περιγράφονται αναλυτικά οι θέσεις εργασίας που θα δημιουργηθούν σε κάθε επιχείρηση και τα απαραίτητα τυπικά προσόντα (πτυχίο, ειδικότητα) των ωφελουμένων και θα προκύπτει ότι το επενδυτικό σχέδιο βασίζεται και αφορά μόνο στον επιλέξιμο τομέα δραστηριότητας (ΚΑΔ) που θα προσδιορισθεί στην εξειδίκευση και την πρόσκληση. Προτεραιότητα σε κριτήρια επιλογής για Νέους έως 39 ετών /γυναίκες/ μακροχρόνια άνεργοι/ευάλωτες κοινωνικές ομάδες.					
Εκροές σε επίπεδο Παρέμβασης					
Δείκτες Εκροών:	EECO02 - Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Μονάδα μέτρησης:	Αριθμός ατόμων	Τιμή (2029):	10
Δείκτες Αποτελεσμάτων:	EECR05 - Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, έξι μήνες μετά τη συμμετοχή τους.	Μονάδα μέτρησης:	Αριθμός ατόμων	Τιμή (2029):	10

3 ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ**3.1 ΣΧΕΔΙΟ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ**

Άξονας	Ειδικός Στόχος Στρατηγικής	ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ/ΔΡΑΣΕΙΣ	Π/Υ (€) Δ.Δ.	ΤΑΜΕΙΟ	Πρόγραμμα / Πηγή χρηματοδότησης	Ειδικός Στόχος Προγ/τος Βόρειο Αιγαίο	Κωδικός Πεδίου παρέμβασης
1.	1. Διαφοροποίηση της οικονομίας Δευτερογενής Τομέας με έμφαση στην αγροδιατροφή	1. Επιχειρηματικότητα: αξιοποίηση αγροτικής παραγωγής (δευτερή μεταποίηση)	1.900.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	1.3	021
	2. Ανταγωνιστικότητα Επιχειρήσεων, Τριτογενής Τομέας για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της περιοχής	2. Επιχειρηματικότητα: σύνδεση με τον τουρισμό/πολιτισμό (για ανάπτυξη αλυσίδων αξίας)	1.600.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	1.3	021
			3.500.000,00				
2.	3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	Ανάπτυξη και Λειτουργία Κοινωνικών Δομών υποστήριξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων σε απομακρυσμένες περιοχές.	0,00	ΕΚΤ+	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	4.1	162
	4. Βελτίωση ποιότητας ζωής τοπικού πληθυσμού μέσω βελτίωσης υποδομών και υπηρεσιών	Δημιουργία ποδηλατοδρόμων και χώρων στάθμευσης ποδηλάτων	600.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	5.2	083
		Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών τουρισμού	800.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	5.2	165
		Προστασία και ανάδειξη ιδιαίτερων φυσικών πόρων περιφερειακής και εθνικής αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας	800.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	5.2	167
		Αναβάθμιση-ανάπλαση ανοιχτών κοινόχρηστων χώρων	1.000.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	5.2	168
	Δημιουργία υποδομών βελτίωσης της ποιότητας ζωής (π.χ. διοικητικών, υγειονομικών και γενικότερα εξυπηρέτησης πολιτών και επιχειρήσεων) και με τη χρήση / αξιοποίηση ψηφιακών υποδομών	300.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	1.2	016	
			3.500.000,00				
3.	5. Προστασία και ανάδειξη του Πολιτιστικού Αποθέματος	Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος, τοπικής και περιφερειακής εμβέλειας και αναγνωρισιμότητας, για αύξηση / βελτίωση της ελκυστικότητας των περιοχών	4.000.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	5.2	166
	6. Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος	Μικρής κλίμακας τοπικές υποδομές διαλογής και διαχείρισης στη πηγή για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης διαχείρισης, στο πλαίσιο του ΠΕΣΔΑ	6.000.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	5.2	067
		Βιοκλιματική αναβάθμιση ανοιχτών κοινόχρηστων χώρων - Χώροι πρασίνου - Ανασύσταση και αποκατάσταση φυσικών τοπίων	1.300.000,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	5.2	079
			11.300.000,00				
4.	3. Ενδυνάμωση του τοπικού κοινωνικού ιστού μέσω δράσεων Απασχόλησης/ Επιχειρηματικότητας/ Αυταπασχόλησης, νέων, ανέργων και μακροχρόνια ανέργων.	1. Ενίσχυση ανέργων νέων ή/και μακροχρόνια ανέργων και υποαπασχολούμενων για ίδρυση και αρχική λειτουργία επιχειρήσεων	200.000,00	ΕΚΤ+	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	4.1	134
		2. Πρόσβαση στην απασχόληση ανέργων και υποαπασχολούμενων υψηλών προσόντων	400.000,00	ΕΚΤ+	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	4.1	134
		3. Στήριξη της Κοινωνικής Οικονομίας και των κοινωνικών Επιχειρήσεων	0,00	ΕΚΤ+	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	4.1	138
		4. Υποστήριξη της ΟΤΔ, για αύξηση της ικανότητάς στον σχεδιασμό, διαχείριση και υλοποίηση δράσεων των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης	779.600,00	ΕΤΠΑ	ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ 2021-2027	5.2	169
			1.379.600,00				
ΣΥΝΟΛΟ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ			19.679.600,00				
ΣΥΝΟΛΟ ΕΠ ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ			19.679.600,00				
Σύνολο ΕΤΠΑ			19.079.600,00	ΕΤΠΑ			
Σύνολο ΕΚΤ			600.000,00	ΕΚΤ+			
Συμβολή στο Στόχο της Κλιματικής Αλλαγής			25,13				
ΣΥΝΟΛΟ ΛΟΙΠΩΝ ΠΗΓΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ			-				

3.2 ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΕΙΚΤΩΝ

*Ο Υπολογισμός στο πεδίο παρέμβασης 021, γίνεται λαμβάνοντας υπόψη ως μοναδιαίο κόστος το μέγιστο ύψος δημόσιας δαπάνης που μπορεί να λάβει μια προτεινόμενη πράξη σε σχέση με το συνολικό προϋπολογισμό δημόσιας δαπάνης που προτείνεται στη δράση.

ΚΩΔ. ΠΑΡΕΜΒ.	ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ	ΔΕΙΚΤΗΣ ΕΚΡΩΝ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2029	ΔΕΙΚΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΟΣ	ΜΟΝΑΔΑ ΜΕΤΡΗΣΗΣ	ΤΙΜΗ ΣΤΟΧΟΣ 2029
016	Δημιουργία υποδομών βελτίωσης της ποιότητας ζωής (π.χ. διοικητικών, υγειονομικών και γενικότερα εξυπηρέτησης πολιτών και επιχειρήσεων) και με τη χρήση / αξιοποίηση ψηφιακών υποδομών	RCO14 - Δημόσιοι οργανισμοί που υποστηρίζονται για την ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	Δημόσιοι οργανισμοί	2	RCR11 - Χρήστες νέων και αναβαθμισμένων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών, προϊόντων και διαδικασιών	Χρήστες/έτος	5.000
021	1. Επιχειρηματικότητα: αξιοποίηση αγροτικής παραγωγής (δεύτερη μεταποίηση)	RCO02 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	6	RCR19 - Επιχειρήσεις με υψηλότερο κύκλο εργασιών	Επιχειρήσεις	3
021	2. Επιχειρηματικότητα: σύνδεση με τον τουρισμό/πολιτισμό (για ανάπτυξη αλυσίδων αξίας)	RCO02 - Επιχειρήσεις που υποστηρίζονται με επιχορηγήσεις	Επιχειρήσεις	6	RCR19 - Επιχειρήσεις με υψηλότερο κύκλο εργασιών	Επιχειρήσεις	3
067	Μικρής κλίμακας τοπικές υποδομές διαλογής και διαχείρισης στη πηγή για την ενίσχυση της ολοκληρωμένης διαχείρισης, στο πλαίσιο του ΠΕΣΔΑ	RCO107 - Επενδύσεις σε εγκαταστάσεις για χωριστή συλλογή αποβλήτων	Ευρώ	5.675.000	RCR103 - Απόβλητα που συλλέγονται χωριστά	Τόνοι/έτος	14.000
079	Βιοκλιματική αναβάθμιση ανοιχτών κοινόχρηστων χώρων - Χώροι πρασίνου - Ανασύσταση και αποκατάσταση φυσικών τοπίων	RCO 114 - Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	800	PSR999 - Πληθυσμός που ωφελείται από παρεμβάσεις αστικών αναπλάσεων	Άτομα	8.000
083	Δημιουργία ποδηλατοδρόμων και χώρων στάθμευσης ποδηλάτων	RCO58 - Υποδομές για ποδηλασία που υποστηρίζονται	Χιλιόμετρα	40	RCR64 - Ετήσιος αριθμός χρηστών των ειδικών υποδομών για ποδηλασία	Χρήστες/έτος	5.000
134	1. Ενίσχυση ανέργων νέων ή/και μακροχρόνια ανέργων και υποαπασχολούμενων για ίδρυση και αρχική λειτουργία επιχειρήσεων	EEO02 - Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Αριθμός ατόμων	10	EEO05 - Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, έξι μήνες μετά τη συμμετοχή τους	Αριθμός ατόμων	10
134	2. Πρόσβαση στην απασχόληση ανέργων και υποαπασχολούμενων υψηλών προσόντων	EEO02 - Άνεργοι, συμπεριλαμβανομένων των μακροχρόνια ανέργων	Αριθμός ατόμων	10	EEO05 - Συμμετέχοντες που εργάζονται, συμπεριλαμβανομένης της αυτοαπασχόλησης, έξι μήνες μετά τη συμμετοχή τους	Αριθμός ατόμων	10
138	3. Στήριξη της Κοινωνικής Οικονομίας και των κοινωνικών Επιχειρήσεων	PSO799- Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας	Αριθμός	2	PSR799- Αριθμός υποστηριζόμενων υφιστάμενων και νέων φορέων κοινωνικής και αλληλέγγυας οικονομίας που η λειτουργία τους συνεχίζεται ένα έτος μετά τη λήξη της παρέμβασης	Αριθμός	2
162	Ανάπτυξη και Λειτουργία Κοινωνικών Δομών υποστήριξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων σε απομακρυσμένες περιοχές.	PSO796- Αριθμός συνεχιζόμενων κοινωνικών δομών που υποστηρίζονται PSO807- Αριθμός νέων κοινωνικών δομών που υποστηρίζονται	Αριθμός Αριθμός	1 1	PSR796- Αριθμός επωφελουμένων των συνεχιζόμενων κοινωνικών δομών PSR807- Αριθμός επωφελουμένων των νέων κοινωνικών δομών	Αριθμός ατόμων Αριθμός ατόμων	1.000 1.000
165	Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών τουρισμού	RCO 77 - Αριθμός πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Πολιτιστικοί και τουριστικοί χώροι	2	RCR 77 - Επισκέπτες πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Επισκέπτες/ έτος	5.000
166	Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος, τοπικής και περιφερειακής εμβέλειας και αναγνωρισιμότητας, για αύξηση / βελτίωση της ελκυστικότητας των περιοχών	RCO 77 - Αριθμός πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Πολιτιστικοί και τουριστικοί χώροι	2	RCR 77 - Επισκέπτες πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Επισκέπτες/ έτος	5.000
167	Προστασία και ανάδειξη ιδιαίτερων φυσικών πόρων περιφερειακής και εθνικής αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας	RCO 114 - Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	800	RCR 77 - Επισκέπτες πολιτιστικών και τουριστικών χώρων που υποστηρίζονται	Επισκέπτες/ έτος	5.000
168	Αναβάθμιση-ανάπλαση ανοιχτών κοινόχρηστων χώρων	RCO 114 - Ανοιχτοί χώροι που δημιουργούνται ή αποκαθίστανται σε αστικές περιοχές	Τετραγωνικά μέτρα	800	PSR999 - Πληθυσμός που ωφελείται από παρεμβάσεις αστικών αναπλάσεων	Άτομα	8.000
169	4. Υποστήριξη της ΟΤΔ, για αύξηση της ικανότητάς στον σχεδιασμό, διαχείριση και υλοποίηση δράσεων των Στρατηγικών Χωρικής Ανάπτυξης	RCO80- Στρατηγικές με πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων που υποστηρίζονται	Συνεισφορές σε στρατηγικές	1	PSR998 - Φορείς που συμμετέχουν στη διαμόρφωση της εταιρικής σχέσης	Συμμετέχοντες	6

3.3 ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ & ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ.

Αναλυτική περιγραφή των Λειτουργικών δαπανών & των δαπανών εμφύχωσης και τεκμηρίωση της αναγκαιότητάς.

(Οι επιλέξιμες λειτουργικές δαπάνες δύνανται να περιλαμβάνουν: αμοιβές προσωπικού και εξωτερικών συνεργατών/συμβούλων, λειτουργικές δαπάνες όπως ενοίκια κλπ., πάγιο & λοιπό εξοπλισμό, μελέτες και υποστηρικτικές ενέργειες, δαπάνες εμφύχωσης του τοπικού πληθυσμού και δαπάνες δημοσιότητας & προβολής του προγράμματος. Η σκοπιμότητα και αναγκαιότητα των δαπανών αυτών αποτελεί αντικείμενο αξιολόγησης (υποκριτήριο. 6.1 του Σταδίου Β). Ιδιαίτερη προσοχή απαιτεί η τεκμηρίωση των αιτούμενων δαπανών για τις αμοιβές προσωπικού και συνεργατών και η τυχόν ανάγκη επιμερισμού των αμοιβών προσωπικού στην περίπτωση που μόνο ένα μέρος του εργασιακού τους χρόνου θα αφορά στο τοπικό πρόγραμμα.)

3.3.1 ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ ΕΜΨΥΧΩΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑΣ ΤΟΥΣ.

Η Πράξη συνίσταται στη στήριξη λειτουργίας της Ομάδας Τοπικής Δράσης Αλιείας ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΛΕΣΒΟΥ Α.Ε. - ΕΤΑΛ Α.Ε., στόχος της οποίας είναι η υλοποίηση ολοκληρωμένων Στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης στην περιοχή παρέμβασης) με εφαρμογή τοπικού προγράμματος CLLD/LEADER/ΤΑΠΟΚ "ΒΟΡΕΙΟ ΑΙΓΑΙΟ" 2021-2027 με τις παρακάτω αρμοδιότητες:

Η ΟΤΔ είναι υπεύθυνη για την ορθή και σύννομη εφαρμογή του τοπικού προγράμματος βάσει και του σχετικού κοινοτικού και εθνικού θεσμικού πλαισίου. Τα καθήκοντα της ΟΤΔ είναι αυτά που προβλέπονται στο άρθρο 33 του Κανονισμού (ΕΕ) 2021/1060 και ειδικότερα την παράγραφο 3 αυτού. Συγκεκριμένα:

- α) ανάπτυξη της ικανότητας των τοπικών φορέων να αναπτύσσουν και να υλοποιούν πράξεις,
- β) καθορισμός διαδικασίας και κριτηρίων επιλογής που είναι διαφανή, δεν εισάγουν διακρίσεις, αποτρέπουν τις συγκρούσεις συμφερόντων και διασφαλίζουν ότι καμία μεμονωμένη ομάδα συμφερόντων δεν ελέγχει τις αποφάσεις επιλογής,
- γ) κατάρτιση και δημοσίευση προσκλήσεων υποβολής προτάσεων,
- δ) επιλογή πράξεων και καθορισμός του ποσού της στήριξης και υποβολή προτάσεων στον φορέα που είναι αρμόδιος για την τελική επαλήθευση της επιλεξιμότητας πριν από την έγκριση (ΕΥΔ Προγράμματος «Βόρειο Αιγαίο»),
- ε) παρακολούθηση της προόδου προς την κατεύθυνση της επίτευξης των στόχων της στρατηγικής,
- στ) αξιολόγηση της εφαρμογής της στρατηγικής.

Στο πλαίσιο της επιτέλεσης των παραπάνω καθηκόντων, αναφέρονται και οι εξής υποχρεώσεις της ΟΤΔ:

- Συγκρότηση και λειτουργία Επιτροπής Διαχείρισης Προγράμματος (ΕΔΠ) για τη διαχείριση των θεμάτων που αφορούν στην εφαρμογή του τοπικού προγράμματος, στην περίπτωση που δεν πληρούται το ζητούμενο του σημείου (β) ανωτέρω, αναφορικά με την διασφάλιση της εκπροσώπησης στο επίπεδο λήψης αποφάσεων.
- Λειτουργία κατάλληλου υπηρεσιακού πυρήνα για την εφαρμογή του τοπικού προγράμματος καθ' όλη τη διάρκεια υλοποίησης του προγράμματος σύμφωνα με το συνημμένο οργανόγραμμα όπως παρατίθεται στο φάκελο Α.
- Πραγματοποίηση ενεργειών ευρείας ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού σε σχέση με το τοπικό πρόγραμμα.

- Υποβολή στην ΕΥΔ των απαιτούμενων στοιχείων και εγγράφων σύμφωνα με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο.
- Ενημέρωση της ΕΥΔ αναφορικά με αλλαγές, τροποποιήσεις που σχετίζονται με τους όρους και κανόνες λειτουργίας της εταιρείας, της ΟΤΔ και της ΕΔΠ (εφόσον η σύστασή της απαιτείται).
- Τήρηση πλήρους αρχείου με όλα τα έγγραφα τα οποία αφορούν στην εφαρμογή του τοπικού προγράμματος σε επίπεδο ΟΤΔ.
- Αποδοχή και διευκόλυνση των ελέγχων όλων των αρμοδίων οργάνων και συμμόρφωση στα αποτελέσματα αυτών.
- Σύνταξη σχεδίου αξιολόγησης της εφαρμογής της τοπικής στρατηγικής, ενώ οφείλουν να παρίστανται σε ημερίδες, συσκέψεις ή ομάδες που αφορούν στην παρακολούθηση και αξιολόγηση.

Δύναται να ανατεθούν στην ΟΤΔ καθήκοντα που δεν καλύπτονται από το αρ. 33, παρ.3 του Κανονισμού και τα οποία εμπίπτουν στην αρμοδιότητα της Διαχειριστικής Αρχής. Σε αυτή την περίπτωση, η ανάθεση πραγματοποιείται σύμφωνα με τα οριζόμενα στο αρ. 26 του Ν. 4914/2022.

Στη περίπτωση αυτή και εφόσον επιλεγεί η ΟΤΔ - ΕΤΑΛ Α.Ε. να της εκχωρηθούν αρμοδιότητες Ε.Φ.Δ. πράξεων κρατικών ενισχύσεων για την επιλογή, παρακολούθηση και πληρωμή πράξεων οι αρμοδιότητες εμπλουτίζονται και σύμφωνα με την απόφαση εκχώρησης εφόσον απαιτηθεί τροποποιείται και ο ορισμός της ΕΔΠ και ο εσωτερικός κανονισμός της.

Ειδικότερα, η ΟΤΔ (εφόσον αξιολογηθεί από την ΕΥΔ) θα μπορεί να είναι ο αρμόδιος φορέας για τη εξέταση των αιτήσεων στήριξης, των αιτήσεων καταβολής ενίσχυσης των δικαιούχων των πράξεων και την έγκριση αυτών, καθώς και για τον έλεγχο, πιστοποίηση και πληρωμή των δαπανών των εγκεκριμένων πράξεων ορίζοντας σχετικά Υπεύθυνο λογαριασμού και Διαχειριστή εκκαθάρισης δαπανών με χρήση του πληροφοριακού συστήματος e-pde.

Η ΟΤΔ - ΕΤΑΛ Α.Ε. θα εφαρμόσει το τοπικό πρόγραμμα σύμφωνα με τους όρους και τις προϋποθέσεις της παρούσας πρόσκλησης καθώς και την εξειδίκευση αυτών βάσει του εθνικού θεσμικού πλαισίου.

Η Πράξη ΔΑΠΑΝΕΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ, ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ & ΤΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ προτείνεται να υλοποιηθεί με δύο υποέργα που θα υλοποιηθούν με απόφαση εκτέλεσης υποέργου με ίδια μέσα.

Συγκεκριμένα:

Υποέργο 1: «Στήριξη της ΟΤΔ Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου Α.Ε. για την προετοιμασία στρατηγικής τοπικής ανάπτυξης» (προϋπολογισμός **20.000,00€**), στο οποίο περιλαμβάνονται δαπάνες, που πραγματοποιήθηκαν κατά την προετοιμασία της Τοπικής Στρατηγικής και συγκεκριμένα από την ημερομηνία δημοσίευσης της πρόσκλησης έως την ημερομηνία υποβολής του Φακέλου. Περιλαμβάνεται η κάλυψη δαπανών για τις δράσεις ενημέρωσης και διαβούλευσης της τοπικής κοινωνίας καθώς και η κάλυψη λειτουργικών δαπανών της ΟΤΔ για τη συγκεκριμένη περίοδο που αφορούν αποκλειστικά στην προετοιμασία της τοπικής στρατηγικής για το Πρόγραμμα "Βόρειο Αιγαίο" 2021-2027. (το ποσό δεν υπολογίζεται στο προϋπολογισμό με την εκτίμηση ότι αφορά στη περίοδο 2014-2020).

Υποέργο 2: «Δαπάνες λειτουργίας και Συντονισμού» (προϋπολογισμός 779.600€ σύμφωνα με την έγκριση 1955/28.08.2023), στο οποίο συμπεριλαμβάνονται οι δαπάνες για την πλήρη στήριξη της λειτουργίας της ΟΤΔ στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος τοπικής ανάπτυξης και συγκεκριμένα από την ημερομηνία υποβολής του Φακέλου μέχρι τη λήξη του οικονομικού αντικείμενου του Προγράμματος (31/12/2029). Περιλαμβάνεται η κάλυψη δαπανών προσωπικού, λειτουργικών εξόδων,

πάγιου και λοιπού εξοπλισμού, μεταφορών, διοργάνωσης εκδηλώσεων, υπηρεσιών, έκδοσης εντύπων, κ.λπ. Λειτουργικών δαπανών, μετακινήσεων, πάγιο & λοιπό εξοπλισμό, μελέτες και υποστηρικτικές ενέργειες (αξιολόγηση Τ.Α.Σ), δαπάνες εμπύχωσης του τοπικού πληθυσμού και δαπάνες δημοσιότητας & προβολής του προγράμματος και κεφαλαιοποίησης των αποτελεσμάτων του.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Θα ακολουθείται ειδικό σχέδιο επιμερισμού δαπανών μεταξύ των προγραμμάτων ανάλογα με το αντικείμενο και το εύρος των αρμοδιοτήτων σύμφωνα με διαβούλευση με τις αρμόδιες ΕΥΔ.

(Υποέργο 1.) που περιλαμβάνει

1. Επιμόρφωση και διαβούλευση, για την ΟΤΔ, τοπικούς φορείς και πληθυσμό περιοχής παρέμβασης.
2. Λειτουργικό κόστος, Η υποστήριξη των λειτουργικών δαπανών της έδρας της ΕΤΑΛ Α.Ε. στη φάση προετοιμασίας (με μεθοδολογία απλοποιημένου κόστους).
3. Προετοιμασία της Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής, με ανάλυση των επιμέρους χαρακτηριστικών και αναγκών της περιοχής παρέμβασης

(Υποέργο 2) που περιλαμβάνει

1. Αμοιβές προσωπικού και εξωτερικών συμβούλων, η στελέχωση και υποστήριξη από τα στελέχη της ΕΤΑΛ Α.Ε. (υπηρεσιακός πυρήνας). Ο υπηρεσιακός πυρήνας που δηλώνεται στην Α Φάση, ανάλογα με το εύρος των αρμοδιοτήτων θα εμπλουτισθεί με επιπλέον άτομα και θα ακολουθείται ειδικό σχέδιο επιμερισμού δαπανών σύμφωνα με διαβούλευση με τις αρμόδιες ΕΥΔ.
2. Λειτουργικές δαπάνες, -Η υποστήριξη των λειτουργικών δαπανών της έδρας της ΕΤΑΛ Α.Ε. με κατά αποκοπή ποσοστό απλοποιημένου κόστους επί των αμοιβών προσωπικού.
3. Πάγια και λοιπός εξοπλισμός, Η Τεχνολογική υποστήριξη σε πάγιο εξοπλισμό γραφείου και πληροφοριακά συστήματα.
4. Εμπύχωση Προβλέπονται δραστηριότητες εμπύχωσης με τη σύνταξη και υλοποίηση σχεδίου ενεργούς πληροφόρησης για τη διαδικασία εμπύχωσης και υποστήριξης του τοπικού πληθυσμού.
5. Υποστηρικτικές δράσεις. Που περιλαμβάνουν Αυτό-αξιολόγηση, Επιμόρφωση, Μελέτες Υποστήριξης Δράσεων του Τοπικού προγράμματος.

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΤΗΤΑ

Η ΕΤΑΛ Α.Ε. είναι υφιστάμενη εταιρική δομή με τη μορφή Ανωνύμου Εταιρείας και έχει ήδη εφαρμόσει κάτω από μια Ενιαία Αναπτυξιακή Στρατηγική, Προγράμματα από όλα τα Ευρωπαϊκά Ταμεία, και όπως έχει ήδη αναπτυχθεί στην Α' Φάση της πρότασης Τ.Α.Σ., έχει την ετοιμότητα για άμεση έναρξη υλοποίησης της Τ.Α.Σ. - CLLD/LEADER που προτείνει για την περιοχή παρέμβασης με τους όρους και προϋποθέσεις του ταμείου χρηματοδότησης ΕΤΠΑ & ΕΚΤ+.

Η Εταιρική Υπόσταση της ΟΤΔ σε έμπυχο και υλικό δυναμικό στη Λέσβο και η επάρκεια έχουν δοκιμαστεί με θετικά αποτελέσματα. Η ΕΤΑΛ Α.Ε. θα υποστηρίξει αδιάλειπτα την πράξη για όλη τη χρονική της διάρκεια.

Υπάρχει πρόβλεψη για επιπλέον μίσθωση χώρου ή μεταβολής των γραφείων της εταιρείας για τη διεύρυνση των δραστηριοτήτων της ανάλογα με το ανθρώπινο δυναμικό που απαιτηθεί να υποστηρίξει το έργο της.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ / ΕΜΨΥΧΩΣΗΣ

Ενδεικτικά, Προβλέπονται δραστηριότητες εμπύχωσης με τη σύνταξη και υλοποίηση ενεργούς πληροφόρησης για τη διαδικασία εμπύχωσης και υποστήριξης του τοπικού πληθυσμού. Το σχέδιο

αυτό προβλέπει την εμπύχωση και τεχνική στήριξη υποψήφιων επενδυτών και τελικών δικαιούχων σε όλες τις φάσεις εξέλιξης του Προγράμματος.

Προβλέπει επίσης την ενθάρρυνση και παρότρυνση του τοπικού πληθυσμού ώστε να αξιοποιηθεί η εμπειρία LEADER και να συμμετέχει σε σχήματα συνεργασιών, δικτύσεων, διαδικασιών επιχειρηματικής ανακάλυψης κλπ ή να ενεργοποιήσει ο ίδιος αυτός πληθυσμός τις δυνατότητές του, ώστε να δραστηριοποιηθεί επαγγελματικά σε νέες δράσεις επιδεικτικού χαρακτήρα, που ανέδειξε το Πρόγραμμα. Οι διαδοχικές φάσεις κατά τις οποίες εκτυλίσσεται είναι οι εξής:

- Διαδικασία κοινωνικής διαβούλευσης για την κατάρτιση του Τοπικού Προγράμματος όπως έχει τεκμηριωθεί και την εξειδίκευση αυτού ως την οριστική του έγκριση.
- Προετοιμασία για έκδοση απόφασης ορισμού ΕΦΔ
- Συνεχής συνεργασία με την ΕΥΔ, και η από κοινού παρακολούθηση των αποτελεσμάτων.
- Συνεργασία με τοπικούς θεσμικούς και λοιπούς φορείς
- ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ και τεχνογνωσίας και σεμινάρια προσαρμογής δικαιούχων σε προγραμματικές διαδικασίες.
- Προκήρυξη για την εκδήλωση επενδυτικού ενδιαφέροντος. • Αξιολόγηση επενδυτικών προτάσεων, ένταξη πράξεων, • Στάδιο υλοποίησης Φ.Α. εγκεκριμένων δράσεων και έργων, • Παρακολούθηση δεικτών, αποτίμηση αποτελεσμάτων.

Δημοσιότητα. Για την αύξηση της αποτελεσματικότητας των απαραίτητων ενεργειών δημοσιοποίησης και διάχυσης της πληροφόρησης επιλέγονται κατά περίπτωση, μεμονωμένα ή συνδυαστικά, τα παρακάτω μέσα: • Διαρκής ενημέρωση της Ιστοσελίδας - Κόμβου και των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης, Διάθεση στο κοινό ειδικών εκδόσεων (Οδηγοί εφαρμογής, έντυπο ενημερωτικό υλικό, φάκελοι υποψηφιότητας, θεματικές αφίσες κλπ). • Δελτία τύπου στα τοπικά Μ.Μ.Ε. – έντυπα και ηλεκτρονικά, Ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές συνεντεύξεις και συμμετοχή σε σχετικές εκπομπές. • Αξιοποίηση των Γεωγραφικών Φορέων της Λέσβου • Συστηματική ενημέρωση εμπλεκόμενων στο Πρόγραμμα με έντυπη ή ηλεκτρονική αλληλογραφία, cloud computing, google docs κλπ. • Συνεχής παροχή πληροφόρησης δια ζώσης, είτε τηλεφωνικά, είτε σε αυτοπρόσωπη παρουσία ενδιαφερομένων στα γραφεία της ΟΤΔ. • Παροχή στοιχείων και πληροφοριών που αφορούν το Πρόγραμμα και την εφαρμογή του προς Πανεπιστημιακά Ιδρύματα, Οργανισμούς, Υπηρεσίες κλπ. • Τήρηση αρχείου προτάσεων και ιδεών, που αποτυπώνουν το επενδυτικό και αναπτυξιακό ενδιαφέρον της περιοχής, μετά από ειδική διαδικασία και αξιοποίηση ειδικού λογισμικού. • Συγκέντρωση αρχειακού υλικού που αφορά εκδηλώσεις δημοσιότητας η επιδεικτικού χαρακτήρα δραστηριότητες (πχ πολιτισμού κλπ), που λαμβάνουν χώρα στην περιοχή εφαρμογής του τοπικού προγράμματος η και ευρύτερα. • Διοργάνωση τοπικών θεματικών τεχνικών συσκέψεων, που αφορούν συγκεκριμένα έργα η δράσεις του Προγράμματος, ιδιωτικού ή δημοσίου ενδιαφέροντος.

3.3.2 ΧΡΟΝΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ Π/Υ ΔΑΠΑΝΩΝ ΤΕΧΝΙΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

ΚΩΔ.	Κατηγορία Δαπάνης		2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029
A.1.1	Άμεσες δαπάνες Προσωπικού	650.000,00	0	32.500,00	32.500,00	146.250,00	146.250,00	146.250,00	146.250,00
A.1.8	Άλλες Άμεσες Δαπάνες που δεν παράγουν απλοποιημένο κόστος	32.100,00	0	1.605,00	1.605,00	7.222,50	7.222,50	7.222,50	7.222,50
B.4.1	ΕΜΜΕΣΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ βάσει ποσοστού (15 %) επί των επιλέξιμων Άμεσων δαπανών Προσωπικού	97.500,00	0	4.875,00	4.875,00	21.937,50	21.937,50	21.937,50	21.937,50
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ		779.600,00	0,00	38.980,00	38.980,00	175.410,00	175.410,00	175.410,00	175.410,00

3.4 ΧΡΟΝΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ ΤΟΠΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΑΝΑ ΈΤΟΣ

Άξονας Στρατηγικής	Ειδ. Στόχος Στρατηγικής / Θ.Κ.	Παρέμβαση / Δράση	(Αποτυπώνεται με γραμμοσκίαση το εξάμηνο έναρξης & λήξης Δράσης)													
			2023		2024		2025		2026		2027		2028		2029	
			A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B
1	1	1.1.1														
	2	1.2.1														
2	4	2.4.1														
	4	2.4.2														
	4	2.4.3														
	4	2.4.4														
	4	2.4.5														
	3	2.3.1														
3	5	3.5.1														
	6	3.6.1														
	6	3.6.2														
4	3	4.3.1														
	3	4.3.2														
	3	4.3.3														
	7	4.3.4														

ΚΑΤΑΛΗΚΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Η διαμόρφωση της Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής αποτελεί ουσιαστικά την ανασκόπηση μιας πολυετούς εφαρμογής της ανελκτικής προσέγγισης LEADER για τη Λέσβο από την ΕΤΑΛ Α.Ε. Στη μελέτη που προηγήθηκε αποτυπώνεται η αντίληψη του αναπτυξιακού Οράματος που διαμορφώνουμε για την Λέσβο μέσα από την επισταμένη διερεύνηση όλως των παραγόντων που επηρεάζουν την αναπτυξιακή της πορεία.

Έγινε προσπάθεια για μια φιλόδοξη και φιλοπρόοδη προσέγγιση με τη θεώρηση ότι δίδεται βαθμός ελευθερίας για την διαμόρφωση δράσεων που αποτυπώνουν τις πραγματικές τοπικές ανάγκες της Λέβου και των κατοίκων της μέσα από μια ιδιαίτερα εντατική διαδικασία διαβούλευσης και ανταλλαγής απόψεων και ιδεών με ενδιαφέρουσες συζητήσεις με τους φορείς και κατοίκους της Λέσβου που οδήγησε σε μια πραγματική καταγραφή της άποψης της τοπικής κοινωνίας.

Για τη δημιουργία του φακέλου της Β' Φάσης της προετοιμασίας του Τοπικού προγράμματος εργάστηκαν τα παρακάτω στελέχη και συνεργάτες της Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου Α.Ε.

Για τη δομή, σύνταξη, και συγγραφή της στρατηγικής και τον συντονισμό.

- **ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ Μ. ΠΕΡΙΜΕΝΗΣ, ΓΕΝΙΚΟΣ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ**

Για την έρευνα και την συμμετοχή στη διαμόρφωση Στρατηγικής και Δράσεων

- **ΔΡ. ΜΑΡΙΑ ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ, ΧΗΜΙΚΟΣ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΟΣ**
- **ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, ΥΠΟΨΗΦΙΟΣ ΔΙΔΑΚΤΩΡ, ΓΕΩΠΟΝΟΣ - ΙΧΘΥΟΛΟΓΟΣ**

Επιμέλεια πρότασης και Παραρτημάτων

Η ομάδα έργου της ΕΤΑΛ Α.Ε. στο σύνολό της.

Στο ψηφιακό και στο έντυπο παράρτημα παρατίθενται μια σειρά από επιπλέον στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν για τη σύνταξη της παρούσας πρότασης.

«Η Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου (ΕΤΑΛ Α.Ε) υποβάλει μία και μόνη πρόταση, αποδεχόμενη τους όρους της 2545/10.10.2022 (όπως ισχύει μετά τις τροποποιήσεις αυτής), ΠΡΟΣΚΛΗΣΗΣ ΠΡΟΤΑΣΗ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΣΧΕΔΙΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΛΟΓΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΗΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ Π3-77-4.1 «ΣΤΗΡΙΞΗ ΓΙΑ ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕΣΩ ΤΟΥ LEADER (ΤΑΠΤΟΚ – ΤΟΠΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΜΕ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ ΤΟΠΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ)» ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΗΣ ΚΟΙΝΗΣ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ 2023-2027.

Για την Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης Λέσβου Α.Ε. – ΕΤΑΛ Α.Ε.

Αναστάσιος Μ. Περιμένης
Γενικός Διευθυντής ΕΤΑΛ Α.Ε.

Μυτιλήνη, 12.06.2023

Αριθμός πρωτοκόλλου ΕΤΑΛ Α.Ε.= 22925